

Møte mandag den 23. mai 2016 kl. 12

President: Marit Nybakk

Dagsorden (nr. 78):

1. Innstilling fra valgkomiteen om valg av nytt medlem og nytt varamedlem til Stortingets delegasjon til EFTA-parlamentarikerkomiteene og Den felles EØS-parlamentarikerkomiteen (Innst. 290 S (2015–2016))
2. Innstilling fra Stortingets presidentskap om oppnevning av leder og nestleder i Personvernemnda (Innst. 279 S (2015–2016))
3. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Natur for livet – Norsk handlingsplan for naturmangfold (Innst. 294 S (2015–2016), jf. Meld. St. 14 (2015–2016))
4. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ola Elvestuen og Ketil Kjenseth om mikroplast (Innst. 282 S (2015–2016), jf. Dokument 8:44 S (2015–2016))
5. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentant Rasmus Hansson om en internasjonal konvensjon for å begrense utslipp, ressursbruk, forsøpling og miljøskade fra plast (Innst. 283 S (2015–2016), jf. Dokument 8:48 S (2015–2016))
6. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Siv Elin Hansen, Kirsti Bergstø og Heikki Eidsvoll Holmås om oppfølging av klimaavtalen fra Paris fram mot 2020 (Innst. 275 S (2015–2016), jf. Dokument 8:50 S (2015–2016))
7. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Samtykke til tiltredelse av annen protokoll til Haag-konvensjonen av 1954 om beskyttelse av kulturverdier i tilfelle av væpnet konflikt av 26. mars 1999 (Innst. 284 S (2015–2016), jf. Prop. 71 S (2015–2016))
8. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken, Siv Elin Hansen og Heikki Eidsvoll Holmås om konsekvenser for norsk oljepolitikk av klimaavtalen i Paris (Innst. 274 S (2015–2016), jf. Dokument 8:49 S (2015–2016))
9. Interpellasjon fra representanten Heikki Eidsvoll Holmås til finansministeren:

«Det er tidligere avslørt at bilprodusenten Volkswagen har installert dataprogramvare i sine biler for at de skal oppnå kunstig lave resultater på tester for lokal luftforurensning. Tysklands transportminister varslet 22. april at de har funnet uregelmessigheter i forbindelse med testing av lokale utslipp for til sammen 18 bilmærker. Bilprodusenten Mitsubishi innrømmer på sin side å ha jukset med tester for å presentere et kunstig lavt drivstofforbruk for flere småbiler de har solgt i Japan.

Hva har regjeringen tenkt å gjøre for å sikre erstat-

ning for norske kjøpere av biler der bilprodusenten har jukset for å markedsføre kunstig lavt drivstofforbruk, hva gjør statsråden for å sikre at Norge får erstatning for tapt kjøpsavgift som følge av at bilselskapene har oppgitt for lave forbrukstall, og kommer regjeringen til å gå til det skritt å anmelde bedrageriet og den grove skatteunndragelsen?»

10. Interpellasjon fra representanten Truls Wickholm til finansministeren:

«Stortinget vedtok i juni 2015 at regelverket for land-for-land rapportering (LLR) i utvinningsindustrien skal omfatte selskap og kapitalstrømmer i og via tredjeland. Finansdepartementet skal nå foreslå hvordan Norge kan implementere LLR for skatteformål i tråd med OECD-BEPS. Det allerede eksisterende LLR-regelverket er et viktig verktøy for sivilsamfunn, presse og utviklingsland, mens regelverket OECD anbefaler, er innsnevret til å være et internt verktøy for nasjonale skattemyndigheter. En åpen LLR-rapportering for alle selskaper vil kunne gjøre forslaget om lukket LLR til skattemyndigheter overflødig. Denne vårens hendelser med Panama Papers har bidratt til å vise betydningen av åpenhet, også overfor arrangementer som overholder lovens bokstav, men som bidrar til uthuling av skattegrunnlaget.

Vil statsråden legge full åpenhet til grunn i sitt forslag, og vil hun legge opp til harmonisering av de to LLR-regelverkene?»

11. Stortingets vedtak til lov om endringer i a-opplysningsloven og folketryktdloven m.fl. (utvidelse av Arbeids- og velferdsetatens tilgang til opplysninger i a-ordningen) (Lovvedtak 67 (2015–2016), jf. Innst. 268 L (2015–2016) og Prop. 69 L (2015–2016))
12. Stortingets vedtak til lov om endringer i sjøloven mv. (oppdydding og forenkling) (Lovvedtak 68 (2015–2016), jf. Innst. 276 L (2015–2016) og Prop. 80 L (2015–2016))
13. Referat

Presidenten: Presidenten gjør oppmerksom på innledningsvis at det blir votering under Referat.

Representantene Marianne Aasen, Gunvor Eldegard, Geir Sigbjørn Toskedal og Svein Roald Hansen, som har vært permitterte, har igjen tatt sete.

Den innkalte vararepresentanten for Nordland fylke, Willfred Nordlund, har tatt sete.

Fra den møtende vararepresentanten for Oslo, Une Aina Bastholm, foreligger søknad om fritak for å møte i Stortinget fra og med 23. mai og inntil videre under representanten Rasmus Hanssons permisjon, på grunn av sykdom.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Andre vararepresentant, Knut Falk Qvigstad, innkalles for å møte i permisjonstiden.

Presidenten: Knut Falk Qvigstad er til stede og vil ta sete.

Fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe foreligger søknad om sykepermisjon for representanten Eva Kristin *Hansen* fra og med 23. mai og inntil videre.

Søknaden foreslås behandlet straks og innvilget. – Det anses vedtatt.

Fra første vararepresentant for Sør-Trøndelag fylke, Audun *Otterstad*, foreligger søknad om fritak for å møte i Stortinget i dagene 24. og 25. mai, av velferdsgrunner.

Fra andre vararepresentant, Gunn Elin *Flakne*, foreligger søknad om fritak for å møte i Stortinget i dagene 24. og 25. mai, på grunn av sykdom.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet.

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Vararepresentantene, Audun *Otterstad* og Ferhat *Güven*, innkalles for å møte i permisjonstiden.

Presidenten: Audun Otterstad er til stede og vil ta sete.

Valg av settepresidenter

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges to settepresidenter for Stortingets møte i dag – og anser det som vedtatt.

Presidenten vil foreslå Sverre Myrli og Sylvi Graham.

– Andre forslag foreligger ikke, og Sverre Myrli og Sylvi Graham anses enstemmig valgt som settepresidenter for dagens møte.

Statsråd Vidar Helgesen overbrakte 2 kgl. proposisjoner (se under Referat).

Presidenten: Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten foreslå at sak nr. 13, Referat, tas opp til behandling før sak nr. 1. – Det anses vedtatt.

Presidenten vil videre opplyse om at møtet i dag fortsetter utover kl. 16.

Sak nr. 13 [12:07:46]

Referat

1. (318) Statsministerens kontor melder at
  1. lov om endringer i psykisk helsevernloven mv. (rettigheter og bruk av tvang på rusfeltet) (Lovvedtak 52 (2015–2016))
  2. lov om endringer i utlendingsloven (bortvisning av hensyn til grunnleggende nasjonale interesser eller utenrikspolitiske hensyn m.m.) (Lovvedtak 57 (2015–2016))
    - er sanksjonert under 20. mai 2016
    - Enst.: Vedlegges protokollen.
2. (319) NAV i en ny tid – for arbeid og aktivitet (Meld. St. 33 (2015–2016))
  - Enst.: Sendes arbeids- og sosialkomiteen.

3. (320) Representantforslag fra stortingsrepresentant Kirsti Bergstø om å sikre full behandling av trygdeoppgjøret i Stortinget slik sakens viktighet og tradisjonen tilsier (Dokument 8:96 S (2015–2016))

Presidenten: Kirsti Bergstø har bedt om ordet.

Kirsti Bergstø (SV) [12:08:34]: Jeg vil opprettholde forslaget om at representantforslaget om å sikre behandling av trygdeoppgjøret i Stortinget behandles snarlig og etter § 39 c.

Presidenten: Presidenten vil, dersom det er behov for det, gi partigruppene anledning til å si noe om denne behandlingsmåten. Det er ikke nødvendig, men hvis det er noen som føler de må gjøre det, får de lov til det.

Dag Terje Andersen (A) [12:09:16]: Jeg skal bare regjøre for at jeg anbefaler Arbeiderpartiets medlemmer å stemme for representanten Bergstøs forslag om behandling etter § 39 c.

Arve Kambe (H) [12:09:44]: På vegne av Høyre og Fremskrittspartiet anbefaler jeg partigruppene å stemme mot forslaget. Det er rett og slett fordi vi ikke anser det som en hastesak. Det var en relativt åpenbar sak i forbindelse med budsjettet. Det fikk en hel side, side 15, i budsjettproposisjonen som fikk en ganske bred tilslutning i komiteen. Jeg siterer fra komiteens flertallsmerknader:

«Komiteen viser til at regjeringen fra og med budsjettåret 2016 har lagt opp til en ny praksis, der anslått effekt av kommende års regulering av folketrygdens grunnbeløp budsjetteres på de relevante kapitlene på Arbeids- og sosialdepartementets budsjett, i stedet for på kap. 2309 Tilfeldige utgifter under Finansdepartementet.»

«Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre» – jeg vil anta også Kristelig Folkeparti, siden Kristelig Folkeparti ikke sitter i komiteen – «merker seg at ny budsjettrutine ikke påvirker gjennomføringen av trygdeoppgjøret.»

Gjennomføringen av trygdeoppgjøret fungerte etter intensjonen i forrige prosess.

Saken ble også omtalt i arbeids- og sosialkomiteens budsjett høring og i mindretallsmerknader. (Presidenten klubber.) Så det er egentlig ikke noe grunnlag for å ha en hastebehandling av denne saken. Saken ligger i revidert budsjett, og det er vår anbefaling at saken sendes til komiteen på vanlig måte, som presidentskapet har innstilt på. (Presidenten klubber.)

Presidenten: Presidenten vil ikke tillate noe debatt i denne saken, men partiene får lov til å legge fram forslagene sine. – Da har vi notert det.

Ola Elvestuen (V) [12:11:29]: Venstre står fortsatt bak merknaden, og det påvirker ikke gjennomføringen av trygdeoppgjøret, men når SV opprettholder sitt forslag, vil jeg

likevel anbefale Venstre å stemme for at den behandles etter § 39 c.

Hans Olav Syversen (KrF) [12:11:58]: Vi anser det slik at ved å sende saken til komité vil man allikevel ha tid til å behandle saken og realitetene i den og så innpasse det resultatet man måtte komme til, i øvrige saker som kan berøre trygdeoppgjøret, f.eks. revidert budsjett. Vi stemmer for en ordinær behandling, og så tar vi selve realiteten opp til vurdering når komiteen har avgitt sin innstilling til Stortinget. Vi sitter som kjent ikke i komiteen, men vi anbefaler på dette grunnlag at den går til ordinær komitébehandling.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [12:12:54]: På vegne av Senterpartiet vil jeg tilrå forslaget fra representanten Bergstø. Det framgår av flertallsmerknaden i arbeids- og sosialkomiteens innstilling at budsjetttrutinene ikke skulle påvirke gjennomføringen av trygdeoppgjøret. Det er et faktum at det blir gjort, og derfor er det helt logisk at vi støtter forslaget fra SV.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet, og det vote-res over behandlingsmåten for representantforslag Dokument 8:96.

Presidentens forslag er å sende saken til arbeids- og sosialkomiteen, mens Sosialistisk Venstreparti har foreslått at saken behandles etter forretningsordenens § 39 annet ledd bokstav c), dvs. at saken ligger ute i minst én dag og deretter føres opp på dagsordenen til behandling.

Vi går da til votering.

Voteringstavlene viste at ved alternativ votering mellom presidentens forslag og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti var det avgitt 56 stemmer for presidentens forslag og 49 stemmer for Sosialistisk Venstrepartis forslag.

(Voteringsutskrift kl. 12.14.20)

Tove Karoline Knutsen (A) (fra salen): Kan presidenten referere de partiene som skal stemme for, og de som skal stemme imot?

Presidenten: Det var 56 representanter som stemte for å sende saken til komitébehandling, og 49 representanter som stemte for Sosialistisk Venstrepartis forslag.

Betyr det at det er mange som ikke vet hva de skulle stemme på?

– Da tar vi voteringen en gang til.

Votering:

Ved alternativ votering mellom presidentens forslag om å sende saken til arbeids- og sosialkomiteen og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti om å behandle saken etter forretningsordenens § 39 annet ledd bokstav c) ble presidentens forslag bifalt med 55 mot 50 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 12.15.55)

Videre ble referert:

- (321) Samtykke til 1) godtakelse av forordning (EU) nr. 515/2014 om opprettelse av ordningen for økonomisk støtte til ytre grenser og visum og forordning (EU) nr. 514/2014 om fastlegging av alminnelige bestemmelser m.m. (videreutvikling av Schengen-regelverket), 2) inngåelse av avtale mellom Norge og EU om tilleggsregler med hensyn til ordningen for økonomisk støtte til ytre grenser og visum, som en del av Det indre sikkerhetsfondet for perioden 2014 til 2020 (Prop. 132 S (2015–2016))

Enst.: Sendes justiskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.

- (322) Sammenslåing av Nord-Trøndelag og Sør-Trøndelag fylker til Trøndelag fylke og endringer i lov om forandring av rikets inndelingsnavn (Prop. 130 LS (2015–2016))

Enst.: Sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.

Sak nr. 1 [12:16:42]

Innstilling fra valgkomiteen om valg av nytt medlem og nytt varamedlem til Stortingets delegasjon til EFTA-parlamentarikerkomiteene og Den felles EØS-parlamentarikerkomiteen (Innst. 290 S (2015–2016))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 2 [12:17:04]

Innstilling fra Stortingets presidentskap om oppnevning av leder og nestleder i Personvernemnda (Innst. 279 S (2015–2016))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 3 [12:17:25]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Natur for livet – Norsk handlingsplan for naturmangfold (Innst. 294 S (2015–2016), jf. Meld. St. 14 (2015–2016))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Presidenten vil videre foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen innenfor den fordelte taletid, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Åsmund Aukrust (A) [12:18:57]: Vi har to store miljøutfordringer. Det er kampen mot klimaendringene, som heldigvis får stadig større oppmerksomhet, og så er det arbeidet med å ta vare på naturen vår, det biologiske mangfoldet. Det biologiske mangfoldet har en verdi i seg selv, og i tillegg er det helt avgjørende for oss mennesker. Vi kan ikke velge mellom hvilke av disse to miljøproblemene vi skal løse. Vi er nødt til å løse dem begge to, samtidig.

Denne regjeringen er den første siden Trygve Bratteli opprettet Miljøverndepartementet, som ikke lenger har en egen miljøvernminister. At ordet «miljøvern» er borte fra ministerens tittel, er i seg selv ikke et problem. Men langt verre er det at det også ser ut til å være borte fra regjeringens politikk. Det tas ikke nye initiativ for å sikre miljøvern, og på område etter område ser vi at naturhensyn taper. For naturen møtes ikke av én stor trussel, nei, trusselen mot naturen er at den bygges ned, skritt for skritt, fordi den taper mot andre prioriteringer, ofte viktige hensyn, men i sum er det allikevel alvorlig når naturen bygges ned, skritt for skritt.

Jeg er veldig glad for at Stortinget for litt over et år siden vedtok at regjeringens planlagte strategi skulle behandles her som en egen stortingsmelding, for det har gitt oss muligheten til å fylle den med langt mer politikk. For stortingsmeldingen som er lagt fram av Vidar Helgesen, er en god beskrivelse av hvorfor det er viktig å ta vare på naturen, og hvorfor naturvern er en viktig politisk oppgave, men er tynn på det politiske innholdet. Derfor er jeg i dag glad for at Stortinget kan samle seg om mange viktige forslag, og det er også bra at regjeringspartiene er med på de aller fleste av dem.

Da kan man jo spørre seg selv: Hvorfor kom ikke disse tiltakene med i meldingen i utgangspunktet? Er det sånn at de punktene som vedtas i dag, de tiltakene som vedtas i dag, er tiltak klima- og miljøministeren egentlig er motstander av, men at han overstyres av sine egne stortingsgrupper? Jeg tror vel egentlig ikke det, men jeg tror at Høyre og Fremskrittspartiet har samlet seg, fordi de har sett at det uansett er flertall i salen for dette, og for å unngå å gå på mange nederlag. Det synliggjør at det virkelige ytterpunktet i norsk miljøpolitikk er dagens regjering.

I dag fattes det mange viktige vedtak. Ett av dem er at Stortinget setter et mål om at vi skal verne 10 pst. av skogen i Norge. Dette er et viktig og historisk vedtak, som mange har arbeidet med i mange år. Vi har i Norge fått til en god ordning med frivillig vern som alle parter er fornøyd med, og dette vedtaket er en marsjordre til regjeringen om å øke bevilgningene gjennom statsbudsjettet. Det lovet denne regjeringen, før den tiltrådte, at den skulle gjøre. Allikevel var det sånn at de i sitt første ordinære budsjett foreslo å strupe hele ordningen ved å fjerne to tredjedeler av bevilgningene. Jeg håper at Stortingets klare vedtak i dag gir ministeren gode argumenter i budsjettforhandlinger med Siv Jensen.

Stortinget vedtar i dag at vi skal ha en plan for marint vern. Norge er en havnasjon. Hvordan vi behandler havområdene våre med hensyn til både opprydning og bruk av ressurser, er kanskje vårt internasjonalt viktigste bidrag for

naturvernet. Et av områdene hvor denne stortingsmeldingen faktisk var en svekkelse av naturvernet i Norge, gjelder det som ble skrevet om forvaltningsplanregimet, hvor den bl.a. avlyste forvaltningsplanen for Norskehavet. Den har Stortinget sagt at skal komme i perioden, men regjeringen har valgt ikke å følge opp. Derfor burde det ikke overraske at Stortinget i dag presiserer hva man har sagt flere ganger, at alle partier, unntatt Høyre og Fremskrittspartiet, i dag ber regjeringen legge fram forvaltningsplanen for Norskehavet i løpet av perioden. For å unngå at vi havner i lignende situasjoner igjen, vedtar Stortinget også et godt system for hvordan forvaltningsplanene skal oppdateres og rullere jevnlig.

Thorbjørn Berntsens arbeid med nasjonalparkplanen på 1990-tallet har bidratt til store resultater. Vi har tatt vare på områder som er viktige for framtidige generasjoner, og som har gitt lokal stolthet og ansvar for viktige naturområder. Arbeiderpartiet fremmer i dag et forslag om å ta steget videre og ber om en supplerende nasjonalparkplan, og vi ber også om at regjeringen så raskt som mulig fatter vedtak i sakene om Jomfruland og Raet.

La meg til slutt takke alle partier i Stortinget for et godt samarbeid i denne viktige saken, og la meg ikke minst takke miljøorganisasjonene, som har bidratt med mange gode forslag, mye kunnskap og fakta, som har gjort at de kunne stå ute i vandrehallen i dag og feire med champagne og kaker.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [12:24:11] (ordfører for saken): Hvis du har sprunget barføtt i en furuskog en sommerdag og kjent på den ekstra spretten som furunålene gir, da har du kjent på naturens velsignelse. Om du går en sommerdag og kommer over en kam med vinden imot, og en hel villrein flokk snur hodene i din retning, da har du opplevd naturens velsignelse. Og hvis du opplever, sånn jeg gjorde i helgen, seilernes umiskjennelige «sriii, sriii» når de vender tilbake til Norge etter klokkelig å ha overvintret i varmere strøk, da har du opplevd naturens velsignelse.

Men naturen er truet. Verden opplever i våre dager den største utryddelsen av arter på 65 millioner år, og derfor er det viktig å slå ring om naturen. For naturen har verdi i seg selv. Vi som lever akkurat her og nå, har ingen rett til å utrydde andre arter fordi det passer oss best – med en motorvei, en kraftmast, boligutbygging eller oppdrettsanlegg – akkurat her, akkurat nå, uten å ta hensyn til at handlingene våre bit for bit kan ødelegge livsgrunnet for unike arter vi har ansvaret for, som lundefuglen, hubroen, villreinen. Det er ikke sånn at det er ett vedtak, én handling, som utrydder arter, men alle de små vedtakene som går i feil retning. Dumpingen av gruveavfall i Førdefjorden, f.eks., dreper noen prosent av havbunnen i minst 50 år og gjør det vanskeligere for den truede blålangen. For det andre har naturen en verdi fordi den produserer økosystemtjenester. Vi ville aldri kunnet stått her i dag om det ikke var for fotosyntesen, som gjør CO₂ om til luft, sånn at vi kan puste. Vi ville aldri hatt mat på bordet om det ikke var for strandmurerbien og de andre pollinatorene som sørger for at planter befruktes hverandre og skaper liv. For det tredje har naturen

en verdi for oss alle som får oppleve naturens velsignelse.

Regjeringen la fram en naturmangfoldmelding som skulle være Norges handlingsplan for å stanse utryddelsen av arter før 2020, sånn som vi har forpliktet oss til. Den var et godt faglig grunnlag for Stortingets behandling, men var altfor svak til å være den handlingsplanen vi mente det var nødvendig at den skulle være for å stanse utryddelsen av arter i Norge.

I dag får vi på plass et grønt naturforlik her i Stortinget, og det har alle i komiteen æren for. Jeg synes alle fortjener ros for å ha gått langt. SV og jeg skulle gjerne gått lenger, men er godt fornøyd med det vi får til i stortingsbehandlingen i dag. Det er flere oppfølgingsforslag som får flertall.

For det første får vi på plass et historisk mål om vern av 10 pst. av produktiv skog. Det er helt nødvendig, fordi nesten halvparten av alle truede arter lever helt eller delvis i skogen. Nå gjelder det å få på plass pengene til opptrappingen. Det andre er at vi ber om å få en plan for marine verneområder. Vi får en handlingsplan for sjøfugler. Mange av dem er i kritisk forfatning. Lundene er én gruppe, men også antallet av den vakre svarte og hvite lomvien er redusert med 98 pst. siden 1980-tallet. Flertallet er veldig klare på at vi trenger mer forskning på utviklingen i fiskestammer som sil – tobis – og andre fiskesorter som er viktige for sjøfugler, men som det ikke forskes mye på fordi fiskeriressursen ikke beskattes. Vi får på plass en plan for å få redusert 15 pst. av de forringede økosystemene innen 2025. Vi får kvalitetsnormer for økosystemer, vi får en kvalitetsnorm for myr og utvalgte kulturlandskap fordi nedlegging og omlegging i landbruket endrer naturtypene som mange arter er avhengige av. Vi får kvalitetsnorm for villrein og får vurdering av om flere arter bør få det. Vi får raske vernevedtak, slik at Lofoten, Raet og Jomfruland kan bli nasjonalparker. Vi får forvaltningsplaner for havområdene, og vi får en fast oppdatering i Stortinget hvert fjerde år, og det er bra. Og vi får et pålegg til regjeringen om å levere oppdateringer av forvaltningsplanen for Norskehavet.

Det er enda flere flertallsmerknader som gir tydelige føringer, og som gir klima- og miljøvernministeren ekstra skyts når diskusjonene skal tas internt i regjeringen – og gadd vite om han trenger det.

Vi har også reelle politiske uenigheter her. Et stort mindretall ønsker en ny nasjonalparkplan, men regjeringen vil ikke engang fullføre den gamle. Vi er uenige om prioritering av arter, og jeg vil bruke litt tid på det.

Komiteen er enig om at antallet arter som skal omfattes av vernemetoden prioritert art, skal trappes betydelig opp, og det er bra, for så langt har regjeringen kun prioritert arter som den rød-grønne regjeringen satte i gang arbeidet med. Regjeringen legger opp til å prioritere arter som er sterkt eller kritisk truet, og som Norge har et særskilt ansvar for. Det høres logisk ut, men det er en reaktiv inngang til hvor innsatsen bør settes inn. Vi mener det ville være naturlig også å bruke vernemetoden prioritert art som en forebyggende måte å gjøre dette på.

Det er mange som fortjener takk. Jeg vil takke alle de

miljøorganisasjonene og fagfolkene som har bidratt til å få fram de 33 forslagene for naturen, hvorav mange blir vedtatt i dag.

Så tar jeg opp de forslagene der SV er medforslagsstiller.

Presidenten: Representanten Heikki Eidsvoll Holmås har tatt opp de forslagene han refererte til.

Eirik Milde (H) [12:29:33]: Våren er tiden for konfirmasjoner og tiden for å finne gode sitater fra kjente menn som konfirmantene skal få med seg på veien. Under denne årlige øvelsen fant jeg et sitat fra Oscar Wilde som fikk meg til å stoppe litt opp: Når folk er enige med meg, har jeg som regel en følelse av at jeg må ta feil.

Det kan hende at flere sitter med denne følelsen i salen i dag, selv om innlegget fra Arbeiderpartiet satte det litt på plass, for det er mange felles merknader og felles forslag etter komiteens behandling av stortingsmeldingen «Natur for livet» – og jeg tror det skyldes flere forhold.

Saksordføreren har gjort en god jobb i å samle de ulike forslagene i saken, og for det fortjener han ros, men ikke minst har alle partiene vært innstilt på å finne omforente forslag istedenfor å gå inn på sine primærstandpunkt i alle sammenhenger. Regjeringen har også lagt et godt grunnlag for komiteens arbeid gjennom stortingsmeldingen.

Hovedstrategien er en bærekraftig naturforvaltning som sikrer at summen av all aktivitet eller bruk skjer på en måte som medfører at norske økosystemer i størst mulig grad holder god tilstand over tid. Hovedgrepet er tiltak for truet natur og bevaring av et representativt utvalg av norsk natur, og jeg vil legge til at kunnskap er helt nødvendig som grunnlag for god forvaltning og valg av tiltak for å nå nasjonale og internasjonale mål.

Jeg tror alle er enig i strategien, hovedgrepet og kunnskapsbehovet, og da har det vært veien framover som komiteen har brukt tid og krefter på. Høyre er godt fornøyd med at en samlet komité fastslår at politikken skal bygge på tillit til lokalsamfunn og enkeltmennesker, og at aktiv bruk av naturen skaper respekt for vernet. Høyres politikk er også tuftet på forvalteransvar, og at vi skal overlate naturen i minst like god stand til neste generasjon. Lokal råderett og et mangfoldig privat eierskap er med på å sikre bærekraftig forvaltning av naturressursene innenfor et nasjonalt lov- og regelverk. Eiendomsretten er grunnleggende, og grunneierne yter et betydelig bidrag til å ta vare på og forvalte kulturlandskap, skog og vernet natur. Det trenger ikke å være konflikt mellom bruk og vern. Bruk kan faktisk være det beste vernet i mange sammenhenger.

Det vil ta for lang tid å gå inn i alle forslag som fremmes, men jeg har lyst til å nevne noen, som vil få flertall her i dag, og bruke tiden på dem.

Et forslag går ut på at Stortinget ber regjeringen revidere forvaltningsplanene for våre havområder hvert tolvte år og oppdatere dem hvert fjerde år. Det innebærer en full revidering av én plan og en oppdatering av de to andre i hver stortingsperiode. Dette er en fornuftig tilnærming som komiteen har samlet seg bak.

Et annet område hvor komiteen har tatt et offensivt

grep, er utarbeidelse av kvalitetsnormer. Slike normer vil kunne være et godt verktøy for å oppnå god kvalitet på forvaltningen, og regjeringen får i dag en bestilling fra Stortinget om å vurdere kvalitetsnorm for økosystemer, legge fram kvalitetsnorm for myr og utarbeide en kvalitetsnorm for villrein. Videre ber Stortinget regjeringen også vurdere kvalitetsnorm for andre utvalgte arter.

Høyre tror at bruk av faktabasert kunnskap kan være et godt verktøy på noen områder og for noen utvalgte arter. Og akkurat kunnskap er et område denne stortingsmeldingen bruker mye tid på, og som komiteen også har fulgt opp i sin behandling.

Mange av de beslutningene som påvirker naturen, vedtas ikke her i denne salen, men gjennom myndighetsutøvelse i ulike etater, fylkeskommuner og kommuner. De må sikres tilstrekkelig fagkunnskap, men de må også ha et datagrunnlag som gjør dem i stand til å ta de rette beslutningene. Derfor er forslaget om å styrke arbeidet med økologisk grunnkart for Norge med naturtyper, arter og landskapstyper et av de viktigste vedtakene vi gjør i dag.

Så til slutt noen ord om målet for det langsiktige vernet av offentlig eid skog og frivillig vern av privateid skog som blir vedtatt i dag. Det var Høyres tidligere miljøvernminister Børge Brende som innførte ordningen med frivillig vern, og den har vært svært vellykket, med bedre framdrift for skogvernet og mindre konflikter enn tidligere, og den gir vern med høy faglig kvalitet. Høyre har ingen problemer med at en vellykket ordning videreføres, og vil understreke at forslaget innebærer fortsatt full frivillighet fram mot målet.

Jan-Henrik Fredriksen (FrP) [12:34:43]: Naturmangfoldloven gir et godt grunnlag for det meste av liv på jorden. Bærekraftig bruk av naturlige økosystemer er en forutsetning for fremtiden. Økosystemene på land og i havet har en naturlig produksjon som vi kan høste av. Fungerende økosystemer gir både rom for vekst i naturen og mat og naturopplevelser for mennesket.

Norge har i motsetning til mange andre land mange særtrekk som gjør vår natur unik. Vi er et land langt mot nord, vi har en langstrakt kyst, stor påvirkning av Golfstrømmen og en særdeles vekslende topografi. Vi har store havområder, lavland, høyfjell, innsjøer, myr og kulturlandskap. I tillegg har vi et rikt plante- og dyreliv og en stor utbredelse av skog.

Så langt er nok de fleste i denne salen enige. Men det er nok mange ulike meninger om hvordan naturmangfoldloven skal utøves og praktiseres. For selv om kunnskapsbasert forvaltning ligger til grunn, er det ulike oppfatninger om hva som gagnar samfunnet og naturen, på både kort og lang sikt.

Fremskrittspartiet er av den oppfatning at arealplaner og kartlegging på ulike nivåer er særdeles viktig. Ikke minst vil arealplaner og kartlegging gjøre oss i stand til å gjennomføre nødvendige prosjekter og bygge infrastruktur på en effektiv måte som også ivaretar naturen. Kommunale og nasjonale behov for arealkunnskap og planer må prioriteres. Men det er også slik at vern og fredning kan være negativt i mange kommuner. Derfor er jeg glad for at det er

et flertall som mener at behovet for eventuelt nye nasjonalparker utover dem som er opprettet, ikke vil være av et slikt omfang at det er behov for en ny, egen nasjonalparkplan. Det er også litt typisk at både SV og Miljøpartiet De Grønne tar til orde for store nasjonalparker i Finnmark. Og det er ikke bare i Norge og Finnmark de vil ha nye nasjonalparker, nå skal også Finland inkluderes i deres planer. Det ville vel nesten være for mye forlangt å spørre om hvordan deres holdning og respekt med hensyn til lokaldemokratiet og ikke minst minoriteter er, for det store, store flertallet av befolkningen i Finnmark er helt imot dette.

I mange kommuner i Finnmark er situasjonen slik at arealet som er nasjonalpark, eller bundet opp til andre tiltak som medfører begrensninger, utgjør 70 pst., eller over 70 pst. I tillegg kommer begrensninger som reindriftsnæringen gjør beslag på. Det er for mange kommuner svært vanskelig å planlegge boligfelt, industriområder m.m., da arealet allerede er avsatt til nasjonalpark eller andre former for vern. Derfor er det viktig å balansere dette på en måte som ikke hindrer kommunene i å kunne utvikle seg.

Jeg er glad for at regjeringen har fjernet planen om utvidelse av Øvre Anarjokhi nasjonalpark og opprettelse av Goaheluoppal nasjonalpark mellom Karasjok og Kautokeino. Her var det stor samisk og lokal motstand mot begge prosjektene, og det bør vel være en betingelse at lokaldemokratiet blir hørt og tatt på alvor ved planer om å utvide eller opprette nye nasjonalparker.

Slik jeg ser det, er Norge godt rustet for å ivareta de ulike økologiske systemer i dag og for fremtiden. Dessverre kan man ikke si det samme om situasjonen i mange andre land. Naturmangfold er og blir viktig for vår nasjon i all framtid. Vi må aldri glemme at dette blir praktisert på en god måte når vi samtidig som vi ivaretar våre økosystemer, har lokalsamfunn som kan utvikle seg til det beste for vår nasjon.

Rigmor Andersen Eide (KrF) [12:39:50]: Det er grunnleggende viktig i all politikk at man er klar over konsekvensene av beslutningene før man treffer dem. Dessverre var det en periode i oppbyggingen av industrien og byggingen av det industrialiserte samfunn at man ikke var det. Man slapp ut avfallsstoffer og bygde ned mark uten nevneverdig tanke på naturens tåleevne og sammenhengen i naturen.

Heldigvis er den tida forbi. Visst gjøres det fremdeles disposisjoner som kan kritiseres, men ingen partier avfeier lenger miljøargumentet som uvesentlig. Når vi nå behandler stortingsmeldinga om naturmangfold, er det grunnleggende viktig, fordi det legger en forutsetning for i all planlegging og i alle vedtak, at mangfoldet i naturen har en egenverdi og en nytteverdi som skal tas hensyn til. I tillegg gir det oss opplevelser og beriker livskvaliteten. Jeg er glad for at en samlet komité legger dette til grunn.

Så til noen konkrete saker. Komiteen har samlet seg om et konkret mål for skogvernet. Det er bra. Men jeg vil legge til at det er svært viktig at vi går videre på linja som har vært ført noen år, med samarbeid med skognæringen om frivillig vern. Det har gitt en ny framtid og positivitet rundt skogvernet, som er i alles interesse. Vi skal også anerkjen-

ne at skognæringen har blitt god på å vise miljøhensyn. For å oppnå et representativt vern av alle naturtyper bør flere skogsområder vernes, men vi går imot forslag som forsøker å kombinere frivillig vern med tvangsvern, som automatisk fredning av skog over 160 år. Vi må ikke rote til en velfungerende frivillig ordning og risikere at den havarerer. Aktørene må kunne forvente forutsigbarhet fra politikerne.

Kristelig Folkeparti har flere ganger foreslått å legge om erstatningsordningene, slik at skogeiere kan velge mellom en engangserstatning og årlig erstatning basert på tilveksten i skogen og hva som kunne vært av inntekter hvis området ikke hadde vært vernet. Det ville fordelt kostnader, og dermed gjort det mulig med et raskere vernetempo, samtidig som det ville sikret jevn inntekt for eiendommen også framover – god naturvernpolitikk, god landbrukspolitikk og god distriktspolitikk på en gang. Det er synd at ikke flere er med oss på dette politiske kinderegget.

Så til havs. Ett av forslagene jeg særlig vil framheve, er:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en plan for marine verneområder og komme tilbake til Stortinget med en sak om dette.»

Som havnasjon har vi et særlig ansvar for å forvalte, beskytte det sårbare og verne representativt. Vi tjener mye penger på havområdene våre, men vi må også forvalte dem i et langsiktig perspektiv. Vi har generelt ikke gått inn på så mange artsspesifikke forslag og merknader, idet vi mener forvaltningen er bedre i stand til å vurdere dette og komme med initiativ til lovgiver.

Kunnskapsløft for natur er noe vi har prioritert i flere statsbudsjett. Det er umåtelig viktig at vi sørger for kontinuitet og oppdatert kunnskap for å forvalte naturmangfold ansvarlig. Dette gjelder også internasjonalt. Idet vi vet at naturhensyn fort kan bli ofret i fattige land, stiller vi oss bak et forslag om et eget bistandsprogram for dette.

Imidlertid skal det sies at norsk bistand bidrar til ivaretagelse av natur på flere områder allerede. En samlet komité peker på klima- og skoginitiativet, og jeg håper at vi aldri mer må kjempe mot foreslåtte kutt i statsbudsjettet på noe der Norge har etablert en foregangsrolle. Vi skjønner at det kommer forslag om planretningslinjer, egen rettslig instans som sikrer natur- og miljøhensyn, osv. Vi går likevel mot slike forslag, fordi vi mener det må forankres i det lokale selvstyret ut fra tanken om at beslutningene bør tas på lavest mulig hensiktsmessig nivå.

– Så får jeg fortsette innlegget mitt i en treminutter.

Presidenten: Presidenten antar også at representanten skal ta opp forslaget.

Rigmor Andersen Eide (KrF) [12:44:43]: Det stemmer.

Presidenten: Da har representanten Rigmor Andersen Eide tatt opp forslagene fra Kristelig Folkeparti.

Marit Arnstad (Sp) [12:44:57]: En god naturmangfoldspolitikk må innebære en nødvendig balanse mellom vern og bruk av naturen, mellom ekspertvelde og lokal kunnskap, mellom sentrale påbud og lokal forvaltning. Et

samarbeid og en balanse er helt nødvendig dersom arbeidet for velfungerende økosystem skal få tillit og forståelse og oppslutning hos flere enn biologer og miljøbevegelse. Derfor må målet være å sikre både vern og bærekraftig bruk av naturen. Vi må ikke la en reservattenkning få lov til å styre naturmangfoldsarbeidet, men vi er nødt til å kombinere vern og bevaring med en bærekraftig bruk og forvaltning.

Det er allerede vernet betydelige areal i Norge. Det bør ikke være nødvendig med nye, omfattende vern, etter Senterpartiets oppfatning. Unntaket er marin sektor, der Senterpartiet mener det er grunnlag for å be om en plan for marine verneområder og en handlingsplan for å bedre situasjonen for sjøfugl.

Senterpartiet ønsker også en oppdatert forvaltningsplan for Norskehavet framlagt i innværende stortingsperiode.

Når det gjelder skogvernet, mener Senterpartiet at situasjonen har bedret seg betydelig de siste tjue årene. Det er langt mer såkalt gammelskog i Norge i dag enn det var for tjue år siden. Det er blitt både mer areal av gammel skog, mer død ved, mer grove, gamle trær og mer lauvskog i Norge. Skogbruket fortjener ros for den jobben hver enkelt skogbruker har gjort for å bidra til økt antall arter og større populasjoner av arter i skogen. Skogbruket fortjener ros for det arbeidet med miljøsertifisering som har vært gjennomført. Senterpartiet ser ingen som helst grunn til å være med på å sette faste mål på 10 pst. for vern av produktiv skog og forbud mot hogst i såkalt gammelskog. Vi ser heller ingen grunn til å innføre noen meldeplikt for private grunneiere for hogst i egen skog. Jeg må si at jeg er høyst forundret over at partier som Høyre og Fremskrittspartiet kan være med på et mål om 10 pst. vern av skogen og sterke bindinger knyttet til private skogeiere og den private eiendomsretten. I et klimaperspektiv gir det mer gevinst om vi bruker skogen enn om vi verner den. Det ser ut til å bli fornektet av flere partier i denne salen – jeg ser det nå når jeg ser utover – men det er bekreftet ganske nylig i en studie som er gjort av Miljødirektoratet og Landbruksdirektoratet, at det er tilfellet. Derfor må også hensynet til biologisk mangfold avveies mot klimaperspektivet. Det betyr at vi bør satse på å videreføre frivillig skogvern og ikke legge inn nye restriksjoner, og så må vi ta skogen i bruk når det gjelder klimaarbeidet.

Senterpartiet ser heller ingen grunn til å lansere nye, store planer om nasjonalparker nå. Vi har allerede etablert en rekke parker, og flere er under arbeid. Stortinget ber regjeringen ferdigstille det arbeidet. I den forbindelse vil jeg sterkt anmode statsråden om å ta hensyn til kommentarene som Kragerø kommune har kommet med når det gjelder etableringen av Jomfruland nasjonalpark. De har bedt om at en tar hensyn til at det faktisk er et kulturlandskap, og at det er avhengig av skjøtsel og beiting for å kunne ivaretas. De har også uttrykt ønske om en lokal representasjon i forvaltningen av nasjonalparken. Jeg tror at å ta den typen kommentarer til følge vil være helt nødvendig for å få den aksept som trengs om denne nasjonalparken. Den er ikke i et ubebodd område – det er et levende lokalmiljø.

Nesten en tredjedel av artsmangfoldet i norsk natur er avhengig av et levende kulturlandskap. Da snakker vi ikke bare om utvalgte kulturlandskap der det gis penger til slått

og skjøtsel, da snakker vi om det alminnelige kulturlandskapet som er helt avhengig av husdyrhold og beiting. På meg kan det virke som om noen i miljøbevegelsen tror at norsk landbruk ikke har noen rolle i det. Det må de i tilfelle lenger ut på landet med. De aller fleste melkekyr, storfe, sau og lam i Norge tilbringer det meste av sommerhalvåret utendørs og gjør nettopp den jobben for artsmangfoldet i kulturlandskapet. Det er ikke bare de økologiske bøndene som gjør det. Her snakker vi om hele det norske landbruket. Derfor må man også snakke jordbruk når man snakker kulturlandskap. Derfor må også barrierer som rovdyrpolitikken, nedgangen i aktivt husdyrhold og vern i seg sjøl adresseres dersom man ønsker å ivareta artsmangfoldet i kulturlandskapet.

Når det gjelder lokal forvaltning, er vi glad for at en samlet komité understreker kommunenes sentrale rolle i arealforvaltningen og derfor også i arbeidet for naturmangfoldet. Senterpartiet kan ikke se at det er noe grunnlag for å lage statlige retningslinjer for kommunene i dette arbeidet.

Med det vil jeg ta opp Senterpartiets forslag.

Presidenten: Representanten Marit Arnstad har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Ola Elvestuen (V) [12:50:18]: Jeg vil gjøre som flere andre og takke hele komiteen for arbeidet med denne naturmangfoldmeldingen, som – og det har jeg lyst til å si til statsråden – jeg synes har fått litt mindre positiv omtale enn den egentlig fortjener. Det er mange positive tiltak i selve meldingen, men sammen med de vedtakene komiteen gjør og som det er et bredt flertall bak, blir det en veldig god helhet. Stortingsmeldingen ble jo igangsatt etter et initiativ fra de fire borgerlige partiene, samtidig som det da er svaret på Norges forpliktelser i henhold til FNs konvensjon for biologisk mangfold.

Jeg tror kanskje spesielt jeg vil takke statsråden for viljen, når det har vært vanskelig, til å se på løsninger som kunne få et bredere flertall i komiteen. For det er ingen tvil om at de brede flertallene vi nå har, i stor grad også er ledd i at regjeringspartiene har vært villig til å se på og finne fram til løsninger, noe jeg synes er veldig bra.

Det viktigste her er kanskje det at vi nå får en målsetting om vern av 10 pst. av den norske skogen. Jeg ser ingen motsetning mellom det og det å sette pris på den rosen som skogbrukerne fortjener for bedre å ivareta sin skog, som altså Senterpartiet påpeker. Det er nettopp det vi må klare. Vi må klare å drive skogen godt og ivareta det ordinære biologiske mangfoldet samtidig som vi klarer å sette av 10 pst. av skogen til vern. Det er nettopp den helheten som er Stortingets ansvar å ivareta, og det er vårt ansvar å sette i gang prosesser for å klare det. Det er ingen som er imot, eller betviler, at det frivillige skogvernet er en sentral del av å oppnå dette målet.

Så synes jeg vi i denne saken tar et stort steg framover fra Stortingets side for å sette i gang prosesser for et bedre vern av sjø- og havområdene våre. Her er det flere vedtak – både at vi ber om en plan for marine verneområder, at dette skal komme som en sak til Stortinget, og at vi nå er kommet fram til en enighet, der vi jo har hatt

en uenighet, om hvordan Stortinget skal behandle forvaltningsplanene for våre havområder: at alle disse tre områdene, enten det er Norskehavet, Barentshavet eller Nordsjøen, skal innom Stortinget i hver eneste stortingsperiode sånn at vi får gjort de justeringene som er nødvendige etter hvert som vi skal utvikle og ivareta disse store havområdene. Det er en uenighet, men fra Venstres side mener vi det også er viktig at vi får forvaltningsplanen for Norskehavet ganske raskt. Der er det laget et godt faglig grunnlag, og det er behov for å se på den, bl.a. for de feltene som ikke er omtalt her, og det som går på marin forsøpling, som det kommer en sak om etterpå i dag. Ikke minst får vi nå satt i gang og utviklet en handlingsplan for å bedre situasjonen for våre sjøfugler, hvor jo mange har en kritisk nedgang i populasjonene.

Det er mange forslag her. Vi har kvalitetsnorm for villrein, og vi legger trykk på at vi trenger kvalitetsnormer for flere arter. Vi legger også trykk på at vi trenger flere prioriterte arter. Det er riktignok ikke vedtatt, og det skal det jo heller ikke bli, det skal være en faglig vurdering, men det er mye som er påpekt fra komiteens side, som kommer til å være viktig i årene framover. Jeg synes det også er viktig at vi sier at vi skal ha flere utvalgte kulturlandskap, for jeg er enig med Senterpartiet i at det er i det generelle landbruket det er viktig at vi har gode ordninger for å ivareta kulturlandskapet, men samtidig er det vanskelig å ha nok ressurser til virkelig å gjøre de fremste områdene bra. Der må en legge inn en ekstra ressurs, og prioriterte kulturlandskap er det viktig å få flere av.

Jeg skal avslutte med det. Dette er en dag hvor man fremmer det man er enig om. Vi tar et stort steg videre med denne naturmangfoldmeldingen og de vedtakene vi nå gjør.

Knut Falk Qvigstad (MDG) [12:55:46]: I dag debatterer vi en av de aller viktigste sakene i denne stortingsperioden, for i arbeidet med naturmangfold tar vi beslutninger som får konsekvenser for alle fremtidige generasjoner. På de fleste andre områder er det mulig å ombestemme seg, rette opp feilstegene og stake ut en ny kurs, men en art som utryddes i dag, kommer ikke tilbake i morgen uansett hva vi gjør. For hver art som forsvinner, blir det biologiske mangfoldet på jorden litt fattigere.

I dag skjer denne utryddelsen i et tempo som er mer enn tusen ganger høyere enn det som er naturlig. Hovedårsaken er at vi mennesker ikke tar hensyn til at vi deler jorden med millioner av andre arter, og at vi fortsatt ikke har innsett at vi selv er avhengige av dette mangfoldet for å skape en trygg og stabil fremtid også for oss selv.

Frem til for 50 år siden trodde menneskene at naturen var uendelig og usårlig, men i løpet av de siste tiårene har man gradvis innsett at det er en krevende kunst å leve på en begrenset klode. Selv om vi har mer kunnskap enn noensinne, peker de tunge trendene globalt fortsatt feil vei. Rovdriften på jordens ressurser øker, tapet av arter øker, den globale oppvarmingen akselererer. Å tilpasse seg de økologiske rammene vil derfor kreve kløkt, innovasjon og viljestyrke.

Dessverre har regjeringen svekket beskyttelsen av norsk natur, og la meg nevne noen eksempler:

- Regjeringen har bedt fylkesmannen om å tie når kommunestyrene tillater store naturinngrep.
- Regjeringen endrer plan- og byggeprosesser for å redusere antall innsigelser i miljøraker.
- Regjeringen svekker Miljødirektoratet, som er ment å være ryggraden i den kunnskapsbaserte forvaltningen av norsk natur.
- Regjeringen har gitt klarsignal til fornøyleseskjøring med snøscooter i norsk natur.
- Regjeringen har flyttet ansvaret for arealforvaltningen vekk fra Klima- og miljødepartementet og over til moderniseringsminister Sanner.
- Antallet saker der regjeringen stanser uakseptable naturinngrep på departementsnivå, er redusert med 75 pst. på noen få år, ifølge våre tall.

Det er en lang liste.

Denne politikken setter varige spør. La meg ta et par eksempler: I de urørte fjellområdene ved Vassfaret i Buskerud kan vi få 1 800 nye hytter. Ved Tyrifjorden vil regjeringen bygge motorvei tvers gjennom en av Norges mest artsrike våtmarker. I Vestby, Søgne og Kristiansand, og mange andre steder, bygges matjorden ned uten at regjeringen griper inn.

Naturmangfoldmeldingen som regjeringen har lagt frem, endrer ikke denne trenden, men vi mener allikevel at det er gjort store fremskritt, og at det er mange lyspunkter etter denne komitébehandlingen. Saksordfører Eidsvoll Holmås har i samarbeid med fagfolk og miljøbevegelse gjort et imponerende forarbeid. Alle partier har i løpet av behandlingen på Stortinget vist vilje til å få på plass tiltak – også regjeringspartiene. Det er flott at vi har fått på plass et mål om vern av 10 pst. av skogen, det er flott med en handlingsplan for sjøfugler, og det er mange eksempler på at vi har tatt noen steg fremover. Men vendepunktet for norsk naturvern kan vi vel ikke slå fast er på plass ennå.

De Grønne legger i dag frem en del forslag – delvis sammen med andre partier – som ikke får flertall: Det er forslag om å sette et eget mål om å øke andelen inngrepsfri natur i Norge, vi legger frem forslag om å styrke innsatsen for å etablere flere store sammenhengende nasjonalparker, og vi legger frem forslag om å restaurere natur- og opplevelsesverdiene i de viktigste friluftsområdene rundt de store byene – til glede for hundretusener av mennesker som bruker denne naturen hver dag. Fellesnevneren i våre forslag er at norsk naturvern må gå fra en defensiv til en offensiv strategi. Vi skal ikke lenger bare stanse tap og ødeleggelser, vi skal starte restaureringen av tapte naturverdier. Det er ikke bare Miljøpartiet De Grønne som sier dette, det er faktisk bare slik vi kan stanse tap av arter. Dette er også nødvendig for å oppfylle våre internasjonale forpliktelser om å restaurere deler av de forringede økosystemene våre.

Jeg håper de viktige gjennomslagene vi har fått under behandlingen i Stortinget, er starten på et taktskifte for norsk natur, og jeg vil avslutte med å ta opp de forslagene Miljøpartiet De Grønne står alene om.

Presidenten: Representanten Knut Falk Qvigstad har tatt opp de forslagene han refererte til.

Statsråd Vidar Helgesen [13:00:33]: Det er 15 år siden vi sist hadde en stortingsbehandling av naturmangfoldspolitikken i full bredde. Jeg vil takke energi- og miljøkomiteen for et grundig og godt arbeid med behandlingen av meldingen. Meldingen og behandlingen av den legger et godt grunnlag for et langsiktig arbeid for å ta vare på norsk natur, og for at vi skal nå våre nasjonale og internasjonale mål for naturmangfold.

Heldigvis er situasjonen for naturmangfold i Norge på mange måter mer positiv enn i andre land. Naturindeksen for skog viser en svakt økende trend. Økt innsats for skogvern og skogeierens avsetning av nøkkelbiotoper i skog er med på å bedre tilstanden i norske skoger. Tilstanden i elver og innsjøer er mange steder for dårlig. Alle landets vannregioner har laget vannforvaltningsplaner, slik vi er forpliktet til etter EUs vanddirektiv. Vi gjennomgår nå alle disse for å sikre at de gir god nok miljøforbedring og en riktig fordeling av tiltak mellom sektorer og regioner.

Økosystemene våre skal brukes bærekraftig. Men det er ikke gitt at alle har samme oppfatning av hvor grensen for bærekraft egentlig går. I meldingen varsler regjeringen derfor at det skal lages klare faglige kriterier for hva god tilstand betyr i de ulike økosystemene. Så vil regjeringen utvikle forvaltningsmål med utgangspunkt i dette faggrunnlaget.

Meldingen presenterer skreddersydde løsninger for de ulike økosystemene. Ett eksempel er systemet med forvaltningsplanene for norske havområder. Jeg ser at en samlet komité har kommet frem til en god løsning for oppdatering og revidering av havforvaltningsplanene. Når det gjelder forvaltningsplanen for Norskehavet, mente regjeringen at det ikke var behov for oppdatering nå. Jeg registrerer at komiteens flertall likevel ønsker det, og skal sørge for at det skjer.

Regjeringen vil sikre at truede arter og naturtyper ikke forsvinner fra norsk natur. Jeg legger merke til at det i mindretallsforslagene i innstillingen er pekt på mange enkeltarter eller naturtyper som kan være kandidater til å bli prioritert eller utvalgt. Det tar vi med oss i det videre arbeidet med utviklingen av faggrunnlag for arter og naturtyper i tråd med strategien i meldingen.

Det er positivt at komiteen fremhever betydningen av en kunnskapsbasert forvaltning av natur. Et økologisk grunnkart, jevnlig oppdateringer av Artsdatabankens rødliste og svarteliste, og overvåkingen av norsk natur er viktige elementer i dette.

Vi skal bevare et representativt utvalg av norsk natur. Regjeringen og samarbeidspartiene har allerede gitt skogvernet et stort løft de siste årene. Jeg er glad for at alle partiene – med unntak av Senterpartiet – har samlet seg rundt et langsiktig mål om vern av 10 pst. av skogen. Det er viktig at de private skogeierne er med på dette løftet gjennom det gode samarbeidet om frivillig skogvern. Vi vil følge opp Stortingets forventninger om en plan for det videre arbeidet med marint vern.

Tap av naturmangfold er også en global utfordring. Vi-

sjonen for 2050 i EUs syvende miljøhandlingsprogram er å leve gode liv innenfor planetens økologiske grenser. Dette vil kreve at varer og tjenester produseres med lavere klimagassutslipp, materialbruk og belastning på naturmangfoldet.

På onsdag reiser jeg til Nairobi for å delta på FNs miljøforsamling. Der vil jeg særlig følge opp saker om marin forsøpling og mikroplast, noe som betyr mye for naturmangfoldet i havene, og hvor Norge har tatt en lederrolle. Og jeg vil følge opp arbeidet for å sikre verdens pollinerende insekter. Internasjonalt samarbeid er avgjørende for å løse miljøutfordringene, og Norge vil fortsette sin aktive deltakelse i dette.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Marit Arnstad (Sp) [13:04:38]: Det er mange ting jeg kunne tatt opp, bl.a. at eiendomsrettighetspartiene Høyre og Fremskrittspartiet går inn for vern av 10 pst. av skogen.

Jeg skal ta opp en helt konkret problemstilling med statsråden i stedet, og det er det jeg var opptatt av i mitt innlegg, nemlig etableringen av Jomfruland nasjonalpark, som nå kommer til å bli avgjort av regjeringen. Kommunestyret i Kragerø behandlet det i februar i år og kom fram til et enstemmig vedtak med et par viktige momenter. Det ene handler om at lokalsamfunnet må være representert i de ulike organene knyttet til nasjonalparkstyret, og at en eventuelt får en grunneierstyrt forvaltning av verneområdet. Det andre er det faktum at kulturlandskapet Jomfruland også må ivaretas, altså at det tradisjonelle jordbruket – slått, beiting og skog må få lov til å kunne ivaretas også innenfor nasjonalparken. Hvordan vil statsråden følge opp dette enstemmige vedtaket fra Kragerø kommunestyre?

Statsråd Vidar Helgesen [13:05:40]: Vi legger til grunn at opprettelse av nasjonalparker forutsetter og oppnår bedre resultater hvis man har lokal enighet. Det skal dog ikke gå på bekostning av de kravene som må stilles til kvaliteten i nasjonalparkene. Forslagene om opprettelse av nasjonalparkene i Jomfruland og Raet er i god prosess. Vi følger der den fremdriftsplanen som ble laget i 2012. Det innebærer at det vil bli fattet vernevedtak for disse nasjonalparkene høsten 2016. Forslaget til Jomfruland nasjonalpark klargjøres nå i Miljødirektoratet og vil bli oversendt departementet for sluttbehandling – sannsynligvis før sommeren. Vi kommer naturlig nok til å vurdere de klare lokale innspillene som har kommet i denne sammenheng.

Åsmund Aukrust (A) [13:06:52]: La meg takke statsråden for et godt innlegg. Jeg synes det er lett å slutte seg til alt det som ble sagt i ministerens innlegg. Jeg var også glad for å høre det konkrete svaret på spørsmålet fra Marit Arnstad når det gjaldt tidspunktet for beslutning om nasjonalpark.

Jeg mistenker at ministeren er godt fornøyd med mange av de vedtakene som fattes i Stortinget i dag. Det får vel bare være en oppfordring til ministeren om å fortset-

te å legge fram saker for Stortinget, og så skal stortingsflertallet hjelpe ham med å gjøre miljøpolitikken i Norge sterkere.

Mitt spørsmål handler om skogvern. Stortinget gjør jo i dag et klart vedtak – et prinsippvedtak som samler et veldig bredt flertall i Stortinget. Mitt spørsmål til statsråden er om han kan si noe om hva slags tidsplan han tror er realistisk. Hvor lang tid vil det ta, tror han, å nå målsettingen om vern av 10 pst. av skogen, og er han enig i at dette forutsetter økte bevilgninger over statsbudsjettet i forhold til hva vi har sett tidligere?

Statsråd Vidar Helgesen [13:08:03]: La meg si at jeg er meget godt fornøyd med det vedtaket som er fattet om skogvern, og jeg må også bare få understreke at frivillig skogvern er en metodikk som har vært vellykket, og som respekterer grunneierens interesser – og eiendomsretten, for å gi et svar til en annen enn replikanten.

Det er helt åpenbart at skal man lykkes med frivillig skogvern, må virkemiddelet være penger til dette. Der har vi fra regjeringens side, sammen med samarbeidspartiene, økt tempoet i skogvernet markert. Det er viktig å konkretisere et mål, gjennomføringen i praksis beror naturlig nok på midlene. I de tre budsjettene under denne regjeringen – i samspill med samarbeidspartiene – er det satset totalt 1 046 mill. kr på skogvern. Det er mer enn dobbelt så mye som under den foregående regjeringen, så vi er godt i gang.

Åsmund Aukrust (A) [13:09:14]: Jeg synes egentlig ikke at jeg fikk svar på spørsmålet mitt. Mitt spørsmål var om man kunne si noe om tidshorisonten. Hvor lang tid ønsker statsråden å legge opp til at det skal ta å nå Stortingets mål i dag?

Jeg må få lagt til at i disse skryttalene om hva regjeringen har gjort for skogvern, er det et stortingsflertall som skal ha den fortjenesten. Regjeringen foreslo i sitt første statsbudsjett, som de la fram i 2014, å kutte to tredeler av skogvernet – det var det regjeringen ønsket. Heldigvis fikk ikke statsrådens forgjenger, Tine Sundtoft, gjennomslag for det. Men det er ikke Høyre og Fremskrittspartiet som skal ha den fortjenesten, det er det tvert imot Venstre og Kristelig Folkeparti som skal ha. Derfor er det et veldig viktig spørsmål om statsråden nå mener at dette er en marsjordre for å øke bevilgningene, og i så måte gi ham drahjelp mot Siv Jensen.

Statsråd Vidar Helgesen [13:10:04]: Jeg understreket at det er regjeringen sammen med samarbeidspartiene som har stått for økningen i tempoet i skogvernet, og det er en linje som dette 10 pst.-målet vil kreve at vi viderefører. Hva som så skjer i budsjettene fra år til annet, beror på konkrete prioriteringer i Stortinget fra år til annet og hva regjeringen finner rom til gitt rammene i budsjettet. Men det er helt klart at det 10 pst.-målet som nå har en bred tilslutning i Stortinget, er en viktig konkretisering. Det er en ytterligere forbedring av naturmangfoldmeldingen, og den vil stille naturlige forventninger til at den økte satsingen på skogvern videreføres i de kommende årene.

Når man vil nå 10 pst.-målet, synes jeg ikke det er grunn til å spekulere om. Det er også slik at stortingsflertallet ikke har satt noe tidspunkt for oppnåelse av dette målet.

Ola Elvestuen (V) [13:11:22]: Venstre er også veldig fornøyd med 10 pst.-målet for skogvern, og det er riktig at gjennomføringen av det vil handle mye om midler i statsbudsjettet til frivillig skogvern, en ordning som fungerer godt. Men staten er også skogeier, og de borgerlige partiene har i budsjettet for i år blitt enige om at man skal gjennomgå Statskogs arealer på nytt for å se på nye verneområder.

Da blir mitt spørsmål: Synes statsråden det er naturlig, når den bestillingen går til Statskog, at Statskog ser på sine skogsområder opp mot vernet av 10 pst. av skogen som vi nå vedtar, slik at Statskog da kan vurdere hva som er deres naturlige andel i et slikt mål?

Statsråd Vidar Helgesen [13:12:19]: Det er et veldig klart vedtak og en tydelig beskjed Stortinget gir i denne innstillingen, med et mål om vern av 10 pst. av skogarealet. Gitt at det er, som representanten Elvestuen sier, frivillig vern av privat eid skog og vern av skogområder eid av Statskog som er hovedvirkemidlene, vil dette også måtte tas videre av Statskog, hvor vurderingen av hvilke statlige skogområder som er naturlige for vern, må ta opp i seg dette 10 pst.-målet.

Igjen: Hvilke konsekvenser det vil få år om annet, er for tidlig å si, men dette målet er en veldig tydelig marsjordre.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [13:13:23]: Jeg skal komme tilbake igjen til skogvern litt senere, i et senere innlegg. Jeg er veldig fornøyd med – og er veldig glad for at også statsråden er veldig fornøyd med – at vi har satt dette 10 pst.-målet. Alle er enige om at det i hovedsak skal nås gjennom ulike former for frivillig vern. Men, som sagt, det kommer jeg tilbake til.

Men jeg har ett spørsmål: Det er noen som har prøvd å skape tvil om hvorvidt dette vernemålet dreier seg om produktiv skog, eller om uproduktiv skog også skal regnes med. Det frivillige vernet som gjennomføres, gjelder i all hovedsak produktiv skog. Det er det vi teller, og som Miljødirektoratet teller på sine sider. Jeg vil bare be statsråden om å bidra til å rydde all tvil av veien: Når vi snakker om et 10 pst.-mål for verning av skog, er det den produktive skogen vi snakker om.

Statsråd Vidar Helgesen [13:14:19]: Når det gjelder Aichi-mål 11 om skog, er det formulert slik at det inkluderer all skog, også uproduktiv skog. Det er derfor vi fra norsk side i rapporteringen på dette målet oppgir tall både for samlet skogareal og for produktiv skog, og det er det vi har lagt opp til i meldingen.

Men så må vi skille mellom hva vi rapporterer internasjonalt, og hva som vektlegges i praktisk norsk skogvern. Det er ikke noen tvil om at den produktive skogen er klart viktigst for naturmangfoldet. Det er heller ingen tvil om at den produktive skogen er klart underrepresentert i

skogvernet hittil. Så fra et faglig perspektiv er det viktig at vi i det nasjonale skogvernarbeidet har en sterk oppmerksomhet på den produktive skogen. Det gjelder selv om det målet som nå settes, er et mål for vern av totalt skogareal.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [13:15:25]: Vern av landarealer er å ta arealer ut av produksjon. Det er ikke min definisjon, det er tidligere landbruksminister Johan C. Lørens definisjon. Det som da blir spørsmålet, gjelder grunnlaget for å ta arealer ut av produksjon.

Senterpartiet står på at det skal være et vitenskapelig grunnlag, det skal være etterprøvbart, og det skal være åpne registreringer, sånn at vi her kan sikre prioriterte arter og truede naturtyper – altså et klart vitenskapelig grunnlag, klare formål. Er statsråden enig i at det er det kunnskapsbaserte vernet som skal legges til grunn, og at det er overordnet prosentvern?

Statsråd Vidar Helgesen [13:16:19]: Med et prosentmål for skogvern kommer vi til å forholde oss til et prosentmål. Men det er også klart at når man skal velge ut skog for vern, må man legge stor vekt på kunnskapsgrunnlaget og på at man velger områder som er viktig for naturmangfoldet.

Norge ligger etter internasjonalt. Vi har vernet 2,9 pst. av den produktive skogen. Det er relativt lavt sammenlignet med mange andre. Det er derfor det arbeides mye både med frivillig vern og med vern av skogområder eid av Statskog. Det gjøres på et faglig grunnlag, og det er en tilnærming vi vil videreføre – også med et prosentmål i ryggen.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Torhild Aarbergstøten (H) [13:17:38]: Naturmangfoldmeldingen er stor og omfattende og griper inn i mange ulike sektorer og næringer. Derfor er det også veldig bra at det er en stor, tverrpolitisk enighet om de store linjene i meldingen. Men det er heller ikke uventet at det er politiske skillelinjer hva gjelder hvordan vi ønsker å nå ulike mål. Vår oppgave er å forvalte naturen slik at naturmangfoldet bevares og økosystemet overleveres neste generasjon i minst like god stand som da vi overtok. Ofte kan rett bruk være den beste form for vern.

Flere har trukket fram økt skogvern som et av de viktigste tiltakene i meldingen. Det er viktig at det settes langsiktige mål for å skape forutsigbarhet for både næring og forvaltere. Ordningen med frivillig vern av skog har vært svært vellykket, og det er den ordningen vi nå bygger videre på. Samtidig vil det være viktig at vi prioriterer de områder som gir det beste vernet av biotoper og økosystem. Vi må ha en klar målsetting om kvalitet og innhold når vi velger ut områder for vern. Den store utfordringen i dag er at altfor mye produktiv skog ikke blir avvirket og brukt til det beste for økosystem, klima og samfunnsøkonomi.

Jeg er også svært glad for at flertallet i Stortinget har valgt å se på forvaltning av villaksen i et bredere perspektiv

tiv enn bare å øke konflikten med oppdrettsnæringen. Vår målsetting må være å arbeide for at vi fortsatt skal ha vekst og en bærekraftig utvikling innenfor oppdrettsnæringen, samtidig med at vi legger til rette for bedre vilkår for villaksen. Stortinget har tidligere vedtatt strenge krav til oppdrettsnæringen i havbruksmeldingen, og det jobbes iherdig på mange områder for å øke bærekraften innenfor næringen. Samtidig må vi finne tiltak som gjør at vi kan få bedre vilkår for villaksen i de mange lakseelvene våre.

Stiftinga Norsk Villaksforvaltning har gjennomført et svært vellykket prosjekt bl.a. i Naustdal i Sogn og Fjordane. Et godt samarbeid mellom grunneiere, laksefiskere, oppdrettsnæringen og fylkesmannen har bidratt til at det har blitt mer og større fisk i elvene. Laksefiske er en svært viktig tilleggsnæring for mange og ikke minst en svært viktig fritidsaktivitet for enda flere. En bærekraftig bruk av naturen er kanskje det viktigste tiltaket vi gjør for at vi skal ta vare på mangfold og verdier, til glede og nytte både i dag og for framtiden.

Jeg sier meg enig med Adresseavisens kommentator i at forrige torsdag var en brukbar dag for naturen. Og da må dagen i dag være enda bedre siden vi i dag faktisk vedtar ny melding for naturmangfoldet for lang tid framover.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [13:20:40]: Det er viktig med kunnskap om og respekt for naturmangfoldet, og det er viktig å være klar over hva som er de viktigste grunnene til endringene i naturmangfoldet. Det er klima som er den viktigste grunnen til endringene i naturmangfoldet – vekstvilkårene, temperaturen. Vi ser det med store konsekvenser i fjellet i dag. Veksten av planter endrer seg enormt på grunn av endringer i klimaet, og utbredelsen av dyr på samme måten.

Den andre hovedgrunnen er hvordan vi bruker arealene, hvordan vi driver vårt landbruk. Vi har en norsk tradisjon for at vi har utmark og ikke villmark. Vi har et skogbruk hvor en bruker skog. Vi har et jordbruk hvor en bruker jord. Til sammen er det landbruk.

Det som har vært den norske tradisjonen, er at en har brukt arealene i langt større grad enn andre land. Derfor har vi også en annen tradisjon når det gjelder det temaet vi snakker om her.

Vi står i en situasjon hvor en er nødt til å leve mer av fotosyntesen, dvs. at vi må få mer karbon fra de fornybare naturressursene, landarealene og fiskeriene og mindre fra det fossile. Dermed er det viktig at bruken av arealer skjer på et kunnskapsbasert grunnlag.

Hvis en så skal verne arealer, er det riktig å ta arealene ut av produksjon, men da må vi ha et klart formål, og det må være vitenskapelig. Og når man har et klart formål, kan man ha en forvaltningsplan som kan følges opp, og det kan følges opp av folk i et evighetsperspektiv, for dette er meget krevende.

Representanten Elvestuen vet litt om forvaltning av slåttemyrer – en gammel driftsform. Det kreves utrolig stor kunnskap for å vedlikeholde denne eldgamle driftsformen, for å ta vare på det. Det skjer i svært liten grad i dag. Det som er det triste, er at vi nå går inn for prosentmål. Hvor er representanten Gundersen eller represen-

tanten Werp fra Høyre i dag? De er vekk, og det er ingen tilfeldighet.

Etter Senterpartiets syn er det grunnleggende feil å kjøre på et prosentvern og slå seg på brystet og si at en er så og så flink, i stedet for at en har et vitenskapelig basert vern, hvor en vet hva en driver med. En må vite hva en driver med – på dette området som på andre områder.

Det er trist at Fremskrittspartiet og Høyre har forlatt dette og blitt med på prosentvern. Det er trist.

Jeg er stolt av at vi skal ta vare på de sjeldne artene. Hvis vi får de sjeldne artene fram til eierne, får en respekt for det, og en tar naturlig vare på det. Hvis vernet er basert på føleri og synsing, sånn som det utvikler seg i dag, får en ikke respekt, og da går det dårlig når det gjelder det som virkelig er kjernen, nemlig sikring av det biologiske mangfoldet.

Rigmor Andersen Eide (KrF) [13:23:53]: Da har jeg tid til å takke saksordføreren for en god jobb. Det har vært veldig kjekt å jobbe med denne saken i komiteen, og det har vært en lærerik sak for meg personlig.

Jeg avsluttet hovedinnlegget mitt med å si noe om hvorfor Kristelig Folkeparti går imot planretningslinje og egen rettslig instans. Det er fordi vi mener det må forankres lokalt. Når det er sagt, la meg også legge til at styrking av kommunenes miljøkompetanse og kapasitet må være et hovedsiktet mål med den forestående kommunereformen.

Vi vil også framheve at det er behov for en supplerende nasjonalparkplan som sørger for at det som gjenstår for at et representativt utvalg av norsk natur blir vernet, ivaretas på en skikkelig måte. Her har vi gjort en stor jobb, og det gjenstår en siste og kvalitetssikrende runde.

Til slutt vil jeg påpeke viktigheten av helhetlige og oppdaterte forvaltningsplaner for havområdene. Skal vi sikre forsvarlig forvaltning, må disse oppdateres jevnlig. Jeg vil særlig framheve områdene rundt Svalbard – områder som tidligere har vært dekket av is. Før det gis tillatelser til aktivitet i disse områdene, må det sikres tilstrekkelig kunnskap. Inntil slik kunnskap er innhentet, må man være særdeles restriktive også med å tillate fiske, og særlig trålfiske, i disse områdene.

Med denne stortingsmeldinga har vi forhåpentligvis fått på plass viktige grep for ansvarlig naturforvaltning i mange år framover.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [13:25:54]: Takk for en konstruktiv og god debatt, og takk for svaret fra statsråden.

Jeg har to momenter jeg har lyst til å ta opp. Det ene er at det hadde vært allright om statsråden kunne drøfte med meg de innsigelsene jeg hadde mot den måten som regjeringen nå legger opp til – som får støtte av flertallet i Stortinget – knyttet til å benytte vernemåten prioriterte arter. Som jeg nevnte i mitt innlegg, legger man opp til å prioritere arter som er sterkt eller kritisk truet, og som Norge har et særskilt ansvar for. Dette høres logisk ut, men det er for restriktivt, fordi det gjør at man istedenfor å forebygge at en art blir kritisk truet, venter til det er skikkelig vanskelig å redde den, venter med å sette i verk vernemetoden prioritert art.

Ta eksempelet lomvien, som jeg var inne på i mitt innlegg, som er gått ned med 98 pst. ned siden 1980-tallet. Den burde ha vært prioritert på et tidligere tidspunkt, sånn at vi hadde fått kunnskap om årsaken til nedgangen og da hadde visst hva vi skulle gjøre for å redde den. Nå er det 2 pst. igjen, og vi vet ikke helt hva som skal til for å sørge for å redde den for framtiden. Haren er nær truet, rypen er nær truet – det er helt vanlige arter som er på vei ned. Det er nå vi burde vurdere å prioritere dem, og her vil jeg altså oppfordre regjeringen til ikke å tenke firkantet, men se til å bruke vernemetoden prioritert art litt mer skjønnsomt enn det meldingen og innstillingen legger opp til.

Jeg vil også peke på at jeg synes det er dumt at vi i løpet av den behandlingen vi hadde, endte opp i en situasjon når det gjelder de gode innspillene om dobbeltmerking av oppdrettslaks, der det kun er noen få partier, et lite mindretall, som fortsatt ønsker det, på tross av at næringen i sin tid lovet nettopp at det skulle være enkelt å se på dette. Det var den rød-grønne regjeringen som var tøff mot oppdrettsnæringen, og de lovet at de skulle følge opp. Men man endte opp med å klare å drive aktivt lobbyarbeid overfor stortingspolitikere og partiene, og hindre at vi fikk et godt vedtak om dette.

Jeg vil også trekke fram forskning. Det forskes for lite på økosystemer. Flertallet mener at det er greit nok som vi har det i dag, men vi mener altså at det burde være et eget program.

Så til sist til skogvern. Jeg synes at statsråden skaper usikkerhet om hva 10 pst.-målet vårt faktisk skal være, for det er klart at summen av uproduktiv og produktiv skog er mye, mye større enn summen av den produktive skogen. Likevel sier statsråden at 10 pst. av den totale skogmassen nå skal være med, og det er bare den produktive skogen man gir støtte – et frivillig vern – til å verne. Hvor mye skog er det egentlig statsråden nå oppfatter at Stortinget sier at vi skal verne?

Marit Arnstad (Sp) [13:29:22]: I løpet av dette arbeidet har jeg ofte lurt på hva det egentlig er som gjør at Høyre og Fremskrittspartiet kan være med på et forslag om vern av 10 pst. av skogen. Jeg ser også at det ikke er så veldig mange fra de partiene her i dag som stiller opp og forsvarer det. Men sånn som jeg tolker statsråden i replikkordskiftet nå nettopp, sier han at 10 pst. er beregnet ut fra evighetens perspektiv. Det er altså ikke satt noen tidsgrense – det kan være 10 år, 50 år eller 100 år. Da må man spørre seg: Hvis det er sånn at man har trikset det litt til og lagt et sånt evighetens perspektiv på det, hadde det ikke vært ryddigere og mer renhårig ikke å gå inn på den typen 10 pst.-mål?

Antagelig er det fornuftig å legge evighetens perspektiv på det, for konsekvensen av dette i et kort perspektiv kan ikke Høyre og Fremskrittspartiet være bekjent av. Det må bety enten at man utraderer Statskog som virksomhet, eller det må bety at man bidrar til sterke angrep på private skogeieres eiendomsrett, og det er neppe god Høyre- og Fremskrittsparti-politikk.

Det er et faktum at gammelskogen i Norge har økt – jeg må få lov til å gjenta det. Den har økt fra 950 000 dekar på 1990-tallet til 2,4 millioner dekar i dag. Så den er ikke

riktig, beskrivelsen av at tilstanden der har blitt dårligere i løpet av de siste tiårene.

Sjøsagt må vi ta vare på de sjeldne artene, sjøsagt er naturmangfold viktig. Men når det gjelder skog, må det faktisk veies opp mot både klimapolitikken og bioøkonomien. Det er også et faktum at det nettopp kom en rapport som sa at bruk av skogen er viktigere i klimasammenheng enn vern av skogen. Det er heller ikke så rart at en del i skogindustrien, som har store forhåpninger til bioøkonomi som en av framtidens miljønæringer, nå sier at dette ikke bidrar til noe annet enn å sette hele ønsket om en satsing på bioøkonomi i revers. Stor usikkerhet har blitt skapt av noe som man i dag sier skal være i evighetens perspektiv – merkverdig.

Kenneth Svendsen hadde her overtatt presidentplassen.

Ola Elvestuen (V) [13:31:54]: Jeg tror jeg må si meg helt uenig i representanten Arnstads siste innlegg. Jeg ser virkelig ingen motsetning mellom et 10 pst.-mål om vern av skog og satsing på bioøkonomi. Og det er virkelig ingen motsetning til det å ha vern av skog, også i et klimaperspektiv, akkurat som vi skal bruke skogen bedre i et klimaperspektiv. Det er nettopp den helheten Norge må klare å utvikle.

Til representanten Lundteigen: Ja, jeg er veldig klar over hvor mye arbeid som kreves for å ivareta en slåttemyr, og hvor mye kunnskap man må ha for å ivareta en slåttemyr. Det er ingen tvil om at det vernet vi skal ha i Norge – og det er gjennomgående også i meldingen – er det kunnskapsbaserte vernet. Det vi gjør med denne meldingen, er ikke å slutføre et arbeid. Er det noe vi gjør nå, er det å igangsette et arbeid på veldig mange områder. Det gjelder kulturlandskap, det gjelder skog, det gjelder handlingsplanen for sjøfugl etc. Det vi skal testes på i årene framover, er den viljen vi viser til å gjennomføre de planene og gjennomføre den politikken som vi nå vedtar. Da må vi ha en stor innsats på mange områder. For store deler av det biologiske mangfoldet handler det om å ha en god skjøtsel, en god skjøtsel med gode forvaltningsplaner for vernede områder og gode planer også for områder utenfor de vernede områdene – det tradisjonelle, enten det er landbruket eller skogbruket. Jeg ser ingen motsetning mellom de to. Tvert imot er det samspillet med det som skjer innenfor de vernede områdene, med gode forvaltningsplaner, med tydelige formål, og det som er utenfor, som er nøkkelen for å få til et godt arbeid for det biologiske mangfoldet i Norge i årene framover, og for å utvikle det.

Så er det helt riktig at det grunnleggende og viktigste er å gjøre det vi kan for å stoppe klimaendringene, som skaper en endring som gjør det vanskelig for veldig mange arter. Men også det understreker at man trenger vern, man trenger god forvaltning for å gjøre også de artene som er utsatt, mer robuste for den endringen som uansett kommer på ett eller annet nivå – selv om vi skal gjøre det vi kan for å redusere den så mye som mulig.

Eirik Milde (H) [13:34:42]: Da ble skogvern et ikke helt overraskende tema både fra Senterpartiet og fra SV. Det kunne da kanskje være greit å se på merknadene om skogvern som en samlet komité stiller seg bak.

Når det gjelder vurderingen av at uproduktiv skog kan inngå som en del av rapporteringen, er faktisk hele komiteen enig i at det kan den, og at det ikke er noe som tyder på at det totalt sett har vært en forverring i situasjonen for truede arter, har også hele komiteen stilt seg bak.

Når det gjelder å sikre forsvarlig forvaltning av skogen, slik at ressursene kan hentes ut på en måte som ivaretar både næringen og naturen, er også det noe en samlet komité står bak.

Ordningen med frivillig skogvern, som har fungert godt, og at det frivillige skogvernet skal økes, har også hele komiteen stilt seg bak.

Komiteen er også enig i at frivillig skogvern er en til-litsbasert ordning som er avhengig av opprettholdelse på samme nivå som tidligere for å sikre forutsigbarhet for grunneiere.

Egentlig er dette snakk om hvorvidt frivillig vern, når man har et prosentmål, ikke er faglig fundert. Der er jeg litt enig med representanten Elvestuen i at det frivillige skogvernet både er faglig fundert, og at det er etter faglige vurderinger den skogen er vernet. Og det vil vi også fortsette med i framtiden. Jeg ser for så vidt ingen konflikt i de to tingene. Når Høyre har gått med på et langsiktig mål om 10 pst.-vern, betyr ikke det at vi har gitt på båten forsvarligheten i forhold til de faglige vurderingene som ligger til grunn.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [13:36:39]: Språk er makt. I vedtaket, som alle partier unntatt Senterpartiet er med på, heter det «10 pst. av skogarealet». Skog er både barskog og løvskog. I løvskog har vi bjørk, bjørkeskog, og – jeg ser på representanten Fredriksen fra Finnmark – det er betydelige arealer med bjørkeskog i Finnmark. Hvis det er slik at bjørkeskogarealene inngår på en likeverdig måte med barskogarealene, så er det et annet faktum enn for dem som forstår dette som at det er primært arealer hvor det er stor produksjon og gode vekstvilkår, både jordsmonnsmessig og klimatisk. Når vi får høyere temperaturer, trekker skogen seg lenger nordover og lenger opp i fjellet. Hvis statsråden mener at den skogen som vanligvis kalles impediment, eller uproduktiv, også inngår, så må statsråden klargjøre det, for det er et annet faktum, slik som representanten Eidsvoll Holmås prøvde å få klarhet i.

Det blir ganske parodisk når regjeringspartiene ikke definerer hva de snakker om. Hvordan i all verden skal en kunne følge opp en plan når en ikke vet presist hva en snakker om? Det ender jo i kontrollkomiteen om noen få år, men det er ikke mulig å stille noen til ansvar for det, for en visste ikke hva en snakket om. Det er hensiktsmessig i forhold til media, i forhold til det som er trender i tida, men det er trist å oppleve dette.

Statsråden sa at en skulle finne arealer som utgjør 10 pst av skogarealet. Senterpartiet er grunnleggende uenig i premisset. Vi skal finne arealer som er sjeldne, vi skal finne arter som er sjeldne, og derfor er vi en pådriver

for å få penger til offentlig vitenskapelig arbeid for å dokumentere dette. Når det er dokumentert, så er det noe viktig, noe verdifullt, som de som eier det, kommer til å bli stolte av og dermed vil ta vare på. Kulturen blir ødelagt når en legger opp til et slikt prosentvern, og det er ganske trist. Nå er det viktig at vi får en debatt framover, utenfor denne sal, om hvorfor det skal vernes – hva er grunnlaget for vernet?

Representanten Elvestuen vet – glimrende – om slåttemyrene, som er et elegant eksempel på hva vi her står overfor. Det er gamle driftsmetoder, som en da finner ut at en skal ta vare på framover. Det «koster skjorta» å ta vare på det, og det som er det triste, er at statsråden ikke bevilger penger til det når det kommer til praksis. Det er mye snakk og veldig lite praksis, og det må vi se å få slutt på.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [13:39:44]: Jeg ba statsråden om å oppklare, og så føler jeg at statsråden bare bidro til å skape litt usikkerhet. Nå ser jeg at statsråden har tegnet seg igjen, så da får han en ny mulighet etterpå til å oppklare.

Jeg oppfatter at det Stortinget sier veldig klart ja til, er å ta vare på 10 pst. av den produktive skogen, for det er den vi gir støtte til å verne, det er den vi bruker penger på. Og når statsråden og flertallet i salen her sier at vi bare skal bruke frivillig vern i tiden som kommer, og at det til det frivillige vernet går med penger til vern av produktiv skog, sier det seg selv at det er den produktive skogen vi snakker om. Det er to grunner til det, bl.a. at den uproduktive skogen – altså i naturmangfoldsforstand – verner seg selv. Den står jo der, og den blir ikke driftet. Men Per Olaf Lundteigen har et veldig godt poeng: Hvis det er slik nå at statsråden skal drive et massivt vern av uproduktiv skog i tiden som kommer, for å oppnå dette målet, totalt sett, så blir det veldig spesielt, for det tror jeg ikke noen av dem som sitter her – verken representantene fra Finnmark eller andre steder – har tenkt å gi en tydelig beskjed om til statsråden. Nå er det heldigvis rom i det vedtaket som vi fatter i dag, der alle bortsett fra Senterpartiet sier:

«Stortinget ber regjeringen sette et mål om vern av både offentlig eid skog og frivillig vern av privateid skog til 10 pst. av skogarealet.»

Jeg regner med at det i arbeidet med å sette et slikt mål – og det hadde vært ålreit om Vidar Helgesen kunne svare på når han forventer at det vil bli satt, og når han kan rapportere tilbake til Stortinget at nå er det satt et mål om både vern av offentlig eid skog og frivillig vern av privateid skog – vil fremgå nærmere hvordan statsråden tenker dette gjennomført. Det tenker jeg er det ryddigste og det som skaper minst usikkerhet.

Jeg har aldri tidligere vært med på et så godt og grundig faglig samarbeid om en melding, både med miljøorganisasjoner og fagpersoner. Jeg har lyst til å takke dem som var med på å fremme de 33 forslagene og arrangere det fantastiske seminaret vi hadde her på Stortinget i regi av en gruppe: Martin Eggen, Christian Steel, Trude Myhre, Halvard Raavand, Jorunn Vallestad, Anne Breistein, Arne Nævra, Anne Sverdrup-Thygeson, Dag O. Hessen og ikke minst Heidi Sørensen, som var med på å koordinere arbeidet.

Anne Sverdrup-Thygeson sa noe veldig morsomt, som

jeg skal avslutte med: Hvordan ville representasjonen vært hvis artsmangfoldet satt på Stortinget? Da ville insektene vært det suverent største partiet og hatt 43 pst. oppslutning. Sopp og lav ville hatt 18 pst. oppslutning, planter og moser 12 pst. Andre, mindre organismer ville hatt 25 pst. Pattedyr, fugl og fisk ville hatt 2 pst. – og av dem ville menneskene bare hatt en bitteliten prosent. Nettopp derfor er det så viktig at vi tar vårt ansvar og ser at vi, som utgjør en så liten del av artsmangfoldet, ikke kan bidra til ødeleggelse.

Statsråd Vidar Helgesen [13:43:04]: Jeg vil få lov til å takke for en veldig god debatt, som følger det gode arbeidet gjort i komiteen. Til representanten Heikki Eidsvoll Holmås' siste referanse til ulike arters utbredelse kan det jo være fristende også i diskusjonen rundt arters innvirkning på liv og død å konstatere at den som er den viktigste forårsaker av død blant alle våre arter, er myggen.

Jeg har lyst til å nevne, når det gjelder representanten Eidsvoll Holmås' spørsmål om prioritert art og utvalgt naturtype, at jeg er veldig glad for at et flertall i komiteen mener det er riktig å starte med å forbedre tilstanden til de sterkt eller kritisk truede artene, rett og slett fordi det er der tilstanden er mest kritisk. Men det betyr ikke at man ikke kan gjøre andre ting. Miljødirektoratet sendte nylig ut på høring f.eks. et forslag om å forby vinterjakt på rype, fordi man der ser en utvikling som ikke er gunstig. Men når det gjelder virkemidlene prioriterte arter og utvalgte naturtyper, er det riktig å starte med de sterkt eller kritisk truede artene.

Så til spørsmålet om skogvern. Det må en usedvanlig lite velvillig tolkning av meg til for å komme til noe annet enn at det selvsagt er produktiv skog som skal prioriteres når vi skal bruke skattebetalernes penger til å drive skogvern. Men jeg skylder også å gjøre oppmerksom på at Aichi-mål 11 dreier seg om all skog, og at målet om 10 pst. satt her, er et totalt vernemål. Men produktiv skog er klart viktigst. Når vi skal rette budsjettmidler inn mot vern, er det helt åpenbart at det er produktiv skog som er viktigst, og som vi må bruke midler på, og det er også produktiv skog som er underrepresentert i vernet. At det skulle være noen motsetning, som representanten Lundteigen er inne på, mellom å sette et prosentmål og å holde en kvalitet og en faglighet i det vernet, kan jeg virkelig ikke være med på. Vi konstaterer at vern av naturmangfold er viktig, og å sette en prosentambisjon og et prosentmål på det står overhodet ikke i veien for å gjøre de faglige vurderinger som våre ulike etater gjør når det gjelder hva som skal vernes først, og hvilke kriterier som ligger til grunn for det vernet.

Presidenten: Representanten Per Olaf Lundteigen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [13:45:48]: Da har vi i hvert fall fått avklart at uproduktiv skog ikke inngår i 10 pst.. Det er veldig mye produktiv skog som ikke er økonomisk nyttbar, og det er da neste problemstilling som statsråden må ta stilling til.

Men hovedpoenget som jeg ønsket å få fram, er at Sen-

terpartiet setter kvalitet og det vitenskapelige først. Det er det som er det sentrale, det er det som må være det sentrale ved vernet, at det som er vitenskapelig dokumentert, sjeldent og viktig å ta vare på, må vernes, og så må det lages en verneplan som sikrer det formålet, og den verneplanen skal sikre det for all tid. Det som er Riksrevisjonens påpeking hittil, er at departementet verner mye, men har ikke noe klart formål og har ingen oppfølging. Slåttemyra er et glimrende eksempel på det. Så lenge det ikke blir noen forandring i praksis på dette punktet, er det viktig å fortsette denne diskusjonen, at det altså er kvalitet som kommer foran prosent. Det må være framtida.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [13:47:04]: Jeg opplevde igjen at statsråden ikke helt avklarte dette veldig tydelig, for det er klart at når man skal regne 10 pst., så er 10 pst. av hva et ganske vesentlig moment. Derfor ga jeg statsråden muligheten til å si når han regner med at han kan komme tilbake igjen og rapportere til Stortinget at nå har staten operasjonalisert målet, nå har vi satt et klart og tydelig mål for hva vi skal verne. Jeg legger til grunn at det er 10 pst. av den produktive skogen. Statsråden understreker at det er den produktive skogen han kommer til å bruke penger på, og han har også fått flertall i Stortinget for at det bare er frivillig vern man skal bruke i tiden som kommer. Jeg mener at det ville vært grunnlag for å bruke f.eks. nasjonalparker, nasjonalt vern der det kunne være fornuftig, selv om det skulle være lokal motstand – men la gå. Flertallet sier veldig klart fra om at det er frivillig vern vi skal bruke. Men hvis det er sånn at det frivillige vernet kommer til å bety produktiv skog, og vi bare skal benytte frivillig vern i tiden om kommer: Når vil da statsråden kunne si at man har nådd målet? Er det når det er 10 pst. av den produktive skogen som er vernet, eller er det når det er 10 pst. av totalt skogareal som er vernet?

Som sagt: Hvis statsråden ikke vil avklare det nå, burde han i hvert fall kunne klare å klargjøre når han regner med at arbeidet med å utmeisle hvordan det operative målet skal settes fra regjeringen, og komme tilbake igjen og si når det arbeidet vil være klart.

Presidenten: Representanten Ola Elvestuen har hatt ordet og ganger tidligere i debatten og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Ola Elvestuen (V) [13:48:50]: Det som er avgjørende når man har med skogvern å gjøre, er at man kommer i gang med mer vern nå, for nå er vi i en situasjon hvor det er 2,9 pst. Man snakker her som om vi allerede er på 10 pst., det er vi ikke i nærheten av. Det som er viktig, er at arbeidet innenfor Statskog settes i gang nå, at vi forsterker innsatsen med frivillig vern, og at dette får en reell betydning lenge før vi er på det konkrete 10 pst.-vernet. Samspillet mellom dette og et ordentlig skogbruk er det fullt mulig å få til, og det er det nødvendig å få til, når man skal lage det mer klimavennlige samfunnet som vi skal ha i framtida.

Så er det helt riktig, som Lundteigen sier, at Slåttemyra er et veldig godt eksempel, og vi snakker om den samme Slåttemyra, den er i Nordmarka, og den koster. Venstre

har vært villig til å prioritere den, for det er Oslo kommune som betaler for det arbeidet som må gjøres der, det er ikke staten. Det vi trenger å gjøre, er å bli mye mer opp-tatt av hva vi verner for, og ikke hva vi verner imot, og da må vi legge innsatsen inn på å ivareta det vi verner for. Det er gjerne andre områder enn skogvernet, der det er et mye bredere vern, og der vi må ha en helt annen innsats i årene framover.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at sakene nr. 4 og 5 behandles under ett. – Det anses vedtatt.

Sak nr. 4 [13:50:09]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ola Elvestuen og Ketil Kjenseth om mikroplast (Innst. 282 S (2015–2016), jf. Dokument 8:44 S (2015–2016))

Sak nr. 5 [13:50:24]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentant Rasmus Hansson om en internasjonal konvensjon for å begrense utslipp, ressursbruk, forsøpling og miljøskade fra plast (Innst. 283 S (2015–2016), jf. Dokument 8:48 S (2015–2016))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen innenfor den fordelte taletid, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Odd Henriksen (H) [13:51:20] (ordfører for sakene): Som sagt har vi i dag oppe til debatt to saker som knytter seg til plast og dens utfordringer i naturen. Det er Dokument 8-forslaget fra Rasmus Hansson fra Miljøpartiet De Grønne om en internasjonal konvensjon for å begrense utslipp, ressursbruk, forsøpling og miljøskader av plast, og et forslag fra Ola Elvestuen og Ketil Kjenseth fra Venstre om mikroplast. Jeg er saksordfører for begge sakene, og vi har besluttet å behandle sakene under ett, selv om de i realiteten knytter seg til to forskjellige forhold.

I begge sakene er det en tilnærmet enstemmig komité. Jeg vil takke komiteen for godt samarbeid og et godt arbeid, slik at vi har fått en tilnærmet enstemmighet i en så viktig problemstilling.

Mikroplast, plastavfall og plastgjenstander som kommer på avveier, er et alvorlig miljøproblem, og marin forsøpling er en stor del av dette. Utfordringer knyttet til

plast har fått stor oppmerksomhet internasjonalt, og skal vi få bukt med plast som avfall, kreves det stor innsats internasjonalt og god samhandling over landegrensene.

Norge har tatt en ledende rolle internasjonalt. I 2014 fremmet Norge en resolusjon i FNs første miljøforsamling om marin forsøpling og mikroplast som ble enstemmig vedtatt. Et sentralt tema i resolusjonen var å få utarbeidet en bred internasjonal studie av best tilgjengelig kunnskap om effekter, kilder og mulige tiltak for å redusere tilførsel av plastsøppel og mikroplast i havet.

Resultatet av ovennevnte arbeid skal legges fram på FNs andre miljøforsamling i mai i år, og hvis jeg forsto det rett, er ministeren på vei dit om ikke så altfor lenge.

Norge har allerede lagt fram forslag til ny resolusjon med tiltak, og dersom denne blir vedtatt, vil det allerede være oppnådd en global enighet om en rekke konkrete tiltak for å redusere plastsøppel og mikroplast i havet. Regulering, produksjon, bruk og håndtering av plast er et svært omfattende tema. Kunnskapsgrunnlaget må være svært godt for å sikre en god prosess internasjonalt, som i sin tur kan føre til en eventuell konvensjon om plastsøppel og mikroplast. Vi mener at studien som nå utarbeides som følge av den norske resolusjonen, vil være et viktig bidrag til å vurdere behovet for en eventuell konvensjon.

Så litt mer spesifikt knyttet opp til mikroplast: Tilførsel av mikroplast til det marine miljøet er bekymringsfullt. Problemet er omfattende og komplekst og krever mange tiltak, også her både nasjonalt og – ikke minst – internasjonalt. Vi må rett og slett få ned mengden plast som ender opp i naturens kretsløp. I tillegg må vi gjøre mer for å rydde opp i eksisterende forsøpling.

Det er behov for mer kunnskap knyttet til mikroplast og hvordan denne påvirker miljøet. Miljødirektoratet gjennomfører nå en tiltaksanalyse der tiltak rettet mot ulike kilder til mikroplastforurensning vurderes. Blant annet ser en på tiltak for å redusere mikroplastforurensning fra bildekk, veimerking, utslipp fra vask av tekstiler, tiltak i avfallshåndteringen og avløpsrensaneanlegg og tiltak rettet mot mikroplast i kropps- og skjønnhetsprodukter.

På bakgrunn av det arbeidet som gjøres med tiltaksanalysen, ønsker vi å følge dette opp fra Stortingets side. Derfor fremmer vi et forslag om at regjeringen fremmer en handlingsplan mot mikroplast etter at tiltaksanalysen er gjennomført, altså at man får en grundig gjennomgang og får anvist treffpunkt og da kan gå i gang med å lage en tiltaksplan som gjør at man skal få ned forsøplingen.

Når det gjelder mikroplast i kroppspleieprodukter, er det noen land som allerede har vedtatt forbud, og andre land som vurderer å innføre forbud. I tillegg holder de største produsentene av ulike kropps- og skjønnhetsprodukter på å se på egen produksjon og har kunngjort at de vil fase ut bruken av mikroplast i det europeiske markedet på sikt. Vi fremmer derfor forslag der vi ber regjeringen fremme forslag med sikte på å forby mikroplast i kroppspleieprodukter.

Så til slutt: Det arbeides også med mikroplast internasjonalt gjennom samhandling med EU og dets havstrategidirektiv. Jeg har allerede vært inne på det arbeidet som

skjer i FN, og vårt bidrag der. Det gjøres et betydelig arbeid med problemene knyttet til mikroplast og det marine miljø, og vi som nasjon skal fortsette å være en pådriver for dette arbeidet i framtiden.

Dermed anbefaler jeg komiteens innstilling.

Åsmund Aukrust (A) [13:56:03]: La meg starte med å takke Miljøpartiet De Grønne og Venstre for å ha fremmet de to forslagene som vi i dag diskuterer, og som handler om viktige miljøutfordringer.

Kasting av plast i naturen og havet utgjør et stort miljøproblem både her hjemme i Norge og internasjonalt. Derfor er vi nødt til å gjøre mer både hjemme og ute for å rydde opp i problemene og ikke minst redusere problemene i framtiden.

Først om mikroplast. Mikroplast er på ingen måte et mikroproblem, det er et gigantisk problem. Det fører til at bittesmå partikler blir værende i havet og går inn i naturens kretsløp. Det er ikke ofte i miljøpolitikken at jeg sier «Se til USA», men i denne saken kan vi si det. President Obama signerte ved årsskiftet et forbud mot mikroplast i kroppsspleieprodukter. Og når USA gjør det, får det virkelig noe å si for markedet. Da får produsentene virkelig et påskudd til selv å rydde opp. Derfor burde det være enkelt å gjøre det samme her hjemme i Norge. Jeg er glad for at Stortinget i dag enstemmig slutter opp om et forslag som ber regjeringen fremme en sak om å forby mikroplast i kroppsspleieprodukter.

Dette er ett viktig tiltak, men mikroplast må møtes med innsats på mange områder. Vi vet at i løpet av året skal Miljødirektoratet ha ferdigstilt en analyse om hva som må gjøres for å redusere dette problemet, og i dag sier Stortinget at vi ber om at når den analysen er klar, skal regjeringen lage en handlingsplan mot mikroplast. I Arbeiderpartiet har vi store forventninger til det arbeidet. Det må både være ambisiøst med tanke på hva det er man skal få til, og komme med konkrete og målbare virkemidler. Jeg håper ministeren i sitt innlegg kan si noe om tidshorisonen for det arbeidet. Siden det i løpet av året vil foreligge en anbefaling fra direktoratet, Stortinget er enstemmig på alle områder, og – viktigst – dette er et arbeid det virkelig haster med, burde det ikke ta for lang tid for regjeringen å ferdigstille en slik handlingsplan.

Selv om vi kan gjøre mye selv, er det aller viktigste arbeidet vi gjør, det vi gjør internasjonalt. Som havnasjon er det også i Norges egen interesse å være en pådriver i arbeidet mot plast og mikroplast i havet. For vi får problemer når ikke andre land har gode nok reguleringer. Arbeiderpartiet støtter gladelig opp om alle forslag fra klimaministeren og utenriksministeren når de fremmer sine saker i internasjonale fora om dette. Det er bra at Stortinget i dag sender et viktig signal til regjeringen om at Stortinget er interessert i dette arbeidet, og at Stortinget ønsker at regjeringen skal prioritere denne delen av det internasjonale miljøarbeidet.

Miljøpartiet De Grønne fremmer i dag et forslag som de står alene om, om at Norge skal ta initiativ til en internasjonal konvensjon. Men det må ikke leses som at vi andre – det gjelder i alle fall ikke for oss i Arbeiderparti-

et – er motstandere av det. Tvert imot kan det godt hende at det er en god og riktig vei å gå, at Norge sammen med andre land bør ta initiativ til en sann konvensjon, og at en konvensjon er riktig virkemiddel for å samle bredest mulig internasjonal enighet.

Det gjøres nå en studie for å få på plass best tilgjengelig kunnskap om marin forsøpling, som Norge også har bidratt økonomisk til. Den skal legges fram på FNs andre miljøforsamling i Nairobi, som etter hva jeg har skjönt, starter i dag. Det var flott å høre at ministeren reiser ned dit på onsdag og får være med i sluttbehandlingen av FNs andre miljøforsamling. Jeg håper at ministeren i sitt innlegg kan redegjøre for Norges forventninger til dette møtet og mulige utfall for det området som vi i dag diskuterer.

Rigmor Andersen Eide (KrF) [13:59:44]: Da jeg var ung jente, og det begynner å bli noen tiår siden, la jeg merke til at det sto på tannkremtuben at tannkremen jeg brukte, inneholdt små runde kuler av plast – jeg skal prøve meg på ordet – polymetylmetakrylatpartikler, tror jeg endatil det heter. Jeg stusset over dette, men vi så dem ikke, så jeg tenkte i likhet med de aller fleste ikke mer over det. Nå vet vi mer om langtidseffekten av mikroplast, og Venstre skal ha all honnør for å ha satt denne saken på dagsordenen. Det er en omfattende og kompleks problemstilling, som krever tiltak på mange plan, både nasjonalt og internasjonalt. Vi er glade for at komiteen har samlet seg om å ville redusere mengden plast som ender opp i naturen – både den vi ser, og – ikke minst – den vi ikke ser.

Miljømyndighetene er allerede godt i gang med å gjennomføre en tiltaksanalyse for mest mulig effektivt og kunnskapsbasert å sette i verk tiltak. Det er vesentlig at nasjonale tiltak iverksettes, samtidig som Norge er en aktiv deltaker i det som gjøres internasjonalt på denne fronten. Dette er et globalt problem. Det er bra at flere aktører innen kosmetikk og kroppsspleie på eget initiativ har grepet fatt i sin del av problemkomplekset. USA vil forby mikroplast i «rinse off»-produkter fra 2017. Det er logisk at Norge gjør det samme, og komiteen har samlet seg om å be regjeringa fremme forslag med sikte på å forby mikroplast i kroppsspleieprodukter. Samtidig ser vi fram til å se en konkret handlingsplan mot mikroplast etter at tiltaksanalysen er gjennomført.

Rasjonelt nok behandler vi to plastsaker samtidig i dag, og jeg vil bruke resten av mitt innlegg på den andre, nemlig forslaget fra Miljøpartiet De Grønne om en internasjonal konvensjon som regulerer produksjon, bruk og håndtering av plast for å begrense utslipp, ressursbruk, forsøpling og miljøskade på globale økosystem. Også dette er et svært viktig anliggende. Norge fremmet allerede i 2014 en resolusjon om marint plastsøppel og mikroplast på FNs første miljøforsamling i Nairobi. Vi stiller oss bak det flertallet i komiteen som mener at studiene som nå utarbeides som følge av den norske FN-resolusjonen, vil være et viktig bidrag til å vurdere behovet for en konvensjon. Med det har jeg forklart Kristelig Folkepartis stemmegiving i denne saken.

Marit Arnstad (Sp) [14:03:00]: Av og til er det slik at en sak blir moden nok til at også et bredt flertall i Stortinget kan stille seg bak mange felles tiltak knyttet til spørsmålet. Jeg opplever disse to Dokument 8-forslagene som to saker som er eksempler på det – og all fortjeneste til dem som valgte å foreslå dem, fra både Venstre og Miljøpartiet De Grønne. For sjøl om problemstillingene kanskje har vært drøftet lenge, har de antagelig ikke fått den oppmerksomheten som de fortjener, og heller ikke den politiske interessen som de fortjener.

Men med en del av det vi ser av bevegelse internasjonalt, bl.a. i Sverige, som vurderer et forbud mot mikroplast, det vi ser også i USA, som har vært nevnt av flere representanter her, og også det som er gjort av utredninger i flere av landene rundt Nordsjøbassenget, altså både Danmark, Tyskland og Nederland, er det helt naturlig at også vi i Norge kommer et steg videre i arbeidet med spørsmål som angår mikroplast, og også at en internasjonalt har fått en større oppmerksomhet knyttet til spørsmålet om en konvensjon knyttet til plastavfall og håndtering av plastavfall som sådant.

Jeg synes det er positivt at komiteen har samlet seg så bredt om forslag på det ene området, som angår mikroplast, og også, vil jeg si, har en meget positiv velvilje knyttet til spørsmålet om en konvensjon og det arbeidet som gjøres, ikke minst i Nairobi, i tida framover.

Derfor er Senterpartiet godt fornøyd med å kunne være med på de forslagene som går på å forby mikroplast i kroppsspleieprodukter, og også på å fremme en handlingsplan mot mikroplast. Vi avventer også med spenning de samtalene som føres internasjonalt når det gjelder spørsmålet om en plastkonvensjon.

Ola Elvestuen (V) [14:05:17] (komiteens leder): Først vil jeg si at jeg er veldig glad for at vi får et bredt flertall for de forslagene som er fremmet, og at forslagene er så konkrete som de er blitt, for en problemstilling som jeg ikke betviler at alle partier er opptatt av – både når det gjelder marin forsøpling, som får en stadig større oppmerksomhet, både i Norge og internasjonalt, og mer spesifikt når det gjelder mikroplast, som blir en stadig viktigere problemstilling.

Mikroplast kommer fra den platen som allerede ligger i havet og blir nedbrutt, men den har også mange andre kilder. Den kommer fra bl.a. bildekk, og den brukes i kunstgressbaner. Det er mange store kilder til mikroplast i dag, og det som handler om forbud når det gjelder kosmetikk og kroppsspleieprodukter, er egentlig bare en liten del av det store, totale volumet som blir til mikroplast, og som ender opp i havet. Desto viktigere er det at det er der vi begynner, for er det virkelig noe som er helt unødvendig, er det å tillate mikroplast i kroppsspleieprodukter og kosmetikk. Og jeg er litt der at når en kongress i USA som er kontrollert av republikanerne, klarer å vedta at man skal ha forbud mot mikroplast, da bør også et storting klare å sette i gang en prosess for det samme, og det gjør vi her i dag.

Men den andre delen, som er å lage en handlingsplan, er en større oppgave enn akkurat denne. Det er mye arbeid som er på gang, og det er bra. Det som er viktig, er at de til-

taksanalysene som nå gjennomføres, ender opp i en gjennomførbar og konkret handlingsplan. Fra Venstres side ser vi dette i sammenheng med det vi har satset på, som er å begrense marin forsøpling bredere. Vi har i budsjettssammenheng, sammen med de andre borgerlige partiene, satt i gang et eget arbeid. I fjor var det 7,5 mill. kr som gikk til bekjempelse av marin forsøpling. Det er en liten sum i forhold til den store oppgaven det er, men det er en start for å få i gang et arbeid. I år er dette oppe i 17 mill. kr, og man får i gang nye prosjekter, bl.a. Fishing for Litter, som er kommet inn i dette. Men det er starten på et arbeid som skal videreføres i årene framover, og som må utvikles. Man må ha de konkrete tiltakene. I dag er det mye støtte til opprydding, men man må ha de konkrete tiltakene og de kunnskapsbaserte tiltakene, som ser på hvordan man kan jobbe framover for å få redusert plastmengden i samfunnet og plastmengden som går ut i havet.

Når det gjelder arbeidet internasjonalt, er det helt naturlig at Norge, som en stor både marin og maritim nasjon, skal ta et ansvar og ligge helt i front når det gjelder å ivareta verdiene i havet og bekjempe avfallsmengden – plastmengden – enten det er konvensjonell plast eller mikroplast spesielt, som er saken i dette forslaget.

Vi vil støtte opp under det arbeidet og de flertallsmerknadene som ligger i saken som er basert på forslaget fra Miljøpartiet De Grønne, og understreke at det er viktig at regjeringen tar mål av seg til å ligge i front for å få på plass internasjonale avtaler, som er et grunnlag for å bekjempe plast, i særdeleshet mikroplast.

Knut Falk Qvigstad (MDG) [14:09:37]: Mikroplast, plastavfall og plastgjenstander som kommer på avveier, er et alvorlig miljøproblem som har gått under den politiske radaren i altfor lang tid. Men som flere har vært inne på her, er det i ferd med å endre seg, både i Norge og i andre land. Det økte engasjementet mot plastforurensning skjer både i Stortinget og ute blant folk flest. For eksempel arrangerte den 7. mai i år organisasjonen Hold Norge Rent den årlige Strandryddedagen, hvor flere tusen mennesker var ute og ryddet, og over 600 strender ble ryddet.

I dag er det Stortingets tur til å gjøre sin del av jobben, og vi er veldig glade for gjennomslaget som representantforslaget fra Venstre har fått. Det er strålende at alle partiene er enige om at vi trenger et forbud mot mikroplast i kosmetikk, men langt viktigere er det at det skal legges fram en handlingsplan mot alle typer forurensning fra mikroplast. Det er viktig å huske på at utslipp fra kosmetikk står for kanskje 4 tonn forurensning, mens utslipp fra bildekk står for flere tusen tonn. Bare utslipp fra gummigranulater fra kunstgressbaner er anslått til opp mot 1 500 tonn. Så det er en handlingsplan som virkelig vil utgjøre den store forskjellen i denne saken. Jeg vil også ta opp at bruken av gummigranulater på kunstgressbaner er en kilde til bekymring om mulige helseeffekter hos både barn og voksne som bruker disse banene. Så vi håper at handlingsplanen vil inneholde konkrete tiltak på det området. Det tror jeg er veldig viktig.

Når det gjelder en internasjonal konvensjon mot plastforurensning, som Miljøpartiet De Grønne har foreslått,

virker det som hele salen her er enig om at vi trenger kraftige virkemidler på globalt nivå for å få bukt med plastforurensningen. Vi vil, selv om vi ikke får gjennomslag her i dag, berømme både forrige og nåværende regjering for mye godt internasjonalt arbeid i denne saken. Vi har lagt merke til at Norge i 2014 på FNs første miljøforsamling fikk vedtatt en god resolusjon om marint plastsøppel, og vi har lagt merke til at FNs andre miljøforsamling nå starter. Der skal det diskuteres en ny resolusjon om å følge opp arbeidet, og dersom denne blir vedtatt, vil det være oppnådd global enighet om en rekke konkrete tiltak for å redusere plastsøppel og mikroplast i havet. Derfor mener De Grønne det er naturlig at dette følges opp ved at Norge går i bresjen for en internasjonal konvensjon for å begrense utslipp, ressursbruk, forsøpling og miljøskade fra plast, både til lands og til vanns.

På FNs andre miljøforsamling diskuteres også en FN-studie om temaet, som slår fast at det trengs et bedre internasjonalt rammeverk for å begrense plastforurensning. Denne studien gir flere argumenter for en internasjonal konvensjon. Det viktigste er at det er et klart behov for en mer sirkulær økonomisk modell for verdikjeden til plast. Dette mener vi bør være hovedsaken i en slik konvensjon.

Vi konstaterer som sagt at vårt forslag om at regjeringen skal jobbe for dette, ikke får flertall i dag, men vi konstaterer at det er veldig positive signaler i merknadene og fra de andre partiene her i dag om at dette er noe man ønsker, i hvert fall ønsker å jobbe videre med, og noe man vil vurdere. Så vi ser ikke på dette som en motvilje fra resten av Stortinget, og vi ser fram til fortsettelsen.

Til slutt vil jeg ta opp De Grønnes forslag om en internasjonal konvensjon mot plastforurensning.

Presidenten: Representanten Knut Falk Qvigstad har tatt opp det forslaget han refererte til.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [14:13:44]: Ingen har rett til å ødelegge naturens velsignelse med boss, og rikdommen i havet gjør det særlig viktig å bekjempe plasten som ender i naturens kretsløp. Som det står i det ene representantforslaget:

«Globalt dør over en million sjøfugl og 100 000 havpattedyr årlig bare på grunn av skader de får av plast.» Videre står det:

«Trolig har over 95 pst. av sjøfuglarten havhest plast i magen.»

Og videre:

«En artikkel i Science anslår at det innen 2025 vil være 250 millioner tonn søppel i verdenshavene, om forsøplingen fortsetter i samme tempo som i dag. Mye av dette er plast. Dette tilsvarer en femtedel av den samlede biomassen av alle verdens store fiskebestander.»

– Dette bare for å si noe om det store bildet her.

Sist jeg sjekket, gikk 8 pst. av oljen til plastproduksjon. Vi som politikere har ansvar for å ta vare på havets rikdom og velsignelse, og det er vårt ansvar å sørge for strengere krav og regler som kan hindre forsøpling, forbedre avfallshåndtering og innsamlingssystemer og få til videre satsing på panteordninger. Vi som storting må pålegge, støtte og

organisere opprydning og kunnskap. Vi må støtte innovasjon og investeringer for omlegging til bedre produksjonsprosesser og sirkulær økonomi. Vi må stille krav til produktdesign, produsentansvar, garantiordninger og merking av produkter samt styrke forbrukerrettigheter. Vi trenger også å bedre kunnskapen om skadevirkninger og effektive tiltak. Særlig gjelder dette kampen mot mikroplasten, fordi det er grunn til å tro at flere skadevirkninger enn dem vi nå vet om, vil bli avdekket.

Gjennom behandlingen av de to representantforslagene som vi har her nå, ber Stortinget regjeringen om å fremme en handlingsplan mot mikroplast etter at tiltaksanalysen til Miljødirektoratet er gjennomført. I tillegg peker vi i Stortinget på et tiltak for å hindre utslipp fra en mindre kilde til mikroplast gjennom å be regjeringen fremme forslag med sikte på å forby mikroplast i kroppspfleieprodukter. Selv om dette, slik flere har vært inne på, ikke er den største kilden til mikroplast, er det fullt mulig å gjøre noe med det. Og som kjent er det sånn at de tingene man kan gjøre noe med, er det lurt å gjøre noe med i stedet for bare å snakke om de tingene man uansett ikke får gjort noe med.

Til den kommende handlingsplanen er det likevel viktig at regjeringen kommer med tiltak knyttet til alle utslippskilder for mikroplast. Vi i SV forventer at regjeringen kommer med tiltak for å hindre utslipp fra slitasje fra bildekk, utslipp fra båter og skip og fra vask av syntetiske tekstiler. Ikke minst er det viktig at handlingsplanen følges av tiltak som funker. Vi trenger krav, og vi trenger bruk av økonomiske virkemidler – avgifter og andre former for økonomiske virkemidler – for å få bukt med problemet med forurensning fra plast, ut fra tankegangen om at forurenser betaler. Vi har i dag ikke en skikkelig plastavgift. Det burde vi hatt.

Jeg vil gjerne høre fra statsråden hvilke virkemidler han vil vurdere å fylle den nye handlingsplanen med. Jeg har noen innspill:

I flere statsbudsjetter har SV foreslått å opprette et nytt miljøkompetanseprogram for arbeidslivet og varehandelen. Sånn kan man få alle aktører i varehandelen, både arbeidsgivere og ansatte, med på arbeid som er viktig miljøarbeid, og få gode returordninger. Å øke kunnskapen til dem som faktisk selger produkter, vil kunne være et viktig bidrag til miljøvennlig forbrukeratferd – ikke bare på plastområdet, men også for å bekjempe klimagassutslipp og ta vare på naturmangfoldet.

Det andre vi har foreslått, er å øke støtten til lokalt miljøengasjement som kan bidra til å øke innsatsen lokalt mot marin forsøpling. Vi har foreslått en spesifikk økt bevilgning til opprydning av marin forsøpling gjennom ordninger i Miljødirektoratet. Handling også i form av offentlige bevilgninger må til hvis vi skal ha en sjanse til å gjøre noe med dette problemet.

Så noen ord om konvensjonen til slutt: Vi er ikke imot at en konvensjon kan være et riktig virkemiddel. Men en konvensjon er et vanvittig langt lerret å bleke. Vi mener det er viktig å lytte til den jobben som nå gjøres på FNs andre miljøforsamling. Jeg var selv med på å opprette og sørge for at vi fikk på plass en miljøforsamling den gangen jeg var utviklingsminister. Den andre miljøforsamlingen fore-

går nå, mens vi snakker, og det hadde vært veldig ålreit om Vidar Helgesen kunne si noe om utfallet av det den internasjonale ekspertgruppen har kommet fram til, og hvordan de vurderer at rollen til en eventuell konvensjon kan være.

La meg bare si én ting om akkurat det. Jeg tenker at man kan godt se for seg at hvis vi prøver å begrense plastbruk og plastforsøpling til hav, kan det hende man kan benytte seg av eksisterende konvensjoner, og eksisterende regionale konvensjoner, og si at de som tidligere har omfattet andre former for forurensning, kan man gjøre noe med gjennom eksempelvis å få på plass en tilleggsprotokoll. Det er mye, mye kjappere å få til enn å lage en helt ny konvensjon.

Statsråd Vidar Helgesen [14:19:02]: Norge er en havnasjon. Vi har alltid levd av havet. Det er ikke minst havet som har gjort Norge til en velstående nasjon, og det er havet som i stor grad skal være vår hovedressurs også etter oljealderen. Da er det klart at det er en viktig debatt hva som tilføres havet av forsøpling. Det gjelder ikke minst plast og mikroplast som en økende global miljøutfordring.

Det aller meste av avfallet som plukkes opp i strandsonen, er plast – flere steder er over 97 pst. av avfallet plast. Vi vet at dyr i havet dør fordi de spiser eller sitter fast i plastavfall. Vi vet at mikroplast kan spre miljø- og helseskadelige stoffer, både fordi plasten i seg selv kan inneholde slike stoffer, og fordi andre miljøgifter kan feste seg på mikroplasten. Når mikroplasten spises av dyr, kan giftene bli med videre opp i næringskjeden, og de kan havne på vårt eget matfat. For et land som serverer mye sjømat til verden, er dette et viktig anliggende.

Vi må ha et godt kunnskapsgrunnlag når vi nå vurderer tiltak mot mikroplastforurensning. Kartlegginger Miljødirektoratet har fått gjennomført, viser at den største kilden fra land er slitasje av bildekk, og at maling og vedlikehold av båter, skip og bygg og kunstgressbaner også er viktige kilder. Mikroplast tilsettes også direkte i enkelte produkter, som i noen kroppspieprodukter, og bidrar dermed til utslipp av mikroplast når de brukes. Plastsøppel i havet, som gradvis slites ned til mindre biter, er også en viktig kilde til mikroplastforurensning.

Det er litt av et tankekors at det vi ser på strendene våre, er klart det minste av plasten – det aller meste synker til bunns eller sirkulerer i havet, så vi ser det ikke. Under World Economic Forum i Davos i januar i år ble det fremlagt en rapport som pekte på at om ingenting gjøres, vil det være mer plast enn fisk i havet i 2050.

Jeg er enig i at det er viktig å vurdere forbud mot mikroplast i kroppspieprodukter sammen med andre tiltak mot mikroplastforurensning. Utslipp av mikroplast fra kroppspieprodukter til havmiljøet er en relativt liten kilde, men det er samtidig mulig å erstatte bruken i mange slike produkter. For representanten Andersen Eide kan jeg nevne at knuste aprikoskjerner visstnok er et av de erstatningsproduktene som godt kan brukes. Enkelte land har allerede tatt initiativ til å forby bruken, og det er tatt frivillige initiativ på bransjenivå for å fase ut bruken. Tiltak på internasjonalt nivå, som en regulering i EU, vil ha en langt større effekt enn et forbud i Norge alene. Den danske miljøministeren har nylig sendt et brev til Europakommisjonen hvor det

oppfordres til et forbud mot mikroplast i kosmetiske produkter, og jeg ser positivt på det. Jeg tok selv opp spørsmålet om marin forsøpling og mikroplast på det nordiske miljøministermøtet i Finland nylig.

Det at det er så mange kilder til mikroplastforurensning, synliggjør at det er en omfattende og kompleks problemstilling, som kommer til å kreve tiltak på mange områder og overfor mange sektorer og produktgrupper. Jeg er derfor opptatt av at tiltak for å håndtere utfordringen vurderes helhetlig og samlet. Det er derfor vi har gitt Miljødirektoratet i oppdrag å gjennomføre en tiltaksanalyse. Den kommer til å foreligge i løpet av høsten 2016 og vil være et viktig grunnlag for den videre oppfølgingen. Jeg kommer til å gi denne oppfølgingen prioritet, både fordi et samlet storting ønsker det, og fordi dette er en høyt prioritert internasjonal satsing fra regjeringens side.

Marin forsøpling og mikroplast som fraktes med havstrømmer over store avstander, er også et internasjonalt miljøproblem. Norge har jobbet for å øke oppmerksomheten om det internasjonalt. Jeg er glad for at temaet nå møter stigende interesse nasjonalt, men også i det nordiske samarbeidet, regionalt i OSPAR – og globalt.

Norge fremmet for to år siden et forslag til resolusjon i FNs miljøforsamling. Den studien som har kommet ut av den resolusjonen, om effekter, kilder og mulige tiltak for å redusere tilførsler og nivå av plastsøppel og mikroplast i havet, legges frem i Nairobi denne uken. Som oppfølging av den har Norge allerede foreslått en tiltaksrettet resolusjon som, hvis den blir vedtatt, kan bety en viktig global enighet om en rekke konkrete tiltak.

Et sentralt forslag i resolusjonen er at UNEP, FNs miljøprogram, skal utrede om det internasjonale miljøregelverket vi har i dag, er godt nok, og om det er godt nok samordnet til å bekjempe plastsøppel og mikroplast i havmiljøet. Det vil gi oss et grunnlag for å vite om det er en eventuell ny konvensjon eller andre instrumenter som vil være best egnet for å oppnå resultater i dette viktige arbeidet.

Ketil Kjenseth (V) [14:24:15]: På vegne av Venstre vil jeg også takke for Stortingets brede tilslutning til vårt forslag. Som flere har vært inne på, er det en stor utfordring vi står overfor. Nettopp derfor er det viktig at et nasjonalt parlament stopper opp og ser på bruken av fossile ressurser, som jo er bakgrunnen for den store mengden avfall som møter oss, enten vi rydder stranda eller sorterer søpla hjemme på kjøkkenet. Det er store mengder plast basert på olje.

Det vil kreve stor innsats og mange tiltak å redusere mengden tilført avfall til marine ressurser og til vann. Vi vet fortsatt lite om hvordan dette påvirker grunnvannet, og det er den aller mest alvorlige utfordringen vi kan utsette oss for dersom det påvirker drikkevannet på sikt.

For Venstre er dette også en viktig del av det grønne skiftet. Det er enorme muligheter også i de tiltakene vi kan legge opp til her. Én diskusjon er lovforbud, en annen diskusjon er de økonomiske virkemidlene for å fase ut bruken av plast, som kan skape en eventyrlig innovasjon knyttet til biologisk råstoff som vi kan utvikle som alternativer til

mye av den plasten som i dag særlig blir brukt til emballasje og andre forbruksvarer. Hvis vi greier å innrette dette også med tanke på innovasjon og produktutvikling basert på trevirke og andre biologiske materialer, har vi en vinn-vinn-situasjon, som behørig bør bli en del av det videre arbeidet med dette forslaget.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 4 og 5.

Sak nr. 6 [14:26:12]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Siv Elin Hansen, Kirsti Bergstø og Heikki Eidsvoll Holmås om oppfølging av klimaavtalen fra Paris fram mot 2020 (Innst. 275 S (2015–2016), jf. Dokument 8:50 S (2015–2016))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Øyvind Korsberg (FrP) [14:27:05] (ordfører for saken): Representantforslaget fra representantene fra SV som presidenten refererte, er et forslag i fire punkter. Jeg skal kommentere de fire punktene mot slutten av mitt innlegg. La meg først bare vise til at komiteen legger til grunn behandlingen av Meld. St. 13 for 2014–2015, altså omtrent for et år siden, Ny utslippsforpliktelse for 2030 – en felles løsning med EU, der Norges målsetting er å kutte utslippene med minst 40 pst. i 2030, sammenlignet med 1990, og at det legges opp til en felles gjennomføring sammen med EU.

I tråd med det Stortinget har sluttet seg til, vil regjeringen på egnet måte, når innsatsfordelingen er klar, legge fram for Stortinget resultatet av forhandlingene med EU og hvordan de norske klimamålene skal nås. Det er også naturlig å vise til klima- og miljøministeren, som holdt en redegjørelse her i Stortinget i april, med en påfølgende debatt om den globale klimaavtalen vedtatt i Paris og oppfølgingen av denne avtalen. Komiteen understreker at det ikke må innebære at man venter på EU med all omlegging og klimatilpasning. Tiltak som reduserer klimagassutslipp, må være i fokus i alle løpende saker og på alle relevante politikkområder, slår komiteen fast.

Det er jo noe regjeringen har levert på over lang tid. Man kan selvfølgelig trekke fram enkeltsaker, og da er det naturlig å vise til inneværende års budsjett, men også de som kommer framover, vil ha preg av det. For det som er faktum, er at denne regjeringen ikke kom til dekket bord i klimapolitikken. Fasiten etter åtte år med rød-grønn regje-

ring var et gap opp til klimamålene på 8 mill. tonn, og regjeringen, sammen med støttepartiene, jobber for å dekke det gapet.

Regjeringen gjør mange ting både på kort og på lang sikt. Blant annet er det første gang transportetatene på oppdrag fra regjeringen utarbeider en klimastrategi som en del av grunnlaget for Nasjonal transportplan, som skal behandles framover.

Jeg regner med at de andre partiene vil redegjøre for sitt syn i denne saken, for her er det litt ulike flertall, men jeg synes det er viktig å få fram det som Fremskrittspartiet og Høyre sammen med Kristelig Folkeparti sier i merknadene, at klimagassutslippene er en global utfordring som må finne globale løsninger, og at man må se det i det perspektivet.

Da Stortinget behandlet Meld. St. 13 for et år siden, var svært mange av de som var inne på høring, opptatt av at Norge ikke måtte ha særnorske klimatiltak, men ha klimatiltak som harmoniserte med en del av industrien som Norge konkurrerer med. Jeg tror det er viktig at man har det perspektivet. Det er nevnt i forslagene fra forslagsstillerne, som også har fått flertall. Blant annet ønsker man økt bruk av hydrogen. Der er det viktig å vise til at regjeringen har lagt fram en energimelding. I den energimeldingen står det at regjeringen skal komme med en strategi når det gjelder bruk av hydrogen. Vi synes det er riktig at man har det perspektivet når man omtaler og tar til orde for hydrogen.

Når det gjelder trekull, som man også har fått flertall for, er vi med på en del av merknadene der, men vi understreker at det er noe som er under utprøving. Det er umønt, det er et usikkert prosjekt, som bør modnes mer før man slår fast i vedtaks form her i salen at man skal bruke det.

Når det gjelder CCS-anlegg, regner jeg med at de andre partiene vil redegjøre for det, ikke minst de økonomiske konsekvensene av forslaget.

Terje Aasland (A) [14:32:23]: La meg aller først takke forslagsstillerne for å ha fått dette forslaget fram til behandling i Stortinget. La meg så gå rett på sak.

Når det gjelder regjeringspartiene, begynner jeg å bli lei av at de i enhver form for klimadiskusjon i Stortinget begynner å snakke om at de ikke kom til dekket bord. Det er altså sånn at den regjeringen som nå sitter, har lengre sammenhengende fartstid fra det siste klimaforliket, enn det den foregående regjeringen hadde, og det må være på tide at dagens regjering begynner å ta ansvar for den situasjonen Norge faktisk er i, og hvilke forslag som faktisk blir vedtatt og ikke vedtatt, når det gjelder klima. Det har også vært en kontinuerlig diskusjon om et klimataktskifte etter regjeringsskiftet. Ja, de som vedkjenner seg at det har vært et klimataktskifte, kan i hvert fall ikke basere det på dokumenter levert fra dagens regjering, for det er direkte klimafattig, det som har kommet derfra.

Så til det konkrete representantforslaget. For det første er de fleste forslagene svært gode. Når det gjelder karbonfangst og -lagring, er både Yara, Norcem og Klemetsrud engasjerte miljøer for å lykkes med den teknologien. Det er tre konkrete eksempler på at det er fullt ut mulig å gjøre

noe i Norge når det gjelder karbonfangst og -lagring, og også relativt sett med tanke på muligheten til å gripe tiden innen 2020.

Når det gjelder forholdet til økt bruk av hydrogen og henvisningen til det, er det industrimiljøer som jobber aktivt med dette, og som trenger staten og myndighetene som partner for å utvikle enda bedre løsninger. Det samme gjelder trekull. Det er industrimiljøene som faktisk vil gjennomføre kvantesprang teknologisk for å komme i en bedre posisjon når det gjelder forholdet til klimagassutslipp. Hva er det så vi leser i innstillingen? Jo, at regjeringspartiene dekker seg bak Meld. St. 13 for 2014–2015, som vi behandlet i fjor sommer, som gjelder EUs rammeverk og vår tilslutning til det, med hensyn til klimapolitikken fram mot 2030. Den avtalen som Stortinget da inngikk, hvis en skal videreføre det som regjeringspartiene her gjør, er blitt en sovepute for aktive tiltak nå, tiltak som industrien hilser velkommen, og som industrien ber om at myndighetene støtter opp om, for at vi teknologisk sett skal kunne komme i riktig retning og komme videre ut fra det arbeidet som industrimiljøene allerede gjør.

Dette handler selvfølgelig ikke om at vi setter andre rammevilkår i Norge enn i Europa, men det handler om at Norge som et land og et vertskap for industri og kompetanse kan være med og utvikle teknologien mer. Da blir jeg forundret over den passive holdningen som regjeringspartiene framviser i denne saken. Det er positive, riktige industrielle grep stortingsflertallet nå tar, og en gjør det på bekostning av regjeringspartiene, som dekker seg bak det som skjedde i fjor sommer, om at vi skal avvente avtalen med EU før en kan gå videre. Det er dessverre en realitet, og det er dessverre sånn at det kan virke uheldig at Stortinget vedtok den brede tilslutningen til EUs rammeverk for 2030, som vi ønsker å oppnå, fordi regjeringen bruker det til å skyve alle tiltak bort og ut i tid.

Torhild Aarbergstø (H) [14:36:29]: I forkant av Paris-avtalen gjorde regjeringen en grundig vurdering av hvordan Norge best kan bidra til å løse de globale klimautfordringene som er beskrevet i Meld. St. 13 for 2014–2015. Målet er å kutte minst 40 pst. i 2030, sammenlignet med 1990. Klimautfordringene er globale, og derfor er det også viktig at vi legger opp til en felles gjennomføring med EU. I tillegg til utslippsmålet på 40 pst. CO₂ innebærer Paris-avtalen at land skal bidra til teknologiutvikling og -overføring, kapasitetsbygging og klimafinansiering

Nasjonale utslipp skal i tråd med dette reduseres fram mot 2030, og regjeringen har pekt på fem områder det skal satses spesielt på: lavutslippsutvikling i industriene, grønn skipsfart, karbonfangst og -lagring, fornybar energi og transportsektoren.

Norges innsats må bidra til å redusere de samlede globale utslipp av klimagasser. Klimapolitikken må innrettes slik at den gir størst mulig utslippsreduksjoner for innsatsen. Det er etablert en rekke ordninger som bidrar til utvikling og implementering av ny klima- og lavutslippsteknologi, fra forskning til markedsintroduksjon. Det er viktig at virkemiddelapparatet vårt er innrettet slik at det utløser de aller beste klimaprojektene. Høyre mener derfor at det

ikke er rett å detaljstyre hvilke prosjekter som skal utløses, slik som noen av forslagene i denne saken tar til orde for. Tvert imot vil vi understreke at den største suksessfaktoren til Enova er at de har hatt et bredt handlingsrom for å kunne satse på de prosjekter som sammen med markedet og teknologisk utvikling har gitt de beste resultater for å nå klima- og miljømålene.

Det betyr ikke at vi ikke har delt ambisjonen om å realisere minst ett fullskala demonstrasjonsanlegg for CCS innen 2020. Regjeringen jobber langs to spor: Det utredes aktuelle prosjekter i Norge og arbeid med fullskala CO₂-håndtering i utlandet. I statsbudsjettet for 2016 ble det bevilget 690 mill. kr til dette formålet. Regjeringens strategi for CO₂-håndtering legger til grunn at utredninger av prosjekter i Norge skal følge et industrielt prosjektmodningsløp. Gassnova la på oppdrag av Olje- og energidepartementet fram en idéstudie av mulige fullskalaprojekt i Norge i mai 2015, og det er inngått avtaler med Norcem Brevik, Yara Porsgrunn og energigjenvinningsetaten i Oslo om mulighetsstudier. Som eksempel viser jeg også til at Elkem for tiden arbeider med et forskningsprosjekt med mål om å gjøre det mulig innen få år å bygge fullskala produksjonsanlegg for silisiumlegeringer uten fossile utslipp. For øvrig ga Enova i høst tilsagn på 138 mill. kr til et produksjonsanlegg for biokull på Follum i Buskerud. Anlegget kan redusere verdens CO₂-utslipp med 400 000 tonn årlig. Også TiZir har mottatt 122 mill. kr i støtte fra Enova til et prosjekt med omlegging til hydrogen som reduksjonsmiddel, som et ledd i overgang fra bruk av kull til hydrogen.

Å kutte utslippene i Norge er et langsiktig arbeid som krever stor innsats over tid. Da nåværende regjering tiltrådte, overtok den et gap på 8 millioner tonn CO₂ for å nå 2020-målene. Omstillingen til lavutslippssamfunnet har ikke gått raskt nok, og nå haster det med tiltak. Regjeringen har i samarbeid med Kristelig Folkeparti og Venstre økt ambisjonsnivået, og det kommer vi til å fortsette med. Vår viktigste oppgave som politikere er ikke å peke på de enkeltprosjektene i industrien vi tror og mener er de beste for å redusere utslipp. Derimot må vi sette store, men oppnåelige mål som forplikter, samtidig som vi styrker virkemidlene for å nå de samme målene. Det gir også forutsigbarhet for en industri som skal og vil gjøre sin del for å redusere utslipp. Det er nettopp den jobben regjeringen gjør sammen med våre samarbeidspartnere.

Rigmor Andersen Eide (KrF) [14:40:56]: På bakgrunn av den historiske klimaavtalen i Paris har vi denne våren hatt en rekke representantforslag i tillegg til klima- og miljøministerens redegjørelse. Vi har forsøkt å ha handlekraft på vegne av framtidige generasjoner som ledesnor i arbeidet med disse og balanserer mot en helhetlig framdrift og fornuftige enkeltforslag.

Paris-avtalen gir en klar retning for framtidig klimaarbeid og inneholder bestemmelser om at innsatsen skal styrkes over tid. Det faktum at det nå forhandles med EU, noe vi har stilt oss bak, må ikke føre til at vi må vente på EU med all omlegging og klimatilpassing. Tiltak som reduserer klimautslipp, må være i fokus i alle løpende saker og på

alle relevante politikkområder. Klimagassutslippene er et globalt problem, men de fleste utslipp finnes også lokalt.

Det er svært positivt at et bredt politisk flertall i Oslo har som mål å få i drift et fullskala-demonstrasjonsanlegg for fangst av CO₂ ved Klemetsrud-anlegget innen 2020. Et avgjørende tiltak for at hovedstaden skal nå sine klimamål, krever statlig medvirkning for å nå det målet.

Hydrogen er en vesentlig del av det grønne skiftet, men igjen må nasjonale myndigheter stimulere til at industrien i større grad benytter den best tilgjengelige klimaløsningen. Det samme gjelder trekull i ferrolegeringsindustrien. Elektrifisering av olje- og gassinstallasjoner er viktig. Konkret vil et statlig pålegg om å benytte kraft fra nettet ved Hammerfest LNG på Melkøya, eller kraft fra gasskraftverk kombinert med karbonfangst og -lagring, være et viktig bidrag til at Norge når sine klimamål for 2020.

Jeg fremmer det forslaget Kristelig Folkeparti er en del av, og oppsummerer med at i klimasaken gjelder ikke et enten-eller, men flere gode tiltak, som må treffes raskt.

Presidenten: Representanten Rigmor Andersen Eide har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Marit Arnstad (Sp) [14:43:34]: Klimapolitikken har allerede blitt drøftet mange ganger og kommer også til å bli drøftet mange ganger i løpet av året som ligger foran oss. Saken i dag er basert på et forslag fra SV om klimatiltak innenfor industri og kraftforsyning.

Senterpartiet synes det er grunn til å slå fast at en trenger faktisk ikke å vente på EUs fordeling av kvoter og mål for de enkelte land, det er fullt mulig å gjøre ting sjøl. Forslagene i innstillingen vi behandler i dag, er også et uttrykk for det, fordi industrien i Norge arbeider med mange gode prosjekt for å utvikle grønn teknologi og grønn vekst, og de fortjener støtte til det arbeidet.

Det som omhandles i denne innstillingen, er kjerneområder for teknologisk endring i industrien. Senterpartiet er derfor glad for at mange av forslagene samler brei støtte i Stortinget. Industrien kommer til å trenge rammebetingelser – politiske rammebetingelser som gir dem tro på videre utvikling, på at de tør å satse fra idé og utvikling til oppbygging av marked. Det er rart at ikke Høyre og Fremskrittspartiet kan være med på å bidra til den type tiltak som kan øke og utvikle den grønne veksten. Jeg merker meg at Høyre og Fremskrittspartiet prøver å dekke seg bak at et flertall har sagt at den foreslåtte avtalen med EU gir forutsigbarhet og forpliktende rammeverk, og at vi gjennom det indre markedet er nær knyttet til EU. Ergo bør vi vente til regjeringen en gang i 2018 eller 2019 skal komme tilbake til Stortinget og drøfte nasjonal klimapolitikk og industrielle tiltak. Senterpartiet har for sin del ikke vært med på den merknaden, så vi føler oss ikke så veldig truffet av at den i innstillingen brukes mot de andre partiene. Vi mener at merknaden nå brukes til å skyve ansvaret for endring innenfor industrien foran seg. Vi for vår del mener at det er mulig og riktig å løfte fram mulighetene for grønn vekst i norsk industri nå, og vi er glad for at flere av forslagene her i dag får flertall.

Norge har gode forutsetninger for CO₂-håndtering og

-lagring, og det må være et mål å utvikle et program for fullskala CCS der også staten deltar aktivt. Den rapporten som Gassnova har laget på dette området, bør være et godt utgangspunkt for å identifisere kandidater til det. Senterpartiet har vært litt forbeholden med å være med på merknader knyttet til helt konkrete kandidater i så måte, fordi vi mener at Stortinget ikke nødvendigvis skal gå inn og peke på konkrete anlegg, men overlate til fagmyndighetene å avgjøre hvem og hvor det er best egnet.

Et annet område der vi ønsker å se grønn vekst, er overgangen fra kull til bruk av hydrogen. Bruken av hydrogen er også en teknologi som fortjener at staten bidrar til et løft, og at det kunne skje gjennom et større demonstrasjonsanlegg, hadde vært positivt.

Utprøving av prosjektet der fossile karbonbærere kan erstattes med trekull, er et tredje område der CO₂-utslipp kan reduseres vesentlig. Det er allerede tatt i bruk i en viss skala, men det møter utfordringen i form av mangel på sertifisert trekull, kvalitet og pris. Her kunne jo staten gjennom sitt arbeid ha bidratt til at disse hindringene fjernes eller reduseres. Det burde være mulig, og det burde også være mulig å stimulere markedet for trekull på en slik måte at både råvaren og biproduktene kan tas i bruk.

Senterpartiet er som sagt fornøyd med at det blir flertall for tre forslag til vedtak på disse områdene i salen i dag, og vi forventer at regjeringen raskt følger opp vedtakene som blir fattet.

Det forslaget Senterpartiet ikke kan slutte seg til, er forslaget som gjelder elektrifisering av anlegget på Melkøya. Vi er sjølsagt ikke imot mer elektrifisering på sokkelen, men å begynne å peke ut et enkelt anlegg i Barentshavet på den måten som man gjør her, er vi forbeholden til. I tillegg kommer det faktum at på grunn av overføringskapasiteten på strøm, som er ganske begrenset i Finnmark, kan man være litt usikker på hvor rent dette faktisk blir. Det å være avhengig av andre lands elektrisitet for å gjennomføre et slikt prosjekt vil etter Senterpartiets mening i utgangspunktet ikke være klokt.

Ola Elvestuen (V) [14:47:58] (komiteens leder): Først vil jeg berømme forslagsstillerne for å ha lagt fram forslaget, som legger et viktig trykk for å få i gang prosesser i hydrogenindustrien og også for bruk av trekull, som jeg tror at egentlig alle partiene er enige om er positivt om vi klarer å få til. Jeg mener likevel det er riktig og viktig at man har vedtak i Stortinget som legger et ekstra trykk og press på det arbeidet vi skal gjøre.

Vi er nå i den situasjon at vi skal redusere våre utslipp med 40 pst. i løpet av de neste 14 årene – det er forpliktelsen i Paris-avtalen. Ikke bare det, vi skal gjennomgå målene våre og forsterke innsatsen fram mot 2020, og vi skal sammen med EU også se på om vi må forsterke målene mot 2030 i lys av at vi skal strekke oss mot et 1,5 gradersmål, ikke 2-gradersmålet.

Vi er i en situasjon der SSB den 20. mai kom med de siste tallene for klimagassutslipp, som viste at siste år gikk ikke utslippene i Norge ned, de gikk opp med 1,5 pst. Mye av dette skyldes beslutninger som går flere år tilbake – innenfor petroleumsindustrien og nye felt som bygges ut. Til

tross for at industrien har redusert sine utslipp med 38 pst. fra 1990, gikk de siste år også der opp med 3,1 pst. Det er klart at vi trenger å støtte opp under og forsterke innsatsen inn mot norsk industri, så de kan fortsette den utviklingen de har hatt ved å ligge i front internasjonalt med å redusere klimagassutslipp. Da må vi være villige til å bruke sterke virkemidler innenfor det som jo er en del av kvotemarkedet.

Så er det slik, som det ble referert til fra Høyre, at det brukes midler til bruk av hydrogen som reduksjonsmiddel i industrien. TiZir har fått støtte, men dette forslaget handler om at man må, uten å gå inn på den enkelte bedrift, legge trykk på at man trenger industriskala demonstrasjonsanlegg og fullskala pilotprosjekt.

Enova gir støtte til trekull til Follum. Vi må legge trykk på økt bruk av trekull i ferrolegeringsindustrien og også på norsk produksjon av trekull. Det som blir avgjørende, og som er det neste steget for Stortinget, er at vi er villige til å legge inn nok midler i de støtteordningene vi har for å få dette til. De midlene som går til Enova, kommer til å være viktig. I det politiske Norge har vi en tendens til, hver gang vi ser et større klimaproblem, å vise til Enova som de som skal gi den nødvendige nasjonale støtten. Da må vi sørge for at Enova har midlene til å ta den brede oppgaven som vi tildeler dem.

Så til CCS: Det er klart at for å nå målene etter Parisavtalen blir karbonfangst og -lagring viktige og helt nødvendige virkemidler for å få dette til. Vi må gjennomføre så raskt som mulig. I realiteten er det Norge, provinser i Canada, USA og for så vidt noen innenfor EU, Nederland, som satser på CCS. At vi nå trenger å ha et helt tydelig press for at de skal gjennomføre et fullskala anlegg, om det blir Klemetsrud, Norcem eller Yara, er et viktig signal å gi til regjeringen. Vi kan ikke godta at det skjer ubegrunnede forsinkelser i den prosessen som vi nå skal inn i.

Helt til slutt: Vi burde også hatt et flertall for å legge et trykk på å få til en løsning for LNG-anlegget på Melkøya. Det er en utfordring med overføringskapasiteten, men det jobbes det med. Det er klart at her vil det være det samme: Vi er nødt til å finne en langsiktig løsning for å redusere utslippene også på Melkøya, og vi kan komme fram til vedtak som legger et nødvendig trykk for å få til det.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [14:53:09]: Hvis man har sett titanet sprute under tapping fra ovenne til TiZir i Tyssedal og hørt de ansatte engasjert fortelle om hvordan nettopp de, innerst i en fjordarm i Hardangerfjorden, har tenkt å bli de første i verden til å erstatte kull med hydrogen, sånn at de, akkurat de, innerst i en fjordarm i Hardangerfjorden, skal bli liggende to hestelengder foran konkurrentene og sørge for at det som kommer ut av prosessutslipp fra pipene, ikke skal være CO₂, men vandamp, sånn at akkurat de som driver innerst i en fjordarm i Hardangerfjorden, skal kunne fortsette å drive industrivirksomhet og ha en plass i det nullutslippssamfunnet som vi vet vi må omstille oss til så fort som mulig, om vi skal stoppe de farlige klimaendringene – da kan man ikke stå uberørt tilbake.

Likevel er det det regjeringen gjør, for i fjor gikk klima-

gassutslippene opp. De er høyere nå enn da de overtok, selv om de sa de skulle forsterke klimaforliket. Mens Stortinget har vedtatt at utslippene skal ned, og hele verden har undertegnet en avtale om at det haster med å kutte utslippene før 2020, har regjeringen stø kurs mot økte utslipp fram mot 2020. Regjeringen er en klimafiasko.

Miljødirektoratet har i to omganger gitt oppskriften til regjeringen – våren 2014 og sommeren 2015 – på hvordan klimagassutslippene kan kuttes til å nå Stortingets mål om å kutte klimagassutslippene fra dagens 53,9 mill. tonn til maksimum 47 mill. tonn. Men regjeringen nekter å følge oppskriften, og saken vi behandler i dag, er nok et eksempel på det.

Miljødirektoratet sier i sin rapport fra juni i fjor at blant store utslipp i industrien, er det fire som peker seg ut:

- hydrogen til å erstatte fossilt kull i prosessindustrien
  - trekull til å erstatte fossilt kull i prosessindustrien
  - karbonfangst og -lagring
  - elektrifisering av energianlegget på Melkøya
- Regjeringen stemmer imot alle sammen.

Kull brukes i industrien som reduksjonsmiddel. Det betyr helt enkelt at de bruker karbonet i kullet til å trekke oksygenet ut av eksempelvis jernet, som i naturen finnes som rustet jern. Elkem bruker i dag opp til 15 pst. trekull og har planer om å øke det til 40 pst. mot 2020. Det er med kjent teknologi. Skal de videre opp, må de utvikle ny teknologi for prosessen, mener de selv. De vil lage sin egen trekullproduksjon for å få trekull av skikkelig kvalitet, bruke varmen i prosessen og ha bærekraft i bunnen. Planene deres innebærer bruk av opptil en tredjedel av årlig norsk avvirkning.

TiZir har laget en ny prosess ved å erstatte kull med hydrogen, men trenger støtte til oppskaleringen, pilot og fullskala demo.

Karbonfangst og -lagring er en gjenganger på Stortinget. I går, 22. mai, gikk fristen ut for de tre prosjektene for fangst til å levere sine oppdaterte kalkyler: Yara, Norcem og Klemetsrud i Oslo. Fangstsiden kommer til å klare å levere – det er jeg overbevist om. Hvis det blir en konkurranse og det faktisk er vilje fra regjeringen til å bruke penger, vil det gå bra. Jeg er betydelig mer usikker på transport- og lagringsbiten. Litt av problemet på fangstsiden er at fristen gikk ut i dag, men de får ikke skikkelig svar før i oktober, og deretter ikke før fullført stortingsbehandling i slutten av neste år, på om det blir penger til dette. Jeg mener regjeringen og Tord Lien ikke har en CCS-strategi som troverdig leder fram mot en investeringsbeslutning, fordi regjeringen ikke har en klar struktur og en klar plan for når investeringsbeslutning for transport- og lagringsbiten skal avgjøres. Og «mind you»: Den har lengre levetid enn fangstsiden, etter det jeg vet. Derfor er det så viktig, det vedtaket som fattes i dag, for det legger press på regjeringen for å levere på investeringsbeslutningen.

Elektrifisering er det fjerde forslaget fra Miljødirektoratet og det eneste som det ikke blir flertall for i dag. Det er synd, for det er en «no brainer» og viser at det dessverre ikke er vilje blant noen av oljepartiene til å følge opp de krav som blir stilt til oljeindustrien, når det kommer til stykket.

Da det ble gitt utslippstillatelse til LNG-anlegget på Melkøya, som er et av landets suverent største punktutslipp, var kravet at det skulle klargjøres for CCS. Statoil ba i stedet om få klargjøre anlegget for elektrifisering hvis det skulle bli ledig strøm tilgjengelig. Nå bygges nye transmissjonslinjer til Skaidi, og det vil være en smal sak å pålegge elektrifisering – det ligger det åpning for i konsesjonsvilkårene – eller å tilby mulighet for å sette opp gasskraftverk med CCS lokalt. Gassen finnes, rørledninger for CO₂ finnes. Dette er jo et av de stedene der oljeindustrien selv bruker CCS.

Norsk Industri framla for to uker siden sitt veikart mot nullutslipp i prosessindustrien fram mot 2050. De slo fast det vi vet, nemlig at det er bare nullutslipp som er godt nok. Det skjønner stortingsflertallet, det skjønner industrien, men ikke regjeringen. Dermed står regjeringen fast på kursen om å bryte klimaforliket og heller følge prognosene om å øke utslippene fram mot 2020. Det går ikke.

Knut Falk Qvigstad (MDG) [14:58:27]: Jeg vil gjerne takke forslagsstillerne for et godt forslag og gratulere Stortinget med at vi i dag gir regjeringen klar beskjed om å trappe opp innsatsen på flere viktige klimapolitiske områder.

Selv om utslippene fra norsk industri har gått kraftig ned de siste tiårene, er det fortsatt langt igjen til målet. Virkeligheten er at alle sektorer må være tilnærmet utslippsfrie i løpet av noen få tiår. Vi kan ikke fortsette bare å måle utslippskuttene i prosent ved å bestemme oss for at alle utslippene skal vekke sektor for sektor.

Å være gode på nullutslippsløsninger er samtidig et enormt konkurransefortrinn i den globale økonomien i årene som kommer. De landene, det næringslivet og de bedriftene som er best på disse områdene, vil ha store fortrinn hvis de er tidlig ute. Disse løsningene må utvikles og implementeres i løpet av noen få tiår, stort sett, og aller helst i løpet av de neste ti årene.

Hvis verden skal ta Paris-avtalen på alvor, må tempoet skrus dramatisk opp. Dette er ikke bare et fast snakkepunkt fra politikere fra Miljøpartiet De Grønne, det er et empirisk faktum.

La meg skissere et enkelt, men viktig regnestykke: En studie publisert i tidsskriftet Nature i 2015 bekrefter det som er relativt åpenbart, nemlig at 1,5-gradersscenarioet krever at vi halverer det karbonbudsjettet som vi tidligere la til grunn for 2-gradersmålet. Og hvis vi gjør det, og halverer det karbonbudsjettet vi har operert med hittil mens vi hadde 2 grader som mål, kan vi bare slippe ut 500 mrd. tonn klimagasser før vi passerer det målet. Etter som de årlige globale utslippene er på over 40 mrd. tonn, betyr det at karbonbudsjettet med dagens utslipp tømmes i løpet av tolv år. Det er den tiden vi har på å få vekk utslippene i alle sektorer. De som er best på å levere de løsningene, kommer til å ha et enormt fortrinn i årene som kommer.

Til sammenligning har altså utslippene i Norge stått stille eller gått litt opp de siste 30 årene, uavhengig av hvem som har hatt miljøvernministeren, og uavhengig av hvem som har sittet i regjering. På fredag fikk vi vite at utslippene steg med 1,5 pst. i 2015 også.

Norsk klimapolitikk har vært en fiasko i stortingsperiode etter stortingsperiode. Derfor håper jeg dere er enige med meg i at vi trenger en ganske annerledes klimapolitikk i årene som kommer.

De vedtakene vi gjør her i dag, tar dette arbeidet et steg videre når det gjelder CCS, når det gjelder hydrogen, og når det gjelder bruk av trekull. Som flertallet i komiteen slår fast i innstillingen, er dette kjerneteknologier i et globalt grønt skifte, og det er teknologier med stor overføringsverdi internasjonalt.

Vi skulle nok kanskje aller helst sett at vi hadde klart å få flertall for vedtak som ikke bare ba regjeringen stimulere til økt bruk, men som også ba regjeringen tydelig sette inn de ressursene som trengs. Utslippskuttene må gjøres på de faktiske punktutslippene, og norske regjeringer må tørre å forplikte seg her og nå til å sette av pengene. Vi håper og tror at budsjettet til høsten vil reflektere de vedtakene som gjøres i dag.

Jeg vil til slutt gjøre statsråden oppmerksom på merknadene i innstillingen som omtaler behovet for samarbeid mellom staten og Oslo kommune om å få på plass et fullskala demoanlegg for fangst av CO₂ ved Klemetsrud i Oslo, helst innen 2020. Etableringen forutsetter, som flere har vært inne på, at vi finner gode løsninger både for lagring og for selve rensingen, men vi håper at regjeringen – og særlig Høyre – husker at under Høyres lokalvalgkamp i fjor var CCS på Klemetsrud en viktig sak, og det daværende, borgerlige Oslo-byrådet sa at Oslo skal bli en foregangsby for andre byer og land på dette området. Jeg håper Høyre, regjeringen og statsråden fortsatt mener at Oslo skal bli en slik foregangsby, og jeg håper at regjeringen vil ta sin del av finansieringen, slik at anlegget kommer på plass så fort som mulig og helst innen 2020.

M a r i t N y b a k k hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Statsråd Vidar Helgesen [15:03:19]: Regjeringen arbeider løpende sammen med samarbeidspartiene med å styrke klimaforliket. Norges nasjonale utslipp skal reduseres frem mot 2030, og vårt langsiktige mål er at Norge skal bli et lavutslippssamfunn i 2050.

Klimaforliket legger til grunn at klimapolitikken skal innrettes på en måte som gir størst mulig utslippsreduksjon for innsatsen, og som gir utslippsreduksjoner både i Norge og i utlandet. Det er derfor sektorovergrepene økonomiske virkemidler, som kvotesystemet og CO₂-avgiften, er hovedvirkemidlene i norsk klimapolitikk. Det fører til desentraliserte, kostnadseffektive og informerte tiltak, der forurenser betaler.

Samtidig er det ikke noen tvil om at det i visse tilfeller er fornuftig å benytte andre virkemidler i tillegg til kvoter og avgifter. Som forslagsstillerne påpeker, kan utviklingen av ny teknologi i Norge bidra til raskere omstilling til bruk av mer klimavennlige teknologier i verden. Utvikling av ren produksjonsteknologi vil muliggjøre utslippsreduksjoner i Norge – og globalt. Dette kan skape konkurransefortrinn og muliggjøre vekst i industrien, som kan bidra til norsk konkurransekraft, samtidig som vi reduserer ut-

slippene. Derfor er lavutslippsutvikling i industrien et av regjeringens hovedsatsingsområder i klimapolitikken, og derfor styrker vi virkemiddelapparatet for å utløse denne typen prosjekter. Investering i ny teknologi er ofte forbundet med stor risiko. Det er krevende å være den bedriften som går foran og tester ut en ny teknologi.

Forskningsrådet, Innovasjon Norge, Enova og Gassnova utgjør det offentlige virkemiddelapparatet for forskning, utvikling og demonstrasjon av lavutslippsteknologier. Det er flere større klimaprojekter i industrien som har hatt fremskritt det siste året. For eksempel har Hydro, med støtte fra Enova, vedtatt å bygge fullskala pilotanlegg for miljøvennlig aluminiumsproduksjon på Karmøy. Det er en av de største investeringene i norsk landbasert industri de siste ti årene. Enova har som sitt spesifikke formål å fremme en miljøvennlig omlegging av energibruk og energi-produksjon og utvikling av energi- og klimateknologi. En styrket nasjonal satsing på klimateknologi gjennom Enova var en sentral del av klimaforliket. Denne regjeringen har derfor styrket klimaforliket ved å øke innskuddet i klima- og energifondet med ytterligere 17,75 mrd. kr. I tillegg har vi økt bevilgningene til miljøteknologi betydelig, det er satt av mer penger til forskning på miljøvennlig energi, og det er bevilget 690 mill. kr til satsing på CO₂-håndtering i statsbudsjettet for 2016.

I tillegg er vi, som vi meddelte i revidert nasjonalbudsjett, i ferd med å utrede hvordan Fornybar AS skal operasjonaliseres. Fornybar AS skal bidra til reduserte klimagassutslipp og inkludere innsats rettet mot ny teknologi i overgangen fra teknologiutvikling til kommersialisering.

Virkemiddelapparatet er utformet slik at det skal utløse de beste prosjektene. De ulike ordningene vurderer støtte på prosjektbasis og etter definerte kriterier. Det er viktig at den enkelte sak og det enkelte prosjekt behandles innenfor det virkemiddelapparatet som er etablert for å sikre gjennomføring av nettopp slike prosjekter. Dette er et viktig prinsipp. Regjeringen griper ikke inn i vurderingen av enkeltprosjekter, og det bør vi heller ikke begynne med.

Det regjeringen derimot gjør, er å kontinuerlig vurdere om virkemiddelapparatet er satt sammen på en hensiktsmessig måte. Ambisjonen er at de ulike ordningene til sammen skal være et effektivt verktøy for å nå målene vi har satt oss.

I innstillingen er det flertall for å be regjeringen om å sikre realisering av minst ett anlegg for CO₂-håndtering. Regjeringen har en ambisjon om å realisere minst ett fullskalaanlegg innen 2020, og presenterte i CCS-strategien et løp for å nå dette målet. Regjeringen arbeider løpende med dette, og arbeidet går så langt etter planen.

Når det gjelder tilrådingen fra komiteen om hydrogen som reduksjonsmiddel og bruk av trekull i ferrolegeringsindustrien, vil vi selvsagt følge opp Stortingets føringer videre. Jeg vil påpeke at dette er to av mange eksempler på prosjekter som allerede har fått støtte fra ulike deler av virkemiddelapparatet. Teknologiene er godt innenfor mandatet til de eksisterende statlige ordningene. TiZir har fått betydelig støtte fra Enova. Elkem har fått støtte fra Forskningsrådet. Dette indikerer at industrien er på rett vei. Det er spennende og fremtidsrettede prosjekter som både kan

bidra til reduserte klimagassutslipp og gi konkurransefortrinn for norsk industri.

Vi må møte klimautfordringen med en aktiv innovasjonspolitikk, forskningspolitikk og en politikk for utvikling av lavutslippsteknologier. Men vi bør være forsiktede med å plukke ut som politikere hvilke teknologier og prosjekter som skal fremmes. Det er også mange andre selskaper som har spennende teknologier. Alcoa, Glencore, Arba Follum og Elkem Solar er eksempler på selskaper som har fått støtte. Heller enn å detaljstyre virkemiddelapparatet må vi innrette de ulike ordningene slik at de utløser den teknologiske omstillingen som skal ta oss til lavutslippssamfunnet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Terje Aasland (A) [15:08:31]: Aller først har jeg lyst til å gi ros til klima- og miljøministeren for et godt innlegg. Jeg er helt enig med ham: Det handler om at vi klarer å stimulere den teknologiske kompetansen i Norge til å utvikle grønn konkurransekraft i industrien. Det er særdeles viktig.

Jeg er også enig i at en ikke skal detaljstyre fra Stortingets side. Derfor er de opprinnelige forslagene omskrevet, og det er generelle forslag som nå foreligger, både når det gjelder karbonfangst og -lagring, når det gjelder hydrogen og bruk av det som reduksjonsmiddel, og likeledes når det gjelder trekull og ferrolegeringsindustrien.

Mitt spørsmål er: Med bakgrunn i den positive inngangen klima- og miljøministeren hadde, er det ikke litt underlig at regjeringspartiene stemmer imot slike positive, generelle anvisninger på teknologier som det er mulig å lykkes med i Norge?

Statsråd Vidar Helgesen [15:09:26]: Jeg er glad for påpekningen av at vi er enige om mye. Det er derfor vi har en politikk som baserer seg på et klimaforlik, det er derfor det var bred tilslutning til samspillet med EU om 2030-målene, og det er derfor vi er veldig enige om behovet for teknologiutvikling, både fordi det kan få ned utslippene i Norge, og fordi en del av det vi gjør her, kan ha betydning for globale utslippsreduksjoner når god teknologi tas i bruk flere steder.

Jeg tror ikke man skal se på regjeringspartiernes posisjon i denne saken og til disse forslagene som noe annet enn en fortsatt tilslutning til dette synet på teknologiutvikling, men det skal ses som en måteholden tilnærming til å peke på spesielle løsninger, spesielle selskaper og spesielle teknologier, når vi har et virkemiddelapparat som er generelt.

Terje Aasland (A) [15:10:31]: Takk for svaret. Det er mye vi er enige om, og det er mange ting som må gjøres. At vi tolker dagens sak og dagens stemmegivning eventuelt som en fortsatt tilslutning, er vel kanskje litt å overdri-ve.

Derfor spør jeg veldig tydelig, fordi årsaken til at forslagene nå blir fremmet, er at det er usikkerhet om hvorvidt en følger opp de punktene tilstrekkelig, ikke minst

når det gjelder karbonfangst og -lagring. Stortinget er veldig ukjent med om en kommer i havn med et fullskala karbonfangstanlegg i Norge innen 2020.

Kan statsråden nå bekrefte at regjeringen følger dette opp, og at den vil, f.eks., sikre at det blir et karbonfangstanlegg i Norge innen 2020?

Statsråd Vidar Helgesen [15:11:31]: Jeg kan i hvert fall si at Paris-avtalen gjør det ikke mindre aktuelt og ikke mindre viktig med karbonfangst. Derfor er vi, både i Norge og internasjonalt, opptatt av å få en fremdrift i dette. Vi har ambisjonen om minst ett fullskala demonstrasjonsanlegg innen 2020. Vi utreder nå aktuelle prosjekter i Norge, og vi arbeider med fullskala CO₂-håndtering i utlandet. Den strategien for CO₂-håndtering som vi la frem i forbindelse med 2015-budsjettet, legger til grunn at utredninger av prosjekter i Norge skal følge et industrielt prosjektmodningsløp. Nå er vi i gang med mulighetsstudier av aktuelle prosjekter. De er ferdige til sommeren, og vi kommer tilbake til hvordan vi tar arbeidet videre i forbindelse med budsjettet for 2017.

Det er ingen tvil om at CO₂-håndtering er svært viktig for å nå de langsiktige klimamålene. Det må riktignok sies at det nok i liten grad kommer til å bidra til oppfyllelsen av målet for 2020, men viktigere er det at vi frem mot 2030 og 2050 kommer til å trenge CCS.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [15:12:42]: La meg først begynne med å si at jeg vil takke resten av opposisjonen for at vi klarte å bli enige om gode og konstruktive forslag som gir tydelige føringer. Jeg er enig med den forrige representanten, altså Aasland, om at det ble holdt et godt, saklig og nøkternt innlegg, og i tillegg ble det gitt klar beskjed om at disse vedtakene kommer til å bli fulgt opp av regjeringen. En av grunnene til at vi prioriterer dette, er at regjeringen går rundt og blafrer med milliarder hver gang de snakker om Enova, men virkeligheten er at ekstra penger som Enova har å bruke, netto, er omtrent 129 mill. kr årlig. Og da er det viktig å husholdere med de pengene.

Da vil jeg gjerne først begynne med å stille et spørsmål om CCS. Fangstsiden, sa jeg også i mitt innlegg, er jeg ikke så bekymret for om vi kan klare å få på plass, men alle er enige om at det er staten som må ha ansvaret for transport- og lagringssiden. Hvor lang tid anser statsråden at det tar fra investeringsbeslutning til vi har transport og lagring på plass?

Statsråd Vidar Helgesen [15:13:51]: Hadde jeg visst det, ville jeg kanskje ha drevet med andre ting. Det er altså slik at vi har utredninger av prosjekter som gjøres av eksperter, som utredes og som skal følge et prosjektmodningsløp. Det er for tidlig i dag å si eksakt hvordan og hvor raskt arbeidet kan tas videre, men mulighetsstudiene av både fangst-, transport- og lagringsprosjekter kommer altså til å være ferdige til sommeren. Da kommer vi til å ta det videre og anviser en vei videre i forbindelse med budsjettet for 2017.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [15:14:34]: Bra, da vet vi at vi får svar på de spørsmålene i budsjettet for 2017. Det er jeg veldig glad for, da venter vi i spenning på det.

Men da vil jeg ha et oppfølgingsspørsmål til statsråden om hvordan han jobber. For statsråden og tidligere statsråd bestilte oppskrifter fra Miljødirektoratet på hvordan man skulle klare å nå målene for 2020. Vel, de oppskriftene er kommet i to ulike rapporter, og der står det anført veldig spesifikt hva det er man må gjøre. Likevel retter statsråden nærmest en kritikk mot opposisjonen i sitt innlegg for at vi går inn og følger opp anbefalingene fra Miljødirektoratet og plukker helt konkret de ulike teknologiene og prosjektene. Men hvis man ikke skal tolke Miljødirektoratets anbefalinger om å velge ulike prosjekter og ulike teknologier, hvordan i all verden jobber da statsråden for å oppnå 2020-målene?

Statsråd Vidar Helgesen [15:15:38]: Det at Miljødirektoratet har gjort en god jobb med å synliggjøre hva som kan bidra til utslippskutt, er et veldig viktig grunnlag for mitt arbeid, og det var et viktig grunnlag for min forgjengers arbeid og for regjeringens arbeid. Det betyr jo ikke at vi skal gå inn og detaljstyre og peke ut de individuelle prosjektene som Miljødirektoratet har brukt for å illustrere sine poenger, men vi styrker altså det virkemiddelapparatet som skal muliggjøre de investeringene og forsøksprosjektene som skal bidra til nødvendig teknologiutvikling for lavutslippsløsninger.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [15:16:20]: Styrkingen har jo vært på 129 mill. kr, hvis man følger med på budsjettene regjeringen selv har lagt fram. 129 mill. kr netto fra Enova. Jeg skjønner jo veldig godt at hvis måten man følger opp Miljødirektoratets anbefalinger på, ikke er å følge opp Miljødirektoratets anbefalinger, er det heller ikke noe rart at utslippene faktisk går opp. Prognosene, slik de foreligger fra Miljødirektoratet, tyder på at utslippene kommer til å fortsette å gå oppover fram mot 2020. Da utslippene økte og tallene for i fjor kom, sa Vidar Helgesen at, vel, dette var en ventet utslippsøkning. Spørsmålet er: Prognosene peker nå fram mot 2020, regjeringen har ikke lagt fram ett vesentlig kuttforslag som bidrar til reduserte utslipp fram mot 2020 av dem Miljødirektoratet har anbefalt, så hva har statsråden tenkt å gjøre for å sikre at ikke utslippene også neste år går opp?

Statsråd Vidar Helgesen [15:17:26]: Vi har styrket innsatsen til Enova, som sagt. Vi har nesten tredoblet miljøteknologiordningen i Innovasjon Norge. På ett år har andelen grønne prosjekter i porteføljen til Innovasjon Norge økt fra 28 til 38 pst. Det er betydelige skritt fremover. Det er ikke alltid slik at teknologiutvikling gir utslippskuttresultater fra år til annet. Men skal vi komme oss til lavutslippssamfunnet, er det den typen tiltak vi trenger, og det er den typen tiltak som muliggjør realisering av forslagene Miljødirektoratet peker på. Når det så gjelder utviklingen for utslipp nå, har Miljødirektoratet i sine fremskrivninger sagt at det er sannsynlig at utslippene fra olje- og gasssektoren kommer til å øke fram mot 2020 før de be-

gynner å gå ned. Det er på grunn av beslutninger tatt før denne regjeringens levetid, men det er beslutninger som disse regjeringspartiene og alle andre regjeringspartier i Norge de siste 20–30 år har vært med på.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Øyvind Korsberg (FrP) [15:18:51]: Helt avslutningsvis har jeg lyst til å kommentere et par ting. Først til representanten Terje Aasland, som nok en gang er her oppe, med stadig høyere stemme, men argumentene mangler fremdeles. Representanten Aasland viser til at denne regjeringen har lengre fartstid fra klimaforliket enn den forrige regjeringen har. La meg bare si det sånn: I 1997 ble jeg valgt inn på Stortinget. Den første debatten jeg deltok i, dreide seg om klima. Og det var ikke en ny debatt for Stortinget – den hadde vart lenge. Det er altså slik at klima har vært debattert i denne salen med jevne mellomrom de siste 25–30 årene.

Det er aldri pent å se noen flykte fra det ansvaret man har hatt. De rød-grønne har hatt åtte år på seg med flertall i denne salen til å fremme den klimapolitikken man måtte ønske. Det skjedde bare ikke. Og da kan man jo stille seg spørsmålet: Hvorfor skjedde det ikke? Jo, jeg tror det grunnleggende var at regjeringen tok hensyn til industri, til verdiskaping og til arbeidsplasser. Det var en ferd SV var med på, som SV selvfølgelig ikke likte å være med på, og det er vel derfor de nå produserer representantforslag på løpende bånd – for å bøte på den dårlige samvittigheten man har opparbeidet seg over åtte år.

Det siste som nå skjer, er at Arbeiderpartiet også ønsker seg bort fra den enigheten man hadde under Meld. St. 13 for 2014–2015. Det er det bare å registrere. Jeg synes det er trist at man ikke kan stå for de standpunktene man har hatt, men Aasland skal i alle fall ha ros for at han er ærlig fra denne talerstolen og sier at man i realiteten angrer på det.

Så har det vært en liten diskusjon om teknologi. La meg si det sånn: Man skal være veldig varsom med fra denne talerstolen å trekke fram både enkeltbedrifter og enkeltteknologier, og spesielt dem som er politisk korrekte. Jeg tror virkemidlene må være generelle. Det er da de også blir oppfattet som nøytrale og utformet på en sånn måte at alle kan være med og dra nytte av dem. Begynner man å definere hva som er politisk korrekt, og løfte det fram, er man på ville veier, etter mitt syn.

Terje Aasland (A) [15:21:56]: Jeg tar fullt og helt ansvar for de åtte årene da den rød-grønne regjeringen styrte landet. Vi la fram to stortingsmeldinger om klima, inn gikk to forlik basert på disse klimameldingene, og, som jeg sa i mitt første innlegg: Fra det siste klimaforliket ble inn gått og fram til i dag, har altså dagens regjering hatt lengre fartstid med å styre landet enn den foregående regjeringen. Men så er det sånn at regjeringspartiene, og spesielt kanskje representanten Korsberg, til det kjedsommelige bruker det at denne regjeringen ikke kom til dekket bord,

istedenfor å påpeke det ansvaret de nå selv har for å fremme forslag og tiltak som kan bringe klimagassutslippene i Norge ned.

Så har jeg ikke sagt at vi ønsker oss bort fra den enigheten vi hadde om tilslutningen til EUs rammeverk, da vi vedtok det i fjor sommer, men jeg har sagt at det har blitt nesten en konsekvent handling fra regjeringspartiene at de bruker det som et skjold mot å gå inn i nye tiltak som vil bringe klimagassutslippene ned. Det synes jeg faktisk er uheldig. I fjor sommer fikk vi oss forelagt en antakelse om at i løpet av dette året ville mest sannsynlig avtalen med EU være ferdig. Det vi nå vet, er at denne avtalen med EU i hvert fall ikke blir ferdig framforhandlet i løpet av denne stortingsperioden. Det betyr at for dette stortinget er det ganske påkrevd at en påpeker og gjennomfører gode tiltak som vil bringe klimagassutslippene ned. Svært mange av de forslagene som Stortinget vedtar med hensyn til tiltak for å få ned klimagassutslippene, er mot regjeringspartienes vilje – eller så er det sånn at regjeringspartiene ser at her ble det plutselig et flertall, så de blir med allikevel.

Det er ingen tvil om at denne stortingsperiodens kjennemerke når det gjelder klima, er at det faktisk er stortingsflertallet og ikke regjeringspartiene som gjør at vi får tiltak som er positive for klima i dette landet.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [15:24:24]: Det var representanten Korsbergs siste kommentarer som fikk meg opp igjen.

Målsettingen med å fremme alle disse forslagene som vi har fremmet de siste årene, er jo å kutte utslipp. Og vi ser at vi har en regjering som skryter av at de har framlagt oppskriften. Jeg husker at den forrige klimaministeren gjentok mange ganger at det var hennes regjering som i GAP-rapporten fikk fram hva det var som skulle gjøres for å nå målene – og så er det altså ikke fremmet forslag om ett eneste av de grepene som er tatt der. Så det vi gjør, er å bruke faginstansen til regjeringen for å fremme de forslagene som skal til for å kutte utslipp fram mot 2020, siden regjeringen velger å la være å gjøre det.

Og jeg synes jo at man, før man nå fortsetter på den galeien man har vært på de siste årene med å si at vi kom ikke til dekket bord, det var den forrige regjeringen som gjorde alt, så vil jeg bare at man skal lese om igjen, man skal se på det som SSB sa før helgen:

«Etter en mangeårig trend med reduksjon i utslipp av klimagasser, økte klimagassutslippene i 2015.»

Den trenden har vært nedadgående fra det første klimaforliket i 2007–2008 og fram til forrige år. Og når man hører på statsråden, sier han at utslippene nå vokser med prognosen, og vi har en regjering som altså styrer etter prognosen. Det betyr at man har ingen ny politikk – og klimapolitikk funker, men mangelen på klimapolitikk fungerer dessverre også.

Ekte teknologioptimister tar teknologien i bruk. Det man bør fokusere på, er å ta den teknologien som finnes der ute, i bruk, fordi det er på den måten man klarer å industrialisere den. Og hvis vi tenker igjennom hva det er som er det største gjennombruddet vi har hatt de siste 10–15 årene i klimapolitikken, så er det Tysklands gave til

menneskeheten da de valgte å satse stort på sol og vind. Det var med på å industrialisere hele sektoren og gjorde at kjent teknologi ble mye, mye billigere og er i dag i stand til å utkonkurrere ny fossil energi av alle slag.

Jeg avslutter med det, og jeg gleder meg i dag sammen med resten av opposisjonen – og kanskje i smug: deler av posisjonen – som er fornøyd med at Stortinget gir en veldig klar anvisning om at vi skal sørge for å realisere viktig hydrogensatsing, viktig CCS-satsing og viktig satsing på trekullproduksjon i Norge.

Ola Elvestuen (V) [15:27:18]: Jeg hadde egentlig ikke tenkt å ta ordet mer i denne debatten, for vedtakene er positive, og vi legger et trykk på at vi må ha utslippskutt i norsk industri, som er en fordel også for norsk industri og dens konkurransevne internasjonalt. Dette er å redusere de globale utslippene. Men jeg lyttet også til representanten Heikki Eidsvoll Holmås, og det er noe med beskrivelsen – at man tar det ett steg for langt.

Jeg har også sett SSBs rapport om at utslippene har økt, og ja, det er en økning i år etter at vi har hatt noen år hvor det har gått nedover. Men man må også se på bakgrunnen for at det går opp. Det handler ikke om hva som har skjedd det siste året. Det handler om de vedtakene som er gjort, spesielt i petroleumsindustrien de siste ti årene. Det er jo der utslippene kommer fra.

Jeg synes at vi har et felles ansvar for at vi nå har en helt annen systematikk i klimaarbeidet vårt både fram mot 2020 – de målene skal vi ikke la ligge – og fram mot 2030. Er det én ting klimapolitikken i Norge virkelig skriker etter, er det bedre systematikk i arbeidet i årene framover. Det går på både at den forrige regjering gjorde for lite, og at det fra denne regjeringen har kommet få forslag. Det felles borgerlige flertallet har gjort mange vedtak i Stortinget, og det er gjort mange vedtak i Stortinget med ulike flertall. Det er et temposkifte med et borgerlig flertall på Stortinget. Det som er ansvaret vårt, er å klare å få effekten ut av dette i årene som kommer.

I de sakene vi nå behandler, må særlig mye av den viljen vi legger for dagen når vi gjør vedtakene, følges opp med en prioritering av støtteordningene vi har for overgang både til hydrogen og til trekull. Det gjelder inn mot Enova, det gjelder inn mot Gassnova, det gjelder miljøteknologiordningen. Vi må opp på et nivå som tilsvarer de oppgavene vi tillegger disse institusjonene.

Line Henriette Hjemdal hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Heikki Eidsvoll Holmås har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [15:29:50]: Jeg aksepterer ikke Ola Elvestuens beskrivelse. Jeg er den første til å innrømme at det er helt åpenbart at vi ønsket raske klimakutt i løpet av den perioden vi satt, men man må se på fakta. Fakta sier at utslippene gikk ned. Prognosene for 2020 gikk ned. Venstre og Kristelig Folkeparti gikk til

valg på å si at bare vi får en ny regjering, skal vi endelig få utslippskutt. Det var det de sto og lovte velgerne sine. Det vi har fått nå, er et taktskifte som har ført til økte utslipp i stedet for at utslippene går ned. Så jeg vil bare be Venstres representant om snart å innrømme overfor egne velgere at det faktisk er sånn at det taktskiftet som har kommet, er et taktskifte i feil retning.

Prognosene framover peker i retning av økte utslipp hvis man ikke gjennomfører ny politikk. Alle beslutninger er gamle beslutninger, men det er derfor man må ha ny politikk – og den nye politikken er dessverre fraværende hos denne regjeringen.

Presidenten: Ola Elvestuen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Ola Elvestuen (V) [15:31:08]: Det er gammel politikk, og den må også SV ta ansvar for, for den har SV sittet og vært med på å beslutte, og det er konsekvensene av de beslutningene som ble tatt for en del år siden, vi nå ser resultatene av. Så må vi klare å bryte ned de utslippene som er. Det må vi innenfor industrien, der er denne saken viktig, og vi må spesielt klare å gjøre det når det gjelder transportsektoren, fordi vi må kompensere for den økningen som nå ligger inne i dette. Det som er grunnlaget, og det vi må gjøre i stedet for bare å påpeke problemet, er å analysere situasjonen. Vi må ha ny politikk innenfor petroleumssektoren – det kommer en diskusjon etterpå. Vi må ha ny og forsterket politikk innenfor industri. Vi må ha mye mer og forsterket innenfor transport. Vi vet at det er der vi må ta de store utslippskuttene både fram mot 2020, hvis det skal virke, og fram mot 2030. Og man må få inn den systematikken som trengs for å få til de utslippskuttene som vi må ha i årene framover.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6.

Sak nr. 7 [15:32:17]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Samtykke til tiltredelse av annen protokoll til Haag-konvensjonen av 1954 om beskyttelse av kulturverdier i tilfelle av væpnet konflikt av 26. mars 1999 (Innst. 284 S (2015–2016), jf. Prop. 71 S (2015–2016))

Ola Elvestuen (V) [15:32:53] (komiteens leder og ordfører for saken): Først vil jeg takke komiteen for arbeidet med saken. Dette er en enstemmig sak, og det er ingen kontroverser når det gjelder å gjennomføre den. Men det er likevel en veldig viktig sak.

Det regjeringen ber om i denne proposisjonen, er samtykke til å tiltre annen protokoll til Haag-konvensjonen av 1954 om beskyttelse av kulturverdier i tilfelle av væpnet konflikt av 26. mars 1999. Jeg er glad for at det er en samlet komité som her gir sin tilslutning til dette ønsket fra regjeringen.

Norges tiltredelse til protokollen vil, slik regjeringen

peker på i sin proposisjon, gi et viktig internasjonalt signal om respekt for kulturverdier, også i krigssituasjoner. Det er først og fremst erfaringer fra annen verdenskrig som utgjør bakgrunnen for Haag-konvensjonen, men vi har de siste årene sett at spørsmålet er svært aktuelt fremdeles. Det er nok å vise til situasjonen i Syria, enten det er i Palmyra, i Aleppo eller i Mosul i Irak. Tidligere, på 1990-tallet, så vi det samme i Bosnia, hvor det var et selvstendig mål i konflikten å ødelegge kulturverdier. I den senere tid er det også særlig vernede UNESCO-kulturminner som er direkte ødelagt eller truet i konflikter.

De statene som slutter seg til konvensjonen, forplikter seg til å beskytte kulturarven fra konsekvensene av væpnet konflikt og til ikke å eksportere kulturgjenstander fra okkuperte områder. En rekke uerstattelige verdier, f.eks. museer, arkiver og andre kulturminner, har blitt plyndret og ødelagt i nasjonale konflikter og i krigføring mellom parter som ikke nødvendigvis representerer anerkjente stater og lovlig valgte regjeringer. Dette representerer en ny utfordring for det internasjonale samfunnet som kun kan løses gjennom internasjonalt samarbeid.

Det er 127 stater som har ratifisert Haag-konvensjonen. Norge ratifiserte konvensjonen og første protokoll allereide i 1961. Annen protokoll, som Stortinget i dag vedtar å slutte seg til, ble vedtatt 26. mars 1999. Denne forplikter partene til å utforme straffebestemmelser for brudd på protokollen og iverksette ulike tiltak som må identifisere og beskytte særlig viktige kulturverdier. Annen protokoll gir klare definisjoner av militær nødvendighet og en bedre beskyttelse for kulturarven.

I februar 2016 hadde 68 stater ratifisert annen protokoll, som trådte i kraft 9. mars 2004. Norge har hittil ikke undertegnet denne protokollen, og den er ikke lenger åpen for undertegnelse med påfølgende ratifikasjon. Norge må derfor tiltre protokollen i henhold til artikkel 42 i konvensjonen.

Jeg kan legge til at komiteen har en mild kritikk av regjeringen, og sikkert også av tidligere regjeringer, for at det har tatt så lang tid at vi ikke kan være underskrivere, men bare må tiltre.

Jeg er glad for at vi med dagens vedtak beslutter at Norge skal være en aktiv samarbeidspartner i kampen mot ødeleggelse og plyndring av viktige kulturminner i verden.

Statsråd Vidar Helgesen [15:36:32]: Det at det er bred enighet, betyr ofte at saker er viktige. Det er tilfellet i dag også.

Ødeleggelsen av kulturarv i konfliktområder har vært økende de senere årene. Det har eskalert ytterligere i den nåværende situasjonen i Midtøsten, hvor en rekke uerstattelige verdier har blitt plyndret og ødelagt, i nasjonale konflikter og i krigføring mellom parter som ikke nødvendigvis representerer anerkjente stater og lovlig valgte regjeringer.

Til dels har dette også sterkt gått ut over kulturarv oppført på UNESCOs liste over verdens kultur- og naturarv. UNESCOs innsats i væpnet konflikt er viktig, men den er fundert i medlemsstatenes oppslutning om de ulike konvensjonene. Haag-konvensjonen er en av de store konven-

sjonene i UNESCO-systemet, og derfor et av de viktige virkemidlene.

Særlig annen protokoll er et viktig verktøy når det gjelder ødeleggelse av verdensarv, men også andre viktige kulturverdier. Protokollen tydeliggjør plikter og ansvar i væpnede konflikter, herunder i nasjonale konflikter, og setter krav til beskyttelse av disse kulturverdiene. Systemet som protokollen etablerer, med forsterket beskyttelse for kulturverdier som er av største betydning for menneskeheten, forventes å gi forbedret vern til denne typen kulturverdier. Likeledes er det viktig med de forsterkede sanksjonene mot alvorlige brudd rettet mot kulturverdier.

Det er derfor et viktig internasjonalt signal vi gir ved tiltredelse av protokollen. Det vil bli lagt merke til at Norge – etter noen tid – slutter opp om dette viktige og aktuelle arbeidet, og jeg er derfor meget glad for Stortingets samtykke til denne proposisjonen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7.

Sak nr. 8 [15:38:21]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken, Siv Elin Hansen og Heikki Eidsvoll Holmås om konsekvenser for norsk oljepolitikk av klimaavtalen i Paris (Innst. 274 S (2015–2016), jf. Dokument 8:49 S (2015–2016))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen innenfor den fordelte taletid, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Øyvind Korsberg (FrP) [15:39:18] (ordfører for saken): Denne saken har en del likhetstrekk med sak nr. 6, som vi behandlet for noen minutter siden i denne salen, så jeg skal ikke bruke tid på innledningen, som er lik i de sakene der komiteen er rimelig enig. La meg heller bare slå fast én gang for alle at denne regjeringen kom ikke til dekket bord i klimapolitikken. Fasiten etter åtte år med rødgrønn regjering var et gap opp til klimamålene på 8 millioner tonn, og det er et gap regjeringen jobber med å tette. Jeg er fullstendig klar over at ikke alle i salen liker å bli minnet om dette, men jeg antar at representanten Aasland nok en gang kommer til å gå opp på denne talerstolen og skru opp stemmen til nye høyder og dementere. Det får nå så være.

Det var interessant å merke seg slutten på den debatten vi hadde i sak nr. 6, om hva som var årsakene til klimagassutslippene vi nå ser – at det var vedtak gjort under den forrige regjeringen. Her ønsket SV å løpe fra ansvaret, og

det er jo interessant å merke seg. Det normale er at man tar ansvar for det man har vært med på.

Så til selve forslaget: Slik det ser ut per nå, ligger olje- og gasspolitikken i Norge fast og har et rimelig bredt flertall på Stortinget. Det er bare å fastslå at norsk olje og gass er en del av løsningen på de globale utfordringene. Verden vil trenge mer og renere energi, og norsk olje- og gassproduksjon er altså i verdenstoppen når det gjelder å produsere energi i så måte. Det er et viktig bidrag for å få ned bruk av kull i Europa, og flere EU-land har en strategi nettopp for å fase ut sin kullbruk i kullkraftverk og gå over til andre energiformer, og der er norsk gass et viktig bidrag. Og da kan man egentlig bare slå fast at norsk gass er en viktig del av klimaløsningen for EU. At dette ser litt annerledes ut i det norske klimaregnskapet, får vi bare registrere, men jeg tror man må ha et større blikk enn bare på Norge når man snakker om klimagasser og klimapåvirkning. Dette er altså et globalt spørsmål, og det burde kanskje litt flere tenke litt på.

Mange er opptatt av den olje- og energipolitikken man fører, og den forutsigbarheten man har. Meld. St. 13 for 2014–2015, som vi behandlet for et år siden, var et viktig dokument i så måte. Så langt ser det ut til at det er et visst flertall for det man mente for et år siden, og kanskje noen partier ønsker å gå bort fra det. Men jeg har bare lyst til å vise til at bl.a. LO og NHO altså ga regjeringen honnør for den retningen som pekes ut i Meld. St. 13, og støtter at Norge går i dialog og forhandlinger med EU om å inngå en avtale om felles oppfyllelse av klimaforpliktelsene mot 2030. En rekke andre organisasjoner sa akkurat det samme. Så drar dette litt ut i tid. Det får vi bare registrere, men det betyr jo ikke at denne regjeringen sitter passiv. Den gjør en rekke tiltak på klimasiden, og det synes jeg regjeringen skal få honnør for.

Jeg forventer at olje- og gasspolitikken ligger fast, også etter denne debatten, men jeg er spent på Terje Aaslands innlegg.

Terje Aasland (A) [15:43:53]: Hvis representanten Korsberg har lest innstillingen, burde han ikke være så veldig forundret over det Terje Aasland skal si, for jeg kommer til å følge opp det som er Arbeiderpartiets inngang til denne saken.

Men før det en liten refleksjon: Statistisk sentralbyrå er jo en institusjon som Fremskrittspartiet holder høyt. Ikke minst gjorde de det i sin opposisjonstilværelse, da de – skal vi si – kontrollerte sine budsjetter og fikk noen svar som de åpenlyst brukte. Nå har SSB kommet med en ny analyse, som viser at under Stoltenberg II-regjeringen gikk klimagassutslippene ned, under Solberg-regjeringen øker de. Det er en faktisk stadfestelse av virkeligheten og kan ikke bortforklares.

Jeg kommer ikke til å ta opp EUs rammeverk, som regjeringen bruker som et skjold mot å gå inn i nye tiltak, selv om det ikke er noen begrensninger for at Norge som nasjon eller Stortinget kan vedta nye klimatiltak selv om vi ønsker å gi vår tilslutning til EUs rammeverk når det gjelder klima 2030.

Så til denne saken, som i all hovedsak handler om olje-

aktivitetene våre og hvordan vi skal forholde oss til dem. Der har Arbeiderpartiet vært veldig tydelig hele veien, ikke minst i fjor sommer, da vi behandlet forholdet til iskanten og 23. konsesjonsrunde. Vi mener at det som er avklart som arbeidsordning mellom storting og regjering, ligger fast. Det er en god utøvelse av oljepolitikken og en forutsetning for rammebetingelsene og forutsigbarheten knyttet til norsk sokkel. Det står Arbeiderpartiet bak. Og det er egentlig det som handler om 23. konsesjonsrunde og TFO-ene. Det er der det er slått fast, og vi har ingen endringer når det gjelder det. Derfor er det heller ikke problematisk for oss, så vi kommer ikke til å stemme imot de forslagene som er tatt opp om dette. Derfor var vi også veldig tydelige på at vi henviste til rammene for hvordan vi skal styre havområdene og ha en kombinasjon mellom ulike interesser i tilknytning til forvaltningsplanene. Vi har jo allerede, i en sak tidligere i dag, strammet opp regjeringen betydelig med tanke på hvordan de skal jobbe med forvaltningsplanene for havområdene våre i tiden framover.

Tina Bru (H) [15:46:38]: Paris-avtalen er et stort skritt i riktig retning for at verden skal lykkes med å hindre katastrofale klimaendringer. Den forplikter alle land som har satt sine signaturer på avtalen, også Norge. Norge hadde en aktiv rolle i forhandlingene og bidro til at avtalen ble så ambisiøs som den ble.

Norge er en olje- og gassnasjon. Noen tar til orde for at Norge ikke lenger kan være det i fremtiden i lys av Paris-avtalen. Det er riktig at Norge ikke kan eller kommer til å være en olje- og gassnasjon i all evig fremtid. Det er godt mulig at også norske olje- og gassressurser vil bli liggende i bakken. Men det vil i så fall være på grunn av manglende lønnsomhet eller etterspørsel. Å tro at vår viktigste næring kommer til å forsvinne med det første, er feil.

Gitt at vår næring lykkes med å redusere kostnader, implementere ny teknologi og fortsette arbeidet med å redusere sine utslipp, er norsk olje- og gassnæring tvert om godt rustet til å være med på å levere energi til en verden som får et stadig større behov, også innenfor et ambisiøst klimamål.

Høyre er uenig i flere av forslagene som fremmes i denne saken, som f.eks. stansing av 23. konsesjonsrunde eller tildelinger gjennom TFO-ordningen. Å støtte slike forslag er kun logisk hvis du lever i en verden hvor du ønsker en avvikling av den norske olje- og gassindustrien. Uten tilgang til nye leteområder vil det ikke bli mulig for norsk petroleumsvirksomhet å opprettholde dagens produksjonsnivå. Nivået er allerede halvert sammenlignet med det det var ved starten av 2000-tallet.

Jeg vil også advare mot at vi i en tid preget av usikkerhet, nedbemanning og vanskelige tider i oljebransjen, her i dag skulle signalisere at vi ønsker omfattende endringer i petroleumsskattesystemet. Noe av det aller viktigste for denne næringen er langsiktige rammevilkår og forutsigbarhet fra myndighetenes side.

Norge er verdensledende på klimaeffektiv produksjon av olje og gass. En offensiv forskningsinnsats sammen med verdens strengeste miljøkrav har sørget for det. Ingen

andre steder i verden har olje- og gassindustrien så store incentiver til å gjøre produksjonen mest mulig miljøvennlig. Hver dag jobber norsk industri med dette. Denne politikken har gitt vesentlig lavere CO₂-utslipp, mindre bruk av kjemikalier i produksjonen og kraftige reduksjoner i sjøutslipp. Det er jeg svært stolt av.

Samtidig er det et faktum at det også i fremtiden vil finnes fossil energi i verdens energimiks. Spørsmålet handler derfor ikke om hvorvidt vi skal ha innslag av fossil energi, men om hva slags fossil energi det skal være. Jeg mener at klimaeffektiv norsk olje og gass bør spille en rolle her.

Petroleumssektoren er en del av EUs kvotepliktige sektor, og innenfor denne skal utslippene reduseres med 43 pst. innen 2030. Norsk olje- og gassnæring skal fortsette å jakte utslippsreduksjoner, men da med de virkemidlene vi allerede har, som incentiv. I tillegg kan Enova nå støtte prosjekter i denne sektoren, og det åpner nye muligheter for næringen.

Forslagene som fremmes i denne saken, gjør ikke Norge renere, men utvilsomt fattigere og i mindre stand til å ha en offensiv klimapolitikk.

Rigmor Andersen Eide (KrF) [15:50:14]: Som vi har sagt mange ganger fra denne talerstolen denne våren, er klimautfordringen den største utfordringen vår generasjon står overfor. Samtidig er vi den generasjonen mennesker som har mulighet til å finne en løsning. Det betyr at mange ting må endres, og at mange ting vi har tatt for gitt, ikke er selvsagt lenger.

Vi vet at vi må bort fra fossil energi, samtidig vet vi at fossile brensler vil være en viktig del av vår virkelighet i flere tiår ennå. Akkurat så vanskelig er det.

Representantforslaget peker på en rekke viktige problemstillinger. Hovedgrepet for kvotepliktig sektor er knyttet opp mot en felles løsning med EU, der Norges målsetting er å kutte utslippene med minst 40 pst. i 2030 sammenlignet med 1990. Det står fast.

Vi har likevel valgt å støtte to av forslagene fra SV. Det ene er å stanse den pågående tildelingen av TFO-områder i påvente av en nærmere analyse. Kristelig Folkepartis vurdering er at TFO nå blir brukt langt videre enn ordningen opprinnelig var tenkt. Vi vil dermed innskrenke og helst avskaffe hele ordningen.

Videre stiller vi oss bak forslaget om at Stortinget ber regjeringa om ikke å tildele blokker i 23. konsesjonsrunde, som Miljødirektoratet og Polarinstituttet har frarådet i sin høring. Dette gjelder blokker som ligger i det uavklarte og omstridte området opp mot iskanten.

I tiden mellom komiteens avgivelse og denne debatten har jo regjeringa nettopp tildelt flere av disse blokkene. Det er vi, som kjent, sterkt kritiske til. Vi mener dette er lite i tråd med og må komme i konflikt med regjeringas egen formulering i tiltredelsen at forvalteransvaret og føre-var-prinsippet skal ligge til grunn for alle politikkområder.

Jeg fremmer med dette de forslag Kristelig Folkeparti er en del av.

Presidenten: Representanten Rigmor Andersen Eide har tatt opp de forslag hun refererte til.

Marit Arnstad (Sp) [15:52:58]: Jeg skal bare knytte noen korte kommentarer til saken. Jeg skal slett ikke gå inn på den typen skylddeling og historieskriving som enkelte foregående talere har vært inne på.

Senterpartiet oppfatter egentlig dette Dokument 8-forslaget som et forsøk på å starte en avvikling av norsk olje- og gasssektor. Det er «fair enough», men Senterpartiet vedkjenner seg at Norge er en olje- og gassnasjon. Vi har ingen problemer med å være med på å støtte den næringen som er svært viktig, både når det gjelder arbeidsplasser og – ikke minst – når det gjelder inntekter til den norske stat.

Det er bred enighet om rammevilkårene på norsk sokkel. Den enigheten om rammevilkårene ligger fast. Det viser også dagens innstilling, der det er et stort antall av representantene her i salen som kommer til å stemme imot disse forslagene som er framlagt i innstillingen.

Det er slik at norsk sokkel og norsk olje- og gassindustri har sjølsagt en rolle å spille også for å prøve å redusere CO₂-utslipp. Det vil være min påstand at det har den i større grad enn mange andre deler av norsk industri bidratt til gjennom bl.a. å ha hatt en CO₂-avgift mye lenger enn det mange andre deler av norsk industri har hatt. Det har ført til en teknologiutvikling som også har gitt resultat knyttet til CO₂-utslipp. Vi får også en elektrifisering av Johan Sverdrup-plattformen, som også er et viktig bidrag, og – som representanten Bru tidligere var inne på – vi har i seg sjøl fått en redusert produksjon, nærmest en halvering siden årtusensskiftet.

Jeg tror det er mulig å gjøre mer innenfor olje- og gasssektoren for å redusere utslipp. Det må skje med positive virkemidler, fordi olje- og gasssektoren er en kvotepliktig sektor, akkurat som andre deler av norsk industri. Det er da først og fremst kvotemarkedet og positive virkemidler som skal legge grunnlaget for å oppnå utslippsreduksjon.

I likhet med flere andre partier mener Senterpartiet det kan være fornuftig å etablere et program for lavutslippsteknologi i samarbeid med partene i næringen, der en kunne ha gått gjennom mulighetene for videre utslippsreduksjon.

En stor del av forslagene – og jeg regner med at det blir behørig nevnt i de kommende innlegg – er spørsmål om 23. runde skal gjennomføres eller ikke.

23. runde ble initiert under den rød-grønne regjeringen. Det var et bredt flertall i Stortinget som stilte seg bak utlysningen av den, og det er regjeringens ansvar å tildele. Det å tildele i samsvar med Stortinget er også regjeringens ansvar. Senterpartiet ser ingen grunn til at Stortinget skal ta noen videre stilling til 23. konsesjonsrunde. Om det er slik at samarbeidspartiene og regjeringspartiene skulle være uenige om enkelte forhold med 23. konsesjonsrunde, er det et forhold dem imellom, som i og for seg er Stortinget utedkommende.

Senterpartiet kan ut ifra vår holdning til olje- og gasssektoren ikke stemme for forslagene i dag. Vi tror det er mange muligheter knyttet til reduksjoner av utslipp i olje- og gasssektoren framover, men det skjer ikke gjennom at en starter en avvikling av sektoren, som jeg oppfatter disse forslagene som et forsøk på.

Ola Elvestuen (V) [15:56:44] (komiteens leder): I henhold til Paris-avtalen skal vi ikke lenger bare strekke oss mot et 2-gradersmål, vi skal vesentlig under, og vi skal strekke oss mot 1,5 grader. Det betyr at vi må ha negative utslipp tidligere enn i andre halvdel av dette århundret. Det er en enorm reduksjon av utslipp vi må igjennom i løpet av de nærmeste tiårene. Det er helt opplagt at dette kommer til å få konsekvenser også for norsk olje- og gassindustri, og vi mener at det er helt riktig at vi nå må begynne å forberede oss på den endringen som må komme når forbruket er nødt til å gå ned. Når forbruket er nødt til å gå ned, kommer store deler av ressursene til å bli liggende under bakken. Da er det etter Venstres syn ingen grunn til å sette i gang med produksjon i de sårbare områdene vi har, enten det gjelder Lofoten, Vesterålen og Senja, eller det gjelder iskanten. Er det på ett område en definitivt ikke burde sette i gang med aktivitet, er det i de biologisk viktigste og mest sårbare områdene vi har.

Vi har en avtale på borgerlig side, mellom fire partier, om at vi ikke skal ha petroleumsaktivitet innenfor iskanten. Vi hadde en sak i fjor med en diskusjon der regjeringen la fram en sak om å framskrive tallene og beregningen for iskanten. Det fikk de ikke flertall for. Vi mente den gangen at man må benytte seg av sist tilgjengelige kunnskap, og sist tilgjengelige kunnskap er den vi har fra Polarinstituttet, som viser at for å ivareta det som er iskanten, må man ta ut flere av feltene i 23. konsesjonsrunde.

Da vi skrev under på denne enigheten i samarbeidserklæringen, forventet vi definitivt ikke å være der vi er i dag, med en tildeling fra regjeringen som innbefatter områdene helt i nordøst og nord i 23. konsesjonsrunde, og som med de siste faglige vurderingene er innenfor det som er å anse som iskantsonen. Hvis man har andre faglige vurderinger, må de framføres. Det er ikke opp til oss å definere hvor iskantsonen er. Det er opp til oss å ha prosesser på hvor dette faglig sett skal beregnes. Og da vil Venstre i denne saken definitivt stemme for at de nordligste og de nordøstlige delene av 23. konsesjonsrunde må tas ut av tildelingen.

Til selve saken om hvilke konsekvenser Paris-avtalen vil få for norsk petroleumsindustri: Fra Venstres side er vi helt uenig med representanten Tina Bru, som sier at vi ikke har behov for en petroleums-skattekommissjon. Er det noe vi virkelig trenger, så er det å nedsette en ny gruppe, en petroleums-skattekommissjon for å se på hvordan vi skal innrette rammevilkårene i en situasjon der vi vet at forbruket er nødt til å gå ned internasjonalt – ikke i morgen, ikke året deretter, men over tiår må det reduseres, med de konsekvenser det vil ha for norsk olje- og gassproduksjon. Da må vi forberede også vårt skattesystem på hvordan vi skal innrette oss når det gjelder dette. Den forrige kommisjonen hadde vi i 1999. Da kom leterefusjonsordningen inn som et forslag. Nå bør den definitivt vurderes på nytt, i og med at man her har felt som ligger så langt mot nord, så langt fra land at man i hvert fall ikke kan ta det som en selvfølge at selv om man har funn, vil de være drivverdige over tid. Da må man vurdere systemet på nytt for å se om ikke vi fra statens side nå tar for stor risiko, og at dette er et system som ikke er rasjonelt,

verken for risiko, for statens økonomi eller for staten som aktør.

Til slutt: Utslipp under produksjon – det må også ned. Ser vi på systemet i dag, med den CO₂-avgiften vi har på sokkelen, er det klart at den er for lav både til å utløse nødvendige kraft fra land-tiltak og til å få eventuell avgasdeponering som et alternativ. Vi må også ha et helt annet trykk på det å redusere utslipp under produksjon i de tiårene som kommer.

Med det tar jeg opp det forslaget som Venstre har sammen med Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Presidenten: Representanten Ola Elvestuen har da tatt opp det forslaget han refererte til.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [16:01:59]: Min tidligere partileder Finn Gustavsen sa i sin tid at en politiker er en som er så hardhudet at han kan stå oppreist uten rygggrad. Jeg lurer på hva han ville sagt om de politikerne som sier at klimamålene i Paris ikke skal ha noe å si for vårt viktigste bidrag til klimaødeleggelsene, nemlig oljesektoren. Her mener jeg at det er viktig å ta inn over seg den Paris-avtalen vi har hatt. Initiativet vårt til å få en utredning av hva klimaavtalen i Paris og 1,5-gradersmålet skal ha å si for oljesektoren, er ikke som representanten Arnstad sa, å avvike oljesektoren, men å få en ærlig og åpen debatt. Men jeg skjønner hvorfor vi ikke får flertall hvis det er sånn at det oppfattes som det.

La meg komme med fire gode grunner for hvorfor det er uansvarlig av flertallet ikke å være med på å få en uavhengig utredning.

For det første mener jeg det er uansvarlig med tanke på klimaet fordi vi vet at selv med 2-gradersmålet hadde vi fire ganger flere fossile ressurser i verden, minst, enn det som er mulig å hente ut hvis vi skal ha to tredjedels sjanse for å hindre en global oppvarming på 2 grader. Nå vet vi at det tallet er mye, mye større. Vi har altfor mange fossile ressurser til å klare å nå 1,5-gradersmålet. Hva som da skal være beveggrunnen for å gi bunn gass mot Nordpolen og lete etter mer – det er for meg komplett uforståelig. Jeg mener at det er uansvarlig med tanke på klimaet, men det er uansvarlig også fordi hvis man først har gjort store investeringer i petroleumssektoren, som på en måte er under avskrivning, vil marginalkostnadene ved videre utnyttelse og uthenting av de oljeressursene være så lave at det kan være med på å sette en mye, mye lavere pris enn den prisen som er nødvendig for å hindre samfunnsøkonomisk ulønnsom uthenting av fossile ressurser.

Det andre er at det er uansvarlig med tanke på statskassen. Alle som så på skattestatistikken for 18. januar i år, som ble lansert av SSB, så at den viser 50 pst. fall i petroleums-skatten, etter at det var en nedgang på 25 pst. i fjor – 50 pst. nedgang! Det kommer nettopp av at avskrivningene av store investeringer er svære, mens prisen på olje er lavere. Det er all grunn til å tro at prisen på olje kommer til å fortsette å falle i tiden som kommer, hvis vi beveger oss mot en klimapolitikk som faktisk funker for å bringe oss nærmere 1,5-gradersmålet.

Det tredje er at det er uansvarlig med tanke på den økonomiske omstillingen som vi skal ha i Norge. Jo lenger vi fortsetter å si til næringslivet i Norge at det er olje som kommer til å være framtiden, vil vi forsinke omstillingen – som er nødvendig – over mot andre næringer. Tildeling av 23. konsesjonsrunde og, videre, TFO-tildelingene er altså en politikk der regjeringen 100 pst. styrer forventningene ut fra framtiden og hva det er man legger til rette for på næringsviden.

Det fjerde som er uansvarlig – men det går mer til støttepartiene til regjeringen – er, mener jeg, at det er naturvernmessig uansvarlig å utvinne olje så langt nord som det man gjør, i iskantene. Jeg vil bare si at jeg forstår ikke at Kristelig Folkeparti og Venstre, som har en samarbeidsavtale med regjeringen som sier at man ikke skal bore i iskantene, aksepterer at regjeringen legger de ufaglignende utregningene sine av hvor iskantene ligger, til grunn for sin tildeling i 23. konsesjonsrunde, på tross av at Stortinget avviste dem 100 pst. i fjor.

Det er mange ting som peker i retning av en omstilling. Samlet gassforbruk i EU går nedover. Regjeringspartiene er fremme hele tiden og sier det kommer til å bli behov for vanvittig mye gass i EU i tiden som kommer, og at det er nødvendig at Norge opprettholder sin posisjon. Vel, se på statistikken – gassforbruket går ned på grunn av energieffektivisering som EU tvinger igjennom, en energieffektivisering som regjeringspartiene altså vegrer seg for å gjennomføre i Norge.

Energiforbruket flater ut. Desentralisert styring av energiforbruk kommer som et skudd – vi skal diskutere det i forbindelse med energimeldingen senere. Med dette kommer markedsordninger som reduserer behovet for den energien som vi utvinner.

Fremskrittspartiet sier at vi løper fra vårt ansvar. Nei, det gjør vi ikke, men vi sier selvfølgelig det som Fremskrittspartiet sier når de sitter i regjering: Når de sier at de gjerne skulle hatt færre bomstasjoner, sier vi at vi gjerne skulle ha kommet enda lenger når det gjelder reduksjon av klimagassutslipp, men vi er stolte over at det falt i vår regjeringstid.

Presidenten: Vil representanten ta opp forslaget?

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [16:07:11]: Ja, jeg vil gjerne ta opp de forslagene som vi har sammen med Miljøpartiet De Grønne.

Presidenten: Representanten Heikki Eidsvoll Holmås har da tatt opp de forslagene han refererte til.

Knut Falk Qvigstad (MDG) [16:07:28]: I denne saken er det fremmet en lang rekke viktige og fornuftige miljøforslag som blir nedstemt, ett etter ett, litt senere i dag. Det er en allianse mellom Arbeiderpartiet og regjeringen som sørger for at vi i dag fortsetter å pumpe norsk skaperkraft, norsk kapital og norske statlige subsidier inn i en totalt meningsløs lettevirkosomhet. La meg beskrive hva som er hovedproblemet med å fortsette med dette:

Verden har allerede funnet for mye fossil energi. Hva er

da vitsen med å lete etter enda mer? Hva er vitsen med å lete etter enda mer når vi faktisk har funnet hele fem til ti ganger mer enn klimaet tåler? Hva er vitsen med å lete etter mer når vi vet at selv i et scenario der all kullproduksjon hadde stanset i dag, ville de allerede kjente olje- og gassreservene vært altfor store? Hva er vitsen med å lete etter mer i områder der produksjonen er så dyr at den ikke vil være konkurransedyktig når etterspørselen etter olje skrumper inn som følge av at man faktisk følger opp Paris-avtalen?

FNs klimasjef Christiana Figueres sa i et intervju i fjor blankt «nei» på spørsmål om det er rom for olje og gass fra Arktis innenfor 2-gradersmålet. Tror representantene fra Høyre, Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Senterpartiet at det er mer rom for olje og gass fra Arktis nå som ambisjonene er skjerpet til 1,5 grader, og når karbonbudsjettet er blitt halvert én gang til?

Siden forslaget fra SV ble fremmet i denne salen i februar, har ikke utsiktene i norsk økonomi blitt nevneverdige bedre. Arbeidsledigheten er tett koblet til lavere aktivitet i olje- og gasssektoren. Et av regjeringens svar har vært tilbudet om 40 nye blokker i Barentshavet i tilknytning til 23. konsesjonsrunde.

Men satsing på oljen er som sagt ikke riktig medisin for den økende arbeidsledigheten vi nå ser. Verden er i ferd med å omstille seg bort fra fossil energi. Tyskland har hatt flere enkeltstående dager da hele strømforsyningen har vært fra fornybare energiresurser. Det er ikke sikkert de trenger norsk gass i framtiden. I Portugal har de nettopp hatt fire påfølgende dager da fornybar energi har dekket hele energibehovet deres. Europa er i gang med å omstille seg bort fra fossil energi, og det er de nødt til å fortsette med hvis vi skal klare å nå de klimamålene vi har satt oss.

Regjeringen har akkurat fått overlevert en rapport fra Det internasjonale pengefondet, IMF, som påpeker at en av hovedutfordringene for norsk økonomi er at vi må redusere vår oljeavhengighet. Nøler vi med omstillingen, risikerer vi enda høyere arbeidsledighet og flere langtidsledige i tiden som kommer. Disse trendene kan vi ikke lenger se bort fra.

De Grønne fremmet forslaget om å stanse 23. konsesjonsrunde allerede i 2014. I de to årene som har gått, har vi – etter vårt syn – fått en lang rekke bekreftelser på at dette var et lurt forslag. Derfor må jeg avslutte med å si at det er litt overraskende og litt skremmende at kun SV og Miljøpartiet De Grønne i dag stemmer ja til å stanse 23. konsesjonsrunde. Det er faktisk sånn at den oljen som ligger i områder som ikke defineres som spesielt sårbare av Miljødirektoratet, er like skadelig for klimaet som den oljen som ligger i de områdene. Dagens behandling betyr at også Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre står sammen med regjeringen og Arbeiderpartiet og støtter gjennomføringen av en konsesjonsrunde som kan bli den største feilinvesteringen i norsk historie.

Statsråd Tord Lien [16:12:00]: Jeg synes det har vært holdt mange gode innlegg allerede, så jeg skal forsøksvis være kort.

Klimautfordringen er en global utfordring som må finne sine løsninger også globalt. Derfor er Paris-avtalen

så viktig. I dag er det sånn at nesten alle verdens land står bak det viktige arbeidet med å redusere utslipp av klimagasser. Før Paris-avtalen var det mye sånn at alle pratet om det, men det var kun her i Vest-Europa det reelt sett var handling. Paris-avtalen ga oss også et betydelig økt ambisjonsnivå. Det er isolert sett bra, samtidig som det fordrer at vi også øker fokuset på å identifisere de mest kostnads-effektive tiltakene først.

Jeg har lyst til å nevne et eksempel på et slikt tiltak som vil kunne gi signifikant reduksjon i globale klimagassutslipp. Det er hvis petroleumsproduksjon i hele verden ble underlagt bare ett av de tiltakene vi har hatt på norsk sokkel allerede i mer enn 40 år: forbudet mot å brenne gass for å bli kvitt den, altså forbudet mot faking, som har eksistert på norsk sokkel i mer enn 40 år. Det ville bare i Vest-Afrika bidra til en reduksjon i CO₂-utslippene som er større enn de totale norske utslippene.

I Norge som på mange andre sokler i verden står oljeindustrien overfor en krevende tid. Det er noe både vi fra myndighetenes side, Stortingets side og industriens side lettere møter på grunn av den store graden av forutsigbarhet i oljepolitikken som oljeindustrien har nytt godt av i snart 50 år. Jeg er glad for at et betydelig flertall i Stortinget i dag fortsatt står på disse klare, tydelige, forutsigbare linjene. Det er en av årsakene til at oljeindustrien i Norge er mindre hardt rammet av den krevende situasjonen vi står i, enn sokler i andre deler av verden. Men i disse rammene ligger det også stramme rammer for hvordan vi opererer denne aktiviteten, både hva gjelder utslipp til sjø, og hva gjelder klimagassutslipp.

Så er jeg også glad for at ved Stortingets behandling av Meld. St. 13 for 2014–2015 om ny utslippsforpliktelse fram mot 2030 og felles løsning med EU, ga Stortinget stor tilslutning til regjeringens tilnærming. Det vi vet, er at ikke-kvotepliktig sektor i EU skal redusere sine utslipp fram mot 2030 med 43 pst. Innsatsfordelingen er dessverre fortsatt uavklart. Det jobbes det nå iherdig med både i EU og i Klimadepartementet. Men vi vet også, og det sluttet Stortinget seg til i fjor vår, at kvotepliktig sektor i Europa skal redusere sine klimagassutslipp med 40 pst. fram mot 2030 sammenlignet med 1990.

Jeg er helt enig med flertallet i at kvoteplikt skal og må være det viktigste drivet for å redusere utslipp av klimagasser fra kvotepliktig sektor, men det må suppleres med positive tiltak. Derfor har denne regjeringen styrket f.eks. Enovas mulighet til å jobbe med tiltak som reduserer klimagassutslippene, både i fastlandsindustrien og i olje- og gassproduksjon.

Men jeg er ikke enig i at CO₂-avgiften ikke fører til kraft fra land. For det er ingen land i verden som bruker så mye fornybar kraft i sin olje- og gassproduksjon. Og de to eneste fungerende karbonfangstanleggene i Vest-Europa ligger på norsk sokkel. De er besluttet basert på CO₂-avgiften. Vi vet også at vi bruker mindre energi ved produksjon på norsk sokkel enn noen annen sokkel i verden. Men det er altså kvoteplikten, som vi alle i denne sal, i hvert fall et betydelig flertall, var enige om i fjor vår, som setter rammene for hvor mye utslipp som kan komme fra kvotepliktig sektor i EU, og det er produksjonen på norsk sokkel en del av.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [16:17:17]: Jeg har egentlig bare ett spørsmål, og det er: Har Tord Lien noen scenarier som viser hvor stort rom det er for norsk olje og gass innenfor et 1,5-gradersscenario?

Presidenten: Statsråden har sikkert et svar til representanten.

Statsråd Tord Lien [16:17:32]: Det er ingen tvil om at skal vi klare å levere på det sporet som Paris-avtalen setter oss på, kommer vi til å være nødt til å redusere klimagassutslippene fra transportsektoren, fra landbruket og fra energisystemene globalt. Det er det ingen tvil om. Det kommer til å bety at vi trenger å produsere mer fornybar energi, og det kommer antageligvis også til å medføre at vi må bruke langt mindre fossil energi. Men fossil energi er ikke bare fossil energi. Det er ingen som helst tvil om at klimagassutslippene fra kull er den store driveren for globale klimaendringer, og vi vet også at erstatter man kraft produsert på kull med kraft produsert med gass, halverer man nærmest klimagassutslippene. Det må også være en del av dette regnestykket.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [16:18:30]: Med all respekt, Tord Lien svarte ikke på det jeg spurte ham om. Særlig innenfor et 2-gradersscenario var det sånn at ganske mye av den oljen og gassen som er funnet i verden, var nødt til å bli liggende. Nå sier vi at vi skal «well below». Den regjeringen som Tord Lien er en del av, har ratifisert og sendt til Stortinget en avtale som sier at vi skal «well below» 2 grader – med andre ord godt under 2 grader – og ha en ambisjon om å hindre en global oppvarming på 1,5 grader. Vi fikk en redegjørelse fra Bjerknessenteret som viser at vi allerede nå har passert det punktet der vi har tilført så mye karbon til atmosfæren at det er mindre enn 90 pst. sjanse for at vi klarer å nå målet om 1,5 grader – da snakker vi om dersom vi hadde skrudd av all fossil bruk i dag. Derfor er spørsmålet mitt: Er det sånn at Tord Lien har sett et eneste scenario for måloppnåelse på 1,5 grader som sier noe om hvor mye olje og gass fra Nordsjøen det vil bli plass for?

Presidenten: Representanten Eidsvoll Holmås stiller spørsmål – replikk til statsråd Lien.

Statsråd Tord Lien [16:19:39]: Jeg er litt usikker på hva den påpekningen kom ut fra – men like fullt!

Det er ingen tvil om at skal vi nå 2-gradersmålet eller 1,5-gradersmålet, vil det bety at fossile energiresurser blir liggende. Men det er ikke slik at det er noen forskjell på de CO₂-utslippene som kommer, om de kommer fra kull, olje eller gass. En betydelig del av de klimagassene som allerede er sluppet ut, kommer fra produksjon av kull eller brenning av kull, og det alt overveiende funnet av energiresurser som er igjen som ikke er produsert, er kullresurser. Så er det sikkert også slik at dersom verden lykkes med å nå dette målet og sørge for at det er så mye fornybar energi tilgjengelig, vil markedet også sørge for at olje- og

gassressurser blir liggende. Men det må jo være de minst lønnsomme ressursene som blir liggende.

Rigmor Andersen Eide (KrF) [16:20:54]: Polarinstittuttet og Miljødirektoratet fraråder leting i de nordligste områdene, de sårbare områdene av iskanten. Hvordan vurderer statsråden blokkene i disse sårbare områdene som er tildelt, i lys av et aktivt forvalteransvar og et føre var-prinsipp, som ligger til grunn for regjeringas politikk?

Statsråd Tord Lien [16:21:23]: Jeg er klar over at det er delte meninger både i Stortinget og i forvaltningen om hvorvidt disse blokkene burde ha vært utlyst. Jeg har lyst til å minne om at vi nå i år har drevet aktiv olje- og gassproduksjon, leting etter og produksjon av olje i Norge, i 50 år. Det har vi klart innenfor rammer som har hindret at det har blitt signifikant påvirkning av naturmiljøet i norske havområder. Det er bl.a. fordi vi har stilt strenge krav til selskapene om at uansett hvor de opererer, må det skje innenfor forsvarlige rammer. Det vil bli tilfellet også for operasjonene i Barentshavet når de kommer i gang, forhåpentligvis fra neste år.

Ola Elvestuen (V) [16:22:34]: Det handler ikke om om det er forsvarlige rammer – det skulle bare mangle – det er om det er innenfor iskanten eller ikke, om det er i sårbare områder eller ikke, som er det avgjørende punktet.

Statsråden nevnte at det var kvoteprisen som satte rammene for utslipp på norsk sokkel. Det er det egentlig ikke. Det er oljeprisen som kommer til å sette de framtidige rammene for hvor mye aktivitet det blir på norsk sokkel. Vi vet at med Paris-avtalen skal vi strekke det mot 1,5 grader, og bare i Norge skal vi ned 50 pst. i utslippene i transportsektoren fram mot 2030. Vi er ikke alene, også andre land vil måtte redusere sitt forbruk betydelig. Da må det bli sånn at man også får en reduksjon i forbruket av olje med den konsekvensen det har for prisen. Når 25 pst. av den norske økonomien ligger i petroleumssektoren og vi har 25 pst. av utslippene der, blir spørsmålet til statsråden: Er statsråden villig til å se på en utredning av konsekvensene Paris-avtalen vil få for petroleumssektoren i Norge i årene framover?

Statsråd Tord Lien [16:23:44]: Jeg har først lyst til å si at jeg tror at representanten Elvestuen muligens forhastet seg noe da han konkluderte med at vi vil bli pålagt 50 pst. kutt i transportsektoren. Vi er enige om at vi skal jobbe for 43 pst. kutt i ikke-kvotepliktig sektor, som transport er en del av. Det betyr selvfølgelig at vi også i Norge må påregne betydelige reduksjoner i vår transportsektor.

Når det gjelder spørsmålet om Paris-avtalen og norsk olje- og gassindustri, vil jeg si at vi har valgt å bruke generelle rammevilkår som kvoteplikt. Kvoteene kommer til å bli dyrere i tiden framover, det har i hvert fall denne regjeringen jobbet for, med god støtte fra Venstre. Vi har en høy avgift for å slippe ut CO₂, og det er klart at skulle oljemarkedet bli påvirket slik at ressurser også på norsk sokkel blir liggende, er det en del av det som vi selvfølgelig må forholde oss til, men det er selskapene som tar de kommer-

sielle beslutningene om og hvorledes felt skal bygges ut, innenfor de rammene som vi fra myndighetenes side setter.

Ola Elvestuen (V) [16:24:51]: Om det er 50 pst. i 2030 eller 2032, får vi se i avtalen, men det stopper jo ikke i 2030, vi skal ned i transportsektoren også i etterkant. Du sier her at det er oljeprisen som er helt avgjørende, og du sier at det kan bli sånn at en får ressurser som blir liggende i bakken også i Norge. Jeg er helt sikker på at det kommer til å bli sånn. Du sier at det er selskapene som må ta risikoen, og det er Venstre helt enig i. Men nettopp derfor trenger man å ha en petroleumsskattekommissjon som ser på hele skatte- og avgiftssystemet, og som forsikrer oss om at det er selskapene som tar beslutningen, og ikke staten og det offentlige som tar en unødige risiko. Det gjelder leterefusjonsordningen, og det gjelder fribeløpet i skattesystemet.

Mitt spørsmål er: Er statsråden enig i at vi i hvert fall trenger å sikre oss at det er selskapene som tar risikoen, og at ikke staten tar unødige risiko i en situasjon hvor vi må forvente lavere forbruk og lavere pris?

Statsråd Tord Lien [16:26:02]: Jeg snakket i mitt innlegg om den store og brede enigheten som har vært i norsk oljepolitikk i mer eller mindre snart 50 år. Et av prinsippene som ligger til grunn for denne enigheten, er prinsippet om at det er det norske folk som eier olje- og gassressursene. Det er også det prinsippet som har gjort at vi har etablert et petroleumsskattesystem som gjør at det norske folk, eller staten på vegne av det norske folk, får 78 pst. av verdiskapingen som skjer på norsk sokkel direkte, pluss alle de indirekte inntektene vi henter inn både gjennom vårt direkte eierskap gjennom SDØE og gjennom vårt eierskap til to tredjedeler av den suverent største aktøren på norsk sokkel, Statoil. Jeg tror veldig på det prinsippet. Og så tror jeg at vi har et veldig godt skattesystem i Norge, vi har antakeligvis det beste skattesystemet for noen petroleumssektor noe sted i verden. Men det er selvfølgelig sånn at når finansministeren er til stede, skal man være forsiktig med å reflektere for mye om endringer i det i framtiden.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Jan-Henrik Fredriksen (FrP) [16:27:19]: Dette er blitt en politisk debatt om vi skal ha olje- og gassnæringen, vår viktigste næring, med oss inn i en framtid. SV har aldri ønsket en olje- og gassnæring velkommen i Norge. De har alltid vært imot det, og det har også Miljøpartiet De Grønne vært. Men når representanten Eidsvoll Holmås står og prater om prisen på olje, at den vet vi ingen ting om, at den vil bli så og så lav i en framtid, så tror jeg vi skal ta med oss å huske tilbake. Jeg var offshore i 1992–1993, da var oljeprisen 14 dollar fatet. Jeg var der også i 2003, da var den 14 dollar fatet. Begge gangene gikk den dramatisk opp. Vi har sett en oljepris på 32 dollar fatet, og nå ser vi at den er oppe i 50 dollar fatet. Jeg kan ikke spå hvor den kommer til å havne i en framtid. Det tror jeg heller ikke noen andre kan

gjøre. De konjunktorene som påvirker dette, er nok større enn det de fleste av oss klarer å ta inn over oss.

Men jeg ser også at i Meld. St. 13 for 2014–2015 får regjeringen full støtte av LO, NHO, Norsk Industri, Energi Norge, Norsk olje og gass, Virke, Norsk Rederiforbund og Industri Energi for at klimautfordringene er globale – og vi krever globale løsninger. Det er ingen tvil om at Norge i 25–30 år har vært EUs alibi for å fremme klima og miljø i Europa, hvor man har erstattet bruken av kull med norsk olje og gass.

Jeg må bare si at den dagen da konsesjonsrundene ble gitt ut, var det en gledens dag i Nord-Norge. Folk var lykkelige, man så at dette kunne bety vekst, inntekter, næring, og derfor synes jeg det er skremmende å se at Kristelig Folkeparti, Venstre, SV og Miljøpartiet De Grønne ikke ønsker å tildele konsesjonsrunden. På sett og vis ønsker man da en nedtrapping av hele olje- og gassektoren, med andre ord vår viktigste næring, vår viktigste økonomi. Dette ville vært en tragedie for Nord-Norge. Det ville vært en tragedie for næringen, og det ville vært en tragedie for vår økonomi hvis dette hadde blitt vedtatt.

Ole M i c T h o m m e s s e n hadde her overtatt presidentplassen.

Ola Elvestuen (V) [16:30:31]: Det Venstre og Kristelig Folkeparti går inn for, er at man skal ta ut de nordligste delene av 23. konsesjonsrunde. Det er fordi det, ifølge det siste faglige grunnlaget vi har, ligger innenfor iskanten, og det er sårbare områder. Verdiene som ligger i disse områdene, er det viktig for både Finnmark og resten av landet at vi ivaretar. Norge bør ikke være det landet som går i front med å bevege seg inn i det som er å definere som iskanten. Det gir en presedens, ikke bare for Norge, men for hele Arktis. Dette gjør at andre fort kan se på de samme områdene. Det har verken vi eller andre interesse av.

Det det handler om – også for Finnmark – er at vi må ta på alvor den risikoen det er når vi får en situasjon der vi vet at vi må redusere forbruket av fossilt drivstoff, inkludert olje, i årene framover. Det må verden gjøre. Da blir det sånn – det bør i hvert fall være sånn – at man åpner for å analysere hvilke scenarioer vi står overfor hvis, og når, vi lykkes med Paris-avtalen, når man ikke bare skal strekke seg mot 2 grader, men mot 1,5 grader, hvilke konsekvenser det nødvendigvis vil måtte få også for norsk petroleumsaktivitet.

Hvis vi ser på andre steder: Endringer kan skje fort. Vi har nå en situasjon der verdens største kullselvskap – er det vel – er i ferd med å gå konkurs, i disse dager. Hvis man ser på energiselskapene, enten det er RWE eller Vattenfall i Tyskland, er det vel nærmest sånn at verdien av dem smelter vekk. Endringer skjer fort når de først kommer. Da er det nødvendigvis sånn også for Norge, med de investeringene vi har i petroleumssektoren, at vi bør foreta de nødvendige analysene av om vi skal gjøre endringer i forhold til det som ligger i Paris-avtalen, og de reduksjonene som må komme der.

Så igjen: En petroleums-skattekommissjon er ikke noe vi bare bør ha, det er noe vi virkelig trenger. Vi trenger disse

analysene, sånn at vi ikke gjør feilinvesteringer, og sånn at vi ikke tar unødig risiko på vegne av det norske folk.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [16:33:21]: En kort merknad til Jan-Henrik Fredriksens innlegg på slutten av debatten.

For det første vil jeg bare understreke at vi i SV har ikke stemt mot alle oljeutvinninger som er, men vi har vært mot en god del utvidelser av de områdene man leter i, og en god del helt konkrete utbygginger – det er helt riktig. Men vi har aldri vært mot hele oljenæringen som sådan. Som mange kjenner til, har vi i de siste 20–30 årene på Stortinget stemt for en rekke utbygginger.

Så er det det andre punktet. Det er påstanden om at dette er noe vi gjør for å legge ned oljeindustrien. Nei, dette er noe vi gjør fordi vi ønsker kunnskap. Det må jeg bare si: Jeg synes det er oppsiktsvekkende at det er et så bredt flertall i Stortinget som på den ene siden mener at den globale avtalen i Paris var et stort gjennombrudd for internasjonalt klimaarbeid, at det var fantastisk at vi fikk på plass nye mål, 1,5-gradersmålet, men som samtidig nekter for at dette kan ha konsekvenser for norsk olje- og gasspolitikk, og nekter å sette ned et offentlig utvalg som skal gå igjen om dette. Hvis det er vår største næring, hvis det er vår viktigste næring, og vi skal gjennomgå de kanskje største endringene i energimarkedet som har skjedd på 100 år, vil det ikke da være fornuftig å undersøke hva slags scenarioer som finnes, hva slags konsekvenser dette kan ha, hvordan vi kan utrede mulige veier for å komme oss ut av dette på en god måte, istedenfor bare å kjøre rett inn i et kjempesvært isfjell, ha kursen rett mot det og ikke være forberedt på hva som skjer dersom vi treffer det?

Jeg mener derfor det er underlig at alle de partiene som sier at vi må åpne for å lete etter mer olje, for hva er det som er galt med kunnskapen om at det kanskje finnes olje et eller annet sted der ute, er de samme partiene som sier at nei, vi må ikke få kunnskap om hva det er som skjer med klimamålet som vi har satt oss, og hva slags konsekvenser det skal ha for norsk oljesektor. Jeg er bekymret for det. For det vi gjør, er å utlyse en rekke nye oljetildelinger. Det vi gjør ved å si at den langsiktige kursen i oljepolitikken skal ligge fast fra tiden før vi visste om de farlige klimaendringene, til nå, der vi altså har fastsatt nye, sterke og ambisiøse mål fordi det er nødvendig å stoppe de farlige klimaendringene, er å bygge opp en rekke aktører der ute som har motsatte interesser av det vi i denne sal har.

Bare for å avslutte veldig enkelt: Jan-Henrik Fredriksen var inne på alle de som var for den linjen som nå ligger, og sier: globale løsninger. Det er altså en rekke aktører, senest på regjeringens klimadugnadsseminar, som sa veldig tydelig, bl.a. Christian Rynning-Tønnesen, at det går ikke an å diskutere klimapolitikk uten å diskutere oljepolitikk i Norge.

Statsråd Tord Lien [16:36:44]: Representanten Elvestuen diskuterer Arktis. Da finner jeg grunn til å minne om at jeg er en av forholdsvis mange, både i regjering og i storting, som er født i Arktis. Vi har et Arktis i Norge hvor det bor en halv million mennesker. Ikke bare er det

den suverent tettest befolkede arktiske regionen i verden, det bor faktisk omtrent like mange folk i norsk Arktis som i de fem andre vestlige arktiske nasjonene. Det er nettopp fordi klimaet i norsk Arktis er totalt forskjellig fra klimaet i arktiske regioner andre steder i verden, slik det er definert internasjonalt.

Til tross for det er det drevet oljeaktivitet ikke bare i Arktis, men mer eller mindre gjennom tykk is på helårig basis i alle de vestlige landene, i tillegg til, åpenbart, Russland. Unntaket er selvfølgelig Sverige og Finland, men de driver jo, av helt naturlige årsaker, ikke olje- og gassaktivitet i Arktis.

I Norge er de klimatiske forholdene helt annerledes. I den åpnete delen av Arktis har det ikke vært iskant slik den er definert i forvaltningsplanene de siste 17 årene, men det er selvfølgelig slik at i Barentshavet – på lik linje med alle andre norske havområder – vil industrien bli stilt overfor vilkår for operasjonell aktivitet som sikrer at hensynet til både biologisk mangfold og andre næringer vil bli ivarettatt.

Så påstås det mye om olje og gass. Oljeforbruket er rekordhøyt. Det har aldri vært brukt så mye olje som nå. Da tenker i hvert fall jeg at også i et klimaperspektiv er det bedre at den oljen blir produsert i et land som har de strenge rammene for det. Dessverre – eller heldigvis, avhengig av øynene som ser – har vi produsert over halvparten av oljen på norsk sokkel. Det er først og fremst gass som er igjen. Når man påstår at man skal slutte å bruke gass med det aller første, er det det stikk motsatte av det EU sier. EU sier selv i sine strategier at de skal bruke like mye gass om 15 år som i dag. Når man i tillegg vet at gassproduksjonen internt i de 28 EU-landene går kraftig ned, betyr det at det er rom for økt import av gass. Da kan man stille seg spørsmålet: Hvor er det best at den gassen kommer fra i et klimaperspektiv og i et forsyningssikkerhetsperspektiv – fra Norge, fra andre land i vårt nærområde eller lenger sør? Jeg har forsøkt å redegjøre for hva mitt svar på det spørsmålet er.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 8.

Sak nr. 9 [16:39:51]

Interpellasjon fra representanten Heikki Eidsvoll Holmås til finansministeren:

«Det er tidligere avslørt at bilprodusenten Volkswagen har installert dataprogramvare i sine biler for at de skal oppnå kunstig lave resultater på tester for lokal luftforurensning. Tysklands transportminister varslet 22. april at de har funnet uregelmessigheter i forbindelse med testing av lokale utslipp for til sammen 18 bilmerker. Bilprodusenten Mitsubishi innrømmer på sin side å ha jukset med tester for å presentere et kunstig lavt drivstofforbruk for flere småbiler de har solgt i Japan.

Hva har regjeringen tenkt å gjøre for å sikre erstatning for norske kjøpere av biler der bilprodusenten har jukset for å markedsføre kunstig lavt drivstofforbruk, hva gjør statsråden for å sikre at Norge får erstatning for tapte kjøps-

avgift som følge av at bilselskapene har oppgitt for lave forbrukstall, og kommer regjeringen til å gå til det skritt å anmelde bedrageriet og den grove skatteunndragelsen?»

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [16:41:10]: Tusen takk for muligheten til å diskutere dette som kanskje er det største jukset som er avslørt innen bilindustrien noensinne. Det har enorme konsekvenser. Det har enorme konsekvenser for folk fordi det viser seg at utslippene som kommer fra biler, ikke når de målene som er stilt som et krav, og som Norge har forutsatt har ligget der som et krav. I sine egne laboratorietester får de dette til å fungere, mens i det store bildet – i virkeligheten – viser det seg at ingen biler faktisk oppfyller foreliggende krav til utslipp. Det gjelder bl.a. utslipp av NO_x, som er en viktig gass som forårsaker helseplager for mennesker, både i denne byen, i Bergen – som jeg ser det sitter representanter fra her – og i mange andre byer over hele verden.

Den andre siden ved dette, og det rent spesifikt norske, som jeg har tenkt å gå inn på etterpå, er at vi i Norge har et avgiftssystem der vi baserer oss på de tallene som bilprodusentene har for utslipp av ulike avgasser. Det var et bredt flertall i Stortinget som gikk over til et avgassbasert utslippssystem, og nå viser det seg to hovedting: Den ene er at det store flertallet av biler slipper ut mye mer og forbruker mye mer drivstoff enn det som oppgis, og at gapet mellom det som oppgis og det som gjelder i virkeligheten, har økt betydelig i løpet av det siste tiåret. Det fører åpenbart til at vi taper betydelige skatteinntekter når bilavgiftene til staten blir lavere på grunn av feil opplysninger fra bilfabrikantene. Det andre som skjer, er at forbrukere blir lurt. Når man sitter og velger hvilken bil man skal kjøpe, ser man selvfølgelig på bruktbilpris, og man ser på bilens historikk med hensyn til slitasje og hvor mye vedlikehold som trengs. Men det er ingen tvil om at bilens pris, som delvis bestemmes av bilavgiftene, og bilens drivstofforbruk er ganske avgjørende for mange forbrukere. Når det da viser seg at grosset av bilprodusentene oppgir grovt feilaktige tall for dette i forhold til virkeligheten, betyr det at en haug med helt vanlige forbrukere blir lurt hver eneste gang de fyller drivstoff på tanken, fordi bilprodusentene sier at man egentlig skulle ha brukt mye mindre drivstoff enn det man gjør.

Så er spørsmålet hvor mye av dette som er ulovligheter, og hvor mye av dette som er en kultur i bilbransjen – som det er nødvendig å ta grep for å få gjort noe med. Jeg har utfordret regjeringen på dette. Vi ser jo at Statens pensjonsfond utland har gått til sak mot Volkswagen, som det er godt dokumentert har jukset, og som har hatt programmer for å jukse med utslippstallene sine. Det andre er: Hvem er det som hever stemmen på vegne av alle forbrukerne som nå sitter igjen og er lurt?

Jeg har tenkt å gå gjennom noe: Jeg har bl.a. fått Stortingets utredningsseksjon til å gå gjennom hva som er tingenes tilstand i ulike land, og litt om utfordringene tilknyttet målesystemene vi har. Og jeg venter oppriktig spent på hva Siv Jensen vil svare at hun og regjeringen har tenkt å ta seg til.

Det er mye ny informasjon ute og går. Den britiske re-

gjeringsen la 24. april i år fram en omfattende studie som konkluderer med at ingen andre bilselskaper har brukt tilsvarende manipulerende programvare som Volkswagen-konsernet. Det er Volkswagen som jo er de store som ble avslørt for å ha jukset. Det betyr ikke at andre selskaper ikke har jukset, for undersøkelsen som den britiske regjeringen fikk foretatt, fastslår at ingen dieslbiler innfrir utslippskravene – minstestkravene for å ha lov til å selge dem overhodet. Ingen dieslbiler som selges i Europa, innfrir utslippskravene i reell trafikk.

Den tyske regjeringen har fått utført en tilsvarende undersøkelse der Volkswagen, Mercedes Benz og Opel gjennomfører en frivillig tilbakekalling for å oppgradere programvaren i bilene for å redusere NO_x-utslippene. I tillegg viste undersøkelsen irregulareteter i biler fra elleve andre bilprodusenter: Renault, Alfa Romeo, Chevrolet, Dacia, Fiat, Hyundai, Jaguar, Jeep, Land Rover, Nissan og Suzuki. Og ifølge et oppslag i The Telegraph anslås det at utslippsreduksjonssystemene for dieselmotorene bare blir slått inn over en viss temperatur for å øke levealderen på motorene. Det har ført til at utslippene er blitt langt høyere ved lavere, men normale temperaturer.

Hvis vi går inn og ser på hvilke konsekvenser dette har hatt i ulike land, er det slik at Volkswagen-konsernet har innrømmet juks og satt av 16,2 mrd. euro til å dekke mulige bøter, søksmål og kostnader til tilbakekalling av biler. Det norske oljefondet er én av eierne som vil gå til søksmål mot Volkswagen, og det store spørsmålet er: Hva gjør regjeringen for at også norske forbrukere og den norske stat skal få sin andel av de pengene som Volkswagen har satt av, slik at folk får kompensasjon for at de er blitt lurt, og at staten får kompensasjon for at inntektene til engangsavgiften er blitt lavere enn de skulle ha vært?

Volkswagen har inngått en avtale med amerikanske myndigheter om å kjøpe tilbake eller modifisere 482 000 Volkswagen- og Audi-dieselmotortøy fra amerikanske forbrukere. Volkswagen skal i tillegg inngå en avtale med amerikanske myndigheter om å betale bøter for å ha solgt ulovlige biler. Spørsmålet mitt til statsråden er: Hva gjør statsråden for å sørge for at vi gjør det samme i Norge som de har gjort i USA? I tillegg til USA har myndighetene i Storbritannia, Italia, Frankrike, Sør-Korea, Canada og Tyskland innledet etterforskning av Volkswagen-skandalen, og jeg spør statsråden: Hva gjør statsråden for at regjeringen skal få gjennomført en etterforskning av Volkswagen-skandalen også i Norge?

Volkswagen sier fra at de vil tilbakekalle alle biler som er omfattet av jukset med utslippskravene i EU og EØS, og ifølge The Telegraph vil det medføre at bilene vil innfri myndighetenes krav, og at forbrukerne derfor ikke kan forvente at Volkswagen vil kjøpe tilbake bilene.

Også en rekke andre bilmerker varsler at de kommer til å oppdatere programvaren i bilene sine som følge av avsløringene som er kommet. Renault har kalt tilbake 15 000 biler som hadde mye høyere utslipp i reell trafikk. De sier at det handler om kalibrering av bilene. Mitsubishi Motors innrømmet, som jeg også sier i interpellasjonen, i 2016 at de jukset med de japanske godkjenningstestene, og at de har gjort det siden 1991. Ifølge en pressemelding fra

selskapet omfatter jukset biler produsert for det japanske markedet, og jukset har bestått i å bruke amerikanske tester til å måle forbruket i stedet for å bruke tester påkrevd for det japanske markedet. Suzuki har innrømmet misforhold mellom drivstofforbruk og utslippstester for 16 modeller, og man ser det samme for flere av de andre bilmerkene.

Så er det den andre siden av denne saken, som ikke handler om faktisk å gå inn og endre programvaren eller gjøre noe med bilenes tekniske ting, noe som åpenbart er galt. Det andre som er et hovedproblem, er at veldig mange bilprodusenter, særlig de siste årene, har hatt et økende avvik mellom testsyklusene som de kjører, og de faktiske utslippene som er. Man kjører på spesielle måter, man taper igjen vinduer, man peller av bildekk – man gjør en masse greier med bilene for å sørge for å presse ned drivstofforbruket og NO_x-systemet.

Typegodkjenningen i Europa bruker testen New European Driving Cycle, som ble utviklet på 1970-tallet. Det er et problem at man siden 2002, da man hadde et avvik på omtrent 10 pst. mellom faktiske utslipp og virkeligheten, har gått til 35 pst. avvik i forhold til virkeligheten i 2014. Og det anslås at man vil få 50 pst. avvik inn mot 2020 – 49 pst. eller om lag 50 pst. – hvis man fortsetter å bruke denne testen.

Så ser man at man i EU kommer til å innføre en annen type test, som vil ha lavere avvik enn den testen som brukes i år, men også den forventes å ville ha et virkelig avvik i 2020–2025 på mellom 23 pst. og 31 pst. Da er spørsmålet mitt til statsråden rett og slett: Når man ser systemet i EU – med så store avvik mellom virkeligheten og de tingene som måles i fabrikkene – er dette noe statsråden kan akseptere og leve med? Og hva er det i så fall statsråden tenker at hun skal gjøre med dette for å forebygge lureri mot statskassen og juks mot vanlige forbrukere i Norge?

Statsråd Siv Jensen [16:51:30]: Den siste tiden er det gjennom flere saker avdekket uoverensstemmelser i målingen av drivstofforbruk og avgassutslipp på personbiler. Saken gjelder flere bilmerker og skriver seg fra flere land.

Først ut var Volkswagen-saken, som kom opp i USA i fjor vår. Her ble det avdekket at fabrikanten har programmert flere av sine dieselmotorer til å gjenkjenne testsituasjoner og optimalisere bl.a. NO_x-utslippene etter dette. På verdensbasis er om lag 11 millioner kjøretøyer berørt, hvorav rundt 150 000 norske. Jeg har tidligere kommentert denne saken i to svar på spørsmål fra henholdsvis representanten Grøvan og representanten Elvestuen.

Tyske godkjenningmyndigheter har i kjølvannet av Volkswagen-saken testet dieslbiler fra til sammen 18 bilfabrikanter for å undersøke i hvilken grad avgassutslippene samsvarer med verdiene i typegodkjenningene. Statens vegvesen opplyser at undersøkelsen har avdekket mangler ved avgassrensingen på en stor andel av de bilene som ble testet. Det er her ikke snakk om direkte juks, som i Volkswagen-saken fra USA, og de typegodkjente verdiene for utslipp og forbruk er fortsatt gyldige. Berørte bilprodusenter har varslet at de vil gjennomføre en frivillig tilbakekalling og oppgradering av bilene.

Saken fra Japan, som representanten Eidsvoll Holmås

også refererer til, gjelder etter det jeg har fått opplyst fra Skattedirektoratet, bare kjøretøy som selges i Japan, og synes så langt ikke å ha noen betydning for norske forhold.

Uoverensstemmelsene i målingene av drivstofforbruk og avgassutslipp vil kunne ha konsekvenser for norske forhold i flere relasjoner. For det første har det en side til den norske engangsavgiften, siden denne beregnes på bakgrunn av utslipp av CO₂ og NO_x. For det andre kan sakene ha betydning for det kjøretøytekniske regelverket siden de aktuelle bilene vil kunne være godkjent og registrert på gale premisser. Triksingen har også et forbrukeraspect og en strafferettslig side.

Når det gjelder avgiftsberegningen, vil jeg først påpeke at de grunnlagsdataene som benyttes ved beregningen av engangsavgiften, hentes fra motorvognregisteret. Disse er igjen basert på de felles europeiske typegodkjenningene. Koblingen mellom engangsavgiften og de tekniske dataene i motorvognregisteret er en forutsetning for det systemet vi har i dag. Det er følgelig veimyndighetene som har ansvaret for registrering av og kontroll med grunnlagsdataene. Slik bør det også være, siden det er veimyndighetene som sitter med fagkompetansen. Det betyr også at eventuell omberegning av avgift som et klart utgangspunkt forutsetter at veimyndighetene endrer de opprinnelige utslippsverdiene i motorvognregisteret.

Det foregår nå flere undersøkelser på europeisk nivå for å avklare rekkevidden av de ulike sakene og om de godkjente utslippsverdiene må oppjusteres.

I Volkswagen-saken jobber tyske veimyndigheter nå med fortløpende godkjenning av ny programvare for de berørte bilene. Bilene kalles inn og oppgraderes etter hvert som programvaren blir godkjent. Statens vegvesen opplyser at godkjeningsprosessen vil ta lengre tid enn først antatt, men det er ikke varslet ytterligere forsinkelser i selve oppgraderingen av bilene. Skattedirektoratet følger, sammen med veimyndighetene, disse prosessene og vurderer løpende behovet for å iverksette nærmere tiltak i Norge. Det er foreløpig for tidlig å konkludere om utfallet av disse prosessene og om det vil gjennomføres omberegninger av engangsavgift i kjølvannet av de aktuelle sakene.

Den normale fremgangsmåten for å inndrive unndratt avgift er gjennom etterberegning mot den avgiftspliktige. I dette tilfellet vil det i utgangspunktet si de enkelte bilforhandlerne. I den forbindelse kan det også ilegges tilleggsavgift dersom det foreligger forsettlig eller uaktsom overtredelse fra den avgiftspliktiges side. Så langt er det ikke vurdert om andre enn avgiftssubjektet, f.eks. bilfabrikantene, alternativt kan gjøres ansvarlig for eventuell avgiftsunndragelse på erstatningsrettslig grunnlag. Jeg vil imidlertid ikke helt utelukke dette. Hvorvidt staten er påført andre tap som det eventuelt kan bli aktuelt å kreve erstattet, må det eventuelt ses nærmere på.

Jeg har ved flere anledninger understreket at det ikke er aktuelt å gjøre den enkelte bileier ansvarlig for avgiften. Triksingen med avgassutslippene vil imidlertid kunne ha betydning for eieren av disse bilene, utover de avgiftsmessige sider av saken, og de som har kjøpt biler som det er jukset med, vil kunne gjøre krav gjeldende mot forhandler eller direkte mot fabrikanten. Dette er i utgangspunkt-

et en privatrettslig problemstilling som må løses etter de alminnelige reglene på området. Sakene vil kunne gjøres opp på flere måter, f.eks. ved at kjøretøyene utbedres slik at de oppfyller de forutsatte utslippsverdiene. Dersom det ikke er mulig, vil det eventuelt kunne kreves erstatning og, i ytterste konsekvens, heving.

Det er mitt inntrykk at bilprodusentene er villige til å strekke seg langt for å imøtekomme de kunder som har blitt rammet. Foreløpig – og jeg understreker foreløpig – ser jeg ingen grunn til at det offentlige skal gripe inn i denne delen av problemkomplekset.

Så hører det under justismyndighetene å følge opp disse sakenes strafferettslige sider. Økokrim meddelte i høst at de har åpnet undersøkelsessak mot Volkswagen for å avklare om det har skjedd noe straffbart i Norge, og om dette i så fall har hatt noen betydning for de kjøretøyene som er innført og registrert her. Undersøkelsene pågår fortsatt, og etter det Økokrim opplyser, avventer de utfallet av de prosessene som nå gjennomføres av tyske myndigheter. Økokrim vil etter dette vurdere om det er grunnlag for å gå videre med saken. Jeg legger til grunn at Økokrim også har et øye til de øvrige sakene som er avdekket i den siste tiden.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [16:58:03]: Jeg vil takke statsråden for svaret, og jeg vil takke henne for tilbakemeldingen på noen av de tingene som foregår. Jeg synes det er bra at Økokrim gjør jobben med å undersøke hva det er som har skjedd i Norge. Likevel vil det jo være sånn at det er bilforhandlerne som opererer i Norge, produsentene av bilene befinner seg jo tross alt et annet sted. Det vil være et spørsmål som i og for seg dreier seg om kriminelle handlinger som er begått utenfor statens grenser, og da mener jeg det er naturlig at regjeringen tar en gjennomgang av hva slags rettsgrunnlag eller hvilke muligheter man har for å gå til sak mot dem hvis det viser seg at Økokrim sier at dette faktisk ikke er mulig å følge opp fra norsk side. Da får vi bare i fellesskap vente i spenning og se hva som skjer.

Den andre biten er at jeg er glad for at statsråden sier veldig klart fra om at det ikke vil være aktuelt for den enkelte å få økt engangsavgift. Det er jeg helt enig med statsråden i. Det ville være dypt urimelig om den enkelte som hadde kjøpt en bil i god tro, skulle få økt engangsavgiften som følge av dette. Men da ville det jo være rimelig å bestemme seg for hvordan man skal forholde seg til det som i realiteten skulle vært et økt avgiftskrav, og hvor dette kravet da skal rettes. Statsråden sa at det er de enkelte bilforhandlerne i Norge – importørene eller de som selger, eller summen av disse. Jeg mener også at det ville være fornøftig å vurdere om dette er noe man skal rette direkte mot de utenlandske produsentene av bilene. Jeg vil gjerne høre hva statsråden tenker om det. Det er klart at de som er bilforhandlere i Norge, også vil være usikre på den videre statusen for dette.

Den tredje siden ved denne saken er alle de menneskene som er blitt lurt. Der vil jeg vel kanskje si at man fra regjeringens side bør gå i dialog med Norsk Automobil-Forbund for å se på hvordan man skal følge dem opp, og om det er noe staten eventuelt bør bidra med. De sier veldig ty-

delig og klart fra om at de gjerne vil reise et søksmål mot bilprodusentene hvis de finner ut at det er grunnlag for det. Jeg mener at det ville være rimelig om regjeringen, som myndighet og som ivaretaker av forbrukerrettighetene for alle, vil gi et bidrag til at rettferdigheten skal skje fyllest, ved å støtte dette.

Det siste er at det er helt åpenbart at med de utslippene som er nå, bør det være bekymringsfullt – og jeg vil gjerne høre hva statsråden sier om det – at alle dieselmotorer som går på veiene, egentlig slipper ut mer enn det som er lovlig å slippe ut for å bli solgt som dieselmotor. Konsekvensen er at alle bilene har mye, mye høyere utslipp. Det betyr at alle bilene som kjører på norske veier, burde få redusert engangsavgift i tiden som kommer, mens de i virkeligheten slipper ut like mye drivstoff og statens inntekter dermed burde vært høyere.

Statsråd Siv Jensen [17:01:40]: La meg begynne med å si at mitt inntrykk er at interpellanten og jeg egentlig er ganske enige om problembeskrivelsen, og om at vi skal ta et ulikt sett av virkemidler i bruk, om nødvendig. Det var egentlig det jeg forsøkte å gå grundig gjennom i mitt hovedinnlegg, nemlig alle de undersøkelsene som vi nå fortsatt holder på med. Jeg mener at før vi konkluderer, før vi bestemmer oss for hvilke skritt vi eventuelt skal ta videre, er det faktisk vesentlig at vi kjenner alle fakta, før eventuelt nye skritt tas.

Så er det selvfølgelig helt riktig, som interpellanten påpeker, at det er grunn til å stille noen spørsmål rundt typegodkjenningsreglene. De oppstiller jo bestemmelser for hvordan CO₂-utslipp og avgassnivå skal måles. Målingene er da basert på laboratorietesting som er ment å avspeile utslipp ved faktisk kjøring. Så er det grunn til å stille spørsmål ved hvor godt disse testene treffer. Det er det definitivt delte meninger om. Etter hva jeg vet, jobbes det nå ganske aktivt på europeisk nivå for å forbedre disse testene, slik at grunnlaget blir mer reelt enn det er nå.

Men jeg kan i hvert fall, helt på tampen av dette innlegget, forsikre interpellanten om at dette er en sak regjeringen følger nøye med på. Som jeg også sa i mitt hovedinnlegg, vil vi løpende vurdere hvilke eventuelle grunnlag det er for å gå videre med nye skritt i sakens anledning, på vegne, selvfølgelig, av staten, men også på vegne av dem som er blitt berørt av dette.

Presidenten: Ønsker interpellanten ordet? Ingen andre har meldt seg til debatten, og det betyr at vi da er inne i den avsluttende kommentarrunden.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [17:03:38]: Grunnen til denne debatten – og det er underlig at ingen andre har tegnet seg, det må jeg bare si – er at det er den største industriskandalen vi har hatt i nyere tid. Men la gå.

Jeg vil bare touche inn på to elementer til sist. Jeg hadde ønsket at regjeringen var veldig tydelig på å bestemme seg for å gi innspill til myndighetene i EU om at vi ønsker oss de testene, for det er ulike testregimer som ligger i potten når det gjelder måling. Jeg håper at statsråden kan gi meg tilbakemelding på at vårt utgangspunkt og våre innspill er

å ha de testregimene som er så tett opp til virkelig kjøring som mulig. Andre land, amerikanerne eksempelvis, tillater ikke at bilfabrikantene selv lager testene, men sørger for å gjennomføre testene selv, slik at man får likebehandling, mindre mulighet for juks og tall som ligger tettere opp til virkeligheten. Hvorfor det? En av metodene som nå ligger som alternativ, anslår at det vil komme til å være et gap – ikke på 50 pst. i 2020, men på 23 pst. i 2020 – med andre ord et drivstofforbruk 23 pst. høyere enn oppgitt.

Det er to grunner til at dette er viktig utover det rent åpenbare med at det ikke kan være sånn at staten aksepterer juks. Hvis vi ikke får virkelige målinger, blir det vanskeligere å nå klimamålene, for det er klart at avgiftssystemet vårt er innrettet for å sørge for å presse fram mest mulig drivstoffeffektive biler. Hvis produsentenes svar på kravet, altså avgiftskomponentene vi har, er mer juks, eller mer tilpasning til systemet og mer triksing for å få lavest mulig målinger, ja da oppnår vi ikke de målsettingene vi har om et mer effektivt, lavere, klimautslipp fra biler. Det andre er at folk blir lurt. Ifølge ICCT øker utgiftene til britiske forbrukere med i gjennomsnitt 450 euro per år som følge av at det reelle drivstofforbruket er høyere enn oppgitt. Med andre ord: Er man opptatt av klima, er man opptatt av å ta store konsekvenser som driver med juks og fanteri, og er man opptatt av å sørge for at forbrukerne ikke blir lurt, er det viktig at staten følger nøye med, med argusøyne, og benytter enhver mulighet til å gå på bilprodusentene – både for å sikre reelle kjøretøysykler og også for å fremme offensive erstatningskrav.

Jeg minner igjen om at USA allerede har gjort det. Flere andre europeiske land vurderer det. Oljefondet har gått til sak mot selskapet. Og jeg vil se på det som helt naturlig at norske myndigheter kommer tilbake når de har fått alle fakta på bordet, og gjør akkurat det samme, for dette kan vi ikke finne oss i.

Statsråd Siv Jensen [17:06:52]: La meg bare først få presisere at en ting er å jobbe for å få et bedre testgrunnlag. Det i seg selv er fordelaktig. Når det gjelder Volkswagen-saken, handler ikke det bare om at testene ikke er gode nok, men også om at det er regelrett juks, som man tross alt må ta høyde for i denne spesielle saken. Men la meg knytte noen kommentarer til det interpellanten sa om å nå klimamålene.

Jeg er helt enig i det. Nå har vi brukt en del tid på en ny omlegging av engangsavgiften for bil nettopp for å bidra til adferdsendringer og at flere ønsker å kjøpe drivstoffgjerrige og miljøvennlige biler i større skala enn før. Det henger selvfølgelig sammen med at man på en måte må få det man betaler for, og være trygg på at de produktene man faktisk kjøper, leverer de resultatene som reklamen tilsier at de gjør. Det er jeg helt enig i. Det er en forutsetning for at vi skal nå målene. Jeg mener en veldig vesentlig del av hvordan vi skal nå de målene også for transportsektoren, er å bruke positive virkemidler. I en tid hvor veldig mange er avhengig av bilen som fremkomstmiddel, skal de også kunne ta miljøvennlige valg gjennom en positiv måte å bruke avgiftsregimet på. Men da må det være rett.

Jeg kan bare avslutningsvis forsikre om at vi følger

dette veldig tett, og som jeg sa i mitt hovedinnlegg, har vi ikke endelig konkludert med at det er behov for å ta nye skritt fra regjeringens side på vegne av staten, eller for så vidt på vegne av de berørte, men vi vil konkludere når vi får alle fakta på bordet.

Presidenten: Debatten i sak nr. 9 er omme.

Sak nr. 10 [17:08:42]

Interpellasjon fra representanten Truls Wickholm til finansministeren:

«Stortinget vedtok i juni 2015 at regelverket for land-for-land rapportering (LLR) i utvinningsindustrien skal omfatte selskap og kapitalstrømmer i og via tredjeland. Finansdepartementet skal nå foreslå hvordan Norge kan implementere LLR for skatteformål i tråd med OECD-BEPS. Det allerede eksisterende LLR-regelverket er et viktig verktøy for sivilsamfunn, presse og utviklingsland, mens regelverket OECD anbefaler, er innsnevret til å være et internt verktøy for nasjonale skattemyndigheter. En åpen LLR-rapportering for alle selskaper vil kunne gjøre forslaget om lukket LLR til skattemyndigheter overflødig. Denne vårens hendelser med Panama Papers har bidratt til å vise betydningen av åpenhet, også overfor arrangementer som overholder lovens bokstav, men som bidrar til uthuling av skattegrunnlaget.

Vil statsråden legge full åpenhet til grunn i sitt forslag, og vil hun legge opp til harmonisering av de to LLR-regelverkene?»

Truls Wickholm (A) [17:10:02]: Mens denne interpellasjonen har ligget til behandling, har regjeringen allerede rukket å legge fram sitt forslag til hvordan land-for-land-rapportering for skatteformål bør gjøres i Norge. Det har de gjort i Prop. 120 L for 2015–2016. Men det er riktig som presidenten sier, at Stortinget vedtok i juni 2015 at regelverket for land-for-land-rapportering i utvinningsindustrien – eller anmodet om, for å være korrekt – skal omfatte selskap og kapitalstrømmer i og via tredjeland. Dette forslaget blir det også varslet om i Prop. 120 L for 2015–2016 at regjeringen skal komme tilbake til i løpet av året. Men i denne proposisjonen som egentlig handler om noe annet, får vi svaret på hvordan regjeringen mener Norge skal implementere land-for-land-rapportering for skatteformål i tråd med OECD-BEPS-anbefalingene.

Utgangspunktet for denne interpellasjonen er spørsmålet om det kan være fornuftig å se på en harmonisering mellom de to regelverkene vi får for land-for-land-rapportering. I proposisjonen og i høringsutkastet beskriver regjeringen land-for-land for utvinningsindustrien som et regelverk med hovedformål å ansvarliggjøre myndighetene i land hvor selskaper driver utvinningsindustri. Beskrivelsen møter en del kritikk hos en gruppe av høringsinstansene, og departementet skriver også at forskriftene har til hensikt å synliggjøre uønsket skattetilpasning. Dette har også Stortinget vært klar på skal være et viktig formål for land-for-land-rapportering i utvinningsindustrien, og det

var også dette som førte til følgende vedtak den 19. juni 2015:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå effekten av forskriftene for LLR-rapportering, målt mot Stortingets målsetning om å synliggjøre uønsket skattetilpasning og sikre at relevante opplysninger knyttet til land-for-land-rapportering fra datterselskap og støttefunksjoner i tredjeland fremkommer i regnskapet.»

Dette har også en samlet finanskomité understreket ikke er tilstrekkelig fulgt opp, og det er derfor igjen positivt at regjeringen nå sier at den vil komme tilbake til dette i løpet av 2016. Det er allikevel slik at det allerede eksisterende land-for-land-regelverket er et viktig verktøy for sivilsamfunn, presse og utviklingsland nettopp fordi det er åpent for alle, og det er et mål i seg selv at virksomhetene skal kunne ses i sammenheng med den økonomiske aktiviteten som genereres. Det er også litt skuffende sett med mine øyne at departementet ikke har tatt forslagene om åpenhet inn i land-for-land-rapporteringen for skatteformål som en del av lovforslaget etter høringsrunden hvor dette ble påpekt av flere av høringsinstansene. Tax Justice Network og Transparency International skriver bl.a. at presse og sivilsamfunn trenger land-for-land-informasjon for å kunne holde egne myndigheter og selskaper ansvarlige. Investorer trenger informasjon for bedre å være i stand til å vurdere den reelle økonomiske situasjonen i selskaper, og forskere vil trenge land-for-land-informasjon for å produsere ny kunnskap om hvordan selskapers overskuddsflytting fungerer. Det har vi virkelig sett i den siste tiden, at her har det nærmest bare vært kreativiteten som har satt en stopper for det.

De er ikke alene, disse organisasjonene, om å be om mer åpenhet. LO ber om mer åpenhet, Redd Barna ber om mer åpenhet, Changemaker ber om mer åpenhet, Publish What You Pay ber om det – et relativt bredt spekter av organisasjoner. Changemaker henviser bl.a. til at EU har innført åpen land-for-land-rapportering for banker, og at trenden internasjonalt går i retning av mer åpenhet.

Finansdepartementet henviser i proposisjonen til at det ikke ville være lurt eller anbefalt å fravike felles krav eller felles modell dersom man ønsker høy effektivitet. De antyder også at dersom vi innfører krav om åpenhet hos oss, vil det kunne føre til at andre land ikke vil utveksle informasjon med Norge. Dette er en type argumentasjon som er kjent og som ofte blir brukt for ikke å gå først når det kommer til å være åpne. Men jeg tror at vi aldri kommer noen vei om ingen går foran og tar lederskapet. Jeg har hørt representanter fra alle partier i denne salen si at Norge bør ta og også tar lederskap når det kommer til finansiell åpenhet. Da er det på tide at vi også gjør det til en del av det faktiske politiske arbeidet.

Det hele blir også litt underlig når vi videre i proposisjonen leser at regjeringen er kjent med at EU-kommisjonen den 12. april fremmet et forslag som vil gjøre tilsvarende land-for-land-rapportering som foreslås i Prop. 120 L for 2015–2016 – med noen modifikasjoner – offentlig og innta slik rapportering som en del av EUs regnskapsdirektiv. EU er riktignok en del større enn Norge, men ikke like stort som hele OECD-området. Det vil da være interessant

å høre om det etter departementets vurdering vil være fare for at resten av OECD ikke vil utveksle informasjon med EU-land dersom EU skulle gå i den retningen.

Departementet skriver også at spørsmålet om åpenhet kan det være naturlig å komme tilbake til i forbindelse med arbeid med oppfølging av anmodningsvedtaket fra juni i fjor. Man har altså hatt disse to sakene til behandling lenge samtidig, men nå skal Stortinget sitte og vente pent på at det kanskje kommer mer fra regjeringen – noe fint dalende – om åpenhet. Det er også pussig at dersom finansministeren mener at dette er veien å gå – altså mer åpenhet rundt disse spørsmålene, slik man kan få inntrykk av når man leser intervjuer med henne, bl.a. i Dagens Næringsliv – så ser det altså ut til at her bør vi heller sitte og vente på hva EU gjør enn å vise lederskap selv.

Departementet viser også til at en harmonisering av regelverkene kan være vanskelig, særlig knyttet til en del rundt åpenhet, og departementet synes jeg også svarer godt og saklig på høringsinnspillene. Men jeg kan likevel ikke se at de svarer spesifikt på forslaget fra Tax Justice Network om en todeling av rapporteringen når det kommer til skatteformål. Dette vil kunne ivareta de hensynene som departementet framholder, knyttet til behov for hemmelighet og å kunne ha utveksling med andre lands skattemyndigheter i tråd med modellovforslaget fra OECD. Tax Justice Network har med bakgrunn i at land-for-land-informasjon skal være til nytte for både skattemyndigheter og offentlighet, foreslått at aggregerte data på selskapsnivå som antall ansatte, innbetalt skatt, overskudd og utgifter på landnivå ikke kan anses å være av konfidensiell natur. Slik økonomisk nøkkelinformasjon om selskapet bør derfor kunne leveres inn som en egen fil, og informasjonen offentliggjøres. Videre sendes ytterligere informasjon som kan være hensiktsmessig til bruk i skattemyndighetenes risikoanalyse, inn i separate filer og holdes konfidensielle.

En todelt land-for-land-informasjon vil føre til at sentrale nøkkeltall blir offentlig tilgjengelig, og dermed også mere kjent – mere etterprøvbare. Vi vil kunne få et regelverk i Norge som er bedre og mer anvendelig i flere sammenhenger for sivilsamfunn og for presse enn det regelverket som OECD anbefaler, som er mer innsnevret til å være et internt verktøy for nasjonale skattemyndigheter. Ikke misforstå det slik at ikke det vil kunne være nyttig og bra, men åpenhet tilbyr noe mere som også gir mulighet for at flere kan se hva selskapene er involverte i, og også – har vi lært i det siste – være en viktig døråpner for å åpne for demokratisk debatt og få til endringer i samfunnet.

Mitt spørsmål til slutt er: Er det slik nå at statsråden er helt låst i sin tilnærming til spørsmålet, eller har hun nå lyst til å samarbeide med Stortinget slik at Norge faktisk kan gå enda litt mer foran i arbeidet med finansiell åpenhet, spesielt knyttet til denne saken: land-for-land-rapportering for skatteformål?

Statsråd Siv Jensen [17:19:20]: La meg begynne med å takke representanten Wickholm for at han nok en gang retter søkelyset mot et så viktig tema som åpenhetskrav knyttet til kapitalstrømmer over landegrensene. La meg

også legge til at jeg gjerne samarbeider med Stortinget om spørsmål knyttet til dette, men selvsagt også til andre saker hvor vi har gjensidig interesse av løpende å forbedre regelverket.

Offentlig tilgjengelig informasjon om betalingsstrømmer over landegrensene er viktig bl.a. for å opprettholde vel fungerende kapitalmarkeder og effektive skattesystemer. Åpenhet og informasjonsutveksling kan også synliggjøre uønsket skattetilpasning samt ulovlige skatteunndragelser og kapitalflukt. Skadevirkningene av uønskede skattetilpasninger og ulovlige skatteunndragelser er vanskelig å tallfeste, men er i alle tilfeller alvorlige og utgjør en trussel for inntektsgrunnlaget i mange land. Dette er med all tydelighet også belyst i forbindelse med den såkalte Panama Papers-lekkasjen.

Representanten Wickholm viser i interpellasjonen til gjeldende land-for-land-rapportering som «et viktig verktøy for sivilsamfunn, presse og utviklingsland, mens regelverket OECD anbefaler, er innsnevret til å være et internt verktøy for nasjonale skattemyndigheter». Det kan videre synes som om representanten Wickholm tar til orde for at land-for-land-rapportering til skattemyndighetene vil være overflødig hvis det innføres en åpen land-for-land-rapportering for alle selskaper. Jeg er enig med representanten i at det er viktig med en offentlig land-for-land-rapportering. Derfor var vi tidlig ute i Norge med å innføre slike krav. Samtidig mener jeg det er viktig med en egen land-for-land-rapportering til skattemyndighetene som følger opp OECDs forslag, og som skal ivareta skattemyndighetenes informasjonsbehov for å kunne fastsette korrekt skattegrunnlag.

Som representanten vil være kjent med – og det er han jo – la jeg 11. mai frem et forslag for Stortinget om land-for-land-rapportering til skattemyndighetene som er foreslått å gjelde for alle flernasjonale konsern over en gitt terskelverdi. Forslaget har gode grunner for seg. Det er en oppfølging av OECD og G20-landenes såkalte BEPS-prosjekt og favner bredt. Hovedregelen i dette forslaget er at utenlandske foretak skal levere rapport der morselskapet er hjemmehørende. Rapporten blir deretter automatisk utvekslet mellom deltakerlandenes skattemyndigheter.

Det er oppnådd bred enighet om BEPS-prosjektet, herunder om gjennomføring av en modellovgivning i deltakerlandene. Det er svært viktig at deltakerlandene gjennomfører land-for-land-rapporteringskravene i tråd med modellovgivningen, ettersom dette vil gi en likeartet rapportering i alle land, noe som både vil styrke troverdigheten i opplysningene i rapporten, lette foretakenes rapporteringsbyrder og forenkle skattemyndighetenes anvendelse av opplysningene.

En grunnleggende forutsetning for enigheten i prosjektet er at land-for-land-rapportene skal være taushetsbelagte hos skattemyndighetene. Manglende oppfølging av dette punktet vil kunne medføre at utenlandske skattemyndigheter avstår fra å oversende sine mottatte rapporter til Norge, noe som vil svekke skattemyndighetenes kontrollgrunnlag og dermed undergrave formålet med prosjektet. Det vil jo selvsagt være svært uheldig, da det vil kunne svekke

ke skattemyndighetenes mulighet til å beskytte det norske skattegrunnlaget.

Panama Papers-lekkasjen viser hvor viktig det er at skattemyndighetene, som er riktig myndighet til å fastsette korrekt skattegrunnlag, har gode verktøy for hånden i sitt kontrollarbeid. Vi får et nytt og viktig verktøy ved innføringen av land-for-land-rapportering til skattemyndighetene, i tråd med modellovgivningen i BEPS-forslaget, og jeg mener en tydelig, lojal og harmonisert gjennomføring av modellovgivningen i flest mulig land vil være helt avgjørende for at tiltakene får den ønskede effekten. Dersom enkeltland velger å avvike fra gjennomføringen av tiltakene slik de er utformet i prosjektet, kan det skape nye muligheter for overskuddsflytting og uthuling av skattegrunnlaget.

Når det er sagt, er det ikke slik at det norske land-for-land-regelverket, verken etter regnskapsloven og verdipapirhandelloven eller forslaget til nytt regelverk for skatteformål, er komplett eller ferdigutviklet. Når det gjelder regelverket til skattemyndighetene, skal dette etter planen evalueres i 2020. Da kan norske myndigheter fremme forslag til endringer i modellovgivningen hvis erfaringene vi nå får med de nye rapporteringskravene fra og med ligningsåret 2016, tilsier dette.

Land-for-land-rapporteringen til skattemyndighetene skal etter forslaget gjelde for flernasjonale konsern uavhengig av bransje. Den offentlige land-for-land-rapporteringen etter regnskapsloven og verdipapirhandelloven gjelder for selskap og konsern innen utvinningsindustrien og skogdrift innen ikke-beplantet skog. Stortinget har riktignok bedt regjeringen om bl.a. å sikre at relevante opplysninger knyttet til rapporteringen fra datterselskap og støttefunksjoner i tredjeland skal fremkomme i regnskapet, men dette endrer ikke utgangspunktet om at disse rapporteringskravene kun gjelder virksomhet innen de nevnte bransjer. Regelverket skal imidlertid evalueres, og det er mulig at evalueringen vil vise at det offentlige rapporteringsregelverket etter regnskapsloven og verdipapirhandelloven vil kunne være nyttig også innenfor andre bransjer.

Det gjeldende regelverket har som formål å bidra til å belyse foretakenes virksomhet i de land der utvinningsindustrien eller skogdriften finner sted. Rapporteringsreglene skal bidra til større åpenhet rundt utvinningsindustriens virksomhet i det enkelte land og dermed bidra til demokratisk kontroll med forvaltningen av inntektene fra landenes naturressurser. Som representanten Wickholm vil være kjent med, ønsket Stortinget ved vedtakelsen av de nye rapporteringskravene at regelverket også skulle ha som formål å bidra til synliggjøring av uønsket skattetilpasning. Dette ble fulgt opp av Finansdepartementet ved å ta inn utvidede rapporteringskrav i forskriften.

Det norske offentlige land-for-land-regelverket bygger på EUs regelverk etter regnskapsdirektivet og rapporteringsdirektivet. Med ikrafttredelse av det norske regelverket allerede i januar 2014 var Norge meget tidlig ute med gjennomføringen av EU-regelverket. I tillegg er det norske regelverket langt mer ambisiøst med utvidede rapporteringskrav for bl.a. at rapportene skal kunne bidra til å synliggjøre uønsket skattetilpasning.

Norske myndigheter har med dette hatt ambisjoner om

å ligge i forkant av utviklingen internasjonalt. Det er positivt, men det kan også by på enkelte utfordringer. EU-kommisjonen la nemlig i april i år frem forslag om offentlig land-for-land-rapportering for skatteformål. Dette forslaget kommer i tillegg til kommisjonens forslag tidligere i vinter om land-for-land-rapportering til skattemyndighetene for å sørge for en harmonisert gjennomføring av BEPS-prosjektet i EU-landene. Etter det jeg har registrert, bygger kommisjonens siste forslag også på BEPS-anbefalingene, men ikke slik at regelsettene er sammenfallende. Kommisjonen ser derfor ikke nå for seg full harmonisering av offentlig rapportering og skatterapportering.

Det er naturligvis for tidlig å si noe nærmere om hvordan mulige nye EØS-relevante regler om offentlig land-for-land-rapportering for skatteformål skal gjennomføres i norsk rett, herunder om og eventuelt i hvilken grad det skal harmoniseres med de gjeldende kravene i Norge. Først vil endelige EU-regler måtte forhandles i Europaparlamentet og i Europarådet, hvor det allerede nå kan synes å være ulike synspunkter på kommisjonens forslag.

Jeg vil fortsette å følge utviklingen knyttet til EU-kommisjonens forslag om offentlig land-for-land-rapportering og også vurdere hvordan et mulig nytt EU-regelverk best kan gjennomføres i norsk rett, herunder mulighetene for å harmonisere dette mulige nye regelverket med gjeldende norske offentlige land-for-land-rapporteringskrav.

Truls Wickholm (A) [17:28:18]: Det er veldig godt at det er så bred enighet i Stortinget om at åpenhet er ønskelig, og at åpenhet også er effektivt for både å avsløre reelle lovbrudd og å være med og rette søkelyset mot selskaper som kanskje opererer i gråsonen, og som gjennom en aggressiv tilpasning bruker skattesystemet på en måte som kanskje ikke var tenkt. De selskapene som gjør det, vil ved høyere krav til åpenhet også måtte svare for seg i offentlighetens søkelys, og for selskaper som har som sitt fundament å selge tjenester til den jevne forbruker og norsk offentlighet, er det en utfordrende spagat å stå i over tid. Nettopp derfor er også dette arbeidet så viktig.

Jeg synes finansministeren svarer ut en del av utfordringene, og hun ga som svar også noen problemstillinger jeg reiste i interpellasjonen, nettopp dette med at det kanskje ikke vil være lurt å kreve full åpenhet i Norge fordi andre land da vil svare at da vil ikke vi utveksle informasjon i Norge. Mitt poeng er jo bare at det nå ser ut som om det kan være på trappene for EU å foreslå noe sånt på sikt – og hvordan vil det komme inn i OECD-regelverket?

Jeg skulle også ønske at finansministeren kunne tenke litt rundt dette forslaget som er lansert av Tax Justice Network, nemlig å ha en hemmelig del av rapporteringen hvor vi garanterer for de samme tingene som er viktige i modellovforslaget, men også krever at man publiserer noen nøkkeltall om type omsetning, ansatte, hva man driver med osv., slik at det er noe mer informasjon der for offentligheten å ta tak i og måle opp mot når det gjelder hva selskapene faktisk gjør i dette landet, hva de driver de med, og hva står igjen på ligningsattesten – hvis det er offentlig i det landet, og det er det jo f.eks. i Norge. Så det hadde vært bra.

Ellers håper jeg på en god debatt her hvor også flere av partiene gir til kjenne sitt brennende ønske for en progressiv og mer åpen skattelovgivning.

Sverre Myrli hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Siv Jensen [17:31:30]: Jeg er helt enig med representanten i betydningen av åpenhet. Jeg opplever jo at det egentlig er ganske bred enighet i Stortinget både om at vi skal ligge i forkant der hvor det er riktig og naturlig for oss å gjøre det, og samtidig jobbe aktivt i internasjonale fora for å sikre bredest mulig deltakelse til denne type verktøy.

Det er riktig, som jeg for så vidt også sa i mitt hovedsvar, at EU-kommisjonen nå jobber med en videre oppfølging av dette. Det er et lite stykke frem til vi vet hva de faktisk vil foreslå, men jeg tror jeg kan si, ut fra de erfaringene jeg har gjort meg i hvert fall, enten jeg har møtt på vegne av Norge i OECD eller i IMF, at dette er problemstillinger som står svært høyt på den internasjonale dagsordenen, og hvor stadig færre land ønsker å gjemme seg. Og det er prisverdig. Mye av det regelverket som nå kommer på plass, vil virke for tiden som ligger foran oss, og det vil gjøre at det vil bli svært ubehagelig å få lyset på seg som ett av få gjenværende land som eventuelt ikke har valgt å slutte seg til internasjonale utvekselsavtaler.

Stadig flere land knytter seg til dette. Det er veldig bra. Det betyr antakelig at vi nå har sett slutten på det hemmeligholdet som bl.a. har vært grunnlaget for de avsløringene som har kommet i den senere tid. Så det at det er høy bevissthet rundt dette, både i vårt storting og i andre parlament rundt omkring i verden, mener jeg bidrar til at vi løpende får forbedret regelverket. Men det er viktig at vi gjør det på en slik måte at vi sikrer at relevant informasjon deles mellom myndigheter, samtidig som vi ivaretar de selskapsbehovene som vil måtte være der. Det er også en av grunnene til at det foreløpig er et skille mellom de ulike rapporteringskriteriene.

Siri A. Meling (H) [17:33:54]: Takk til interpellanten Truls Wickholm for å ta opp et viktig tema, som også Høyre er opptatt av, nemlig åpenhet knyttet til kapitalstrømmer på tvers av landegrensene. Kapital, ressurser og mennesker flytter seg i dag raskt i en global økonomi.

Avsløringene i forbindelse med den såkalte Panama Papers-saken illustrerer behovet for åpenhet og muligheter for innsyn i pengestrømmer og ulike transaksjoner. Det er et faktum at tilrettelegging for hemmelighold bidrar til at enkelte unnlater å betale skatt av verdier og formuer, men enda verre er det at muligheten for hemmelighold ofte er en forutsetning for organisert kriminalitet, hvitvasking og også terrorfinansiering.

I tillegg kommer det forhold som interpellanten trekker frem, nemlig at aktører kan ta ut naturressurser fra utviklingsland uten at vedkommende land får sin rettmessige andel av disse verdiene. Det er med bakgrunn i dette sistnevnte forholdet at et samlet storting i juni 2015 vedtok at regelverket for LLR i utvinningsindustrien skal omfatte selskap og kapitalstrømmer i og via tredjeland. Hvert år

tappes fattige land for milliarder på grunn av skatteunndragelser og kapitalflukt. Dette er penger som landene kunne brukt på undervisning, helse, infrastruktur og andre viktige formål. Skatteunndragelse er sannsynligvis et problem i de fleste land, men det er allikevel utviklingslandene, de fattige landene, som rammes hardest.

Spørsmålet som interpellanten tar opp, er på hvilken måte denne type opplysninger skal være tilgjengelige.

Det er ingen tvil om at full åpenhet er å foretrekke, men i disse sakene er vi avhengig av å gå i takt med våre internasjonale partnere fordi spørsmålet krever et internasjonalt regelverk. I denne sammenheng er dette OECD. Norge har og bør ha en aktiv pådriverrolle i arbeidet for mer åpenhet og innsyn, men det er forskjell på å arbeide aktivt sammen med våre internasjonale partnere og det å velge en alenegang nasjonalt, som sannsynligvis vil kunne straffe vår egen industri og gjøre denne mindre konkurransedyktig i en global sammenheng.

Jeg vil gi honnør til finansministeren og regjeringen for å arbeide aktivt med disse spørsmålene. Norge er på mange måter allerede et foregangsland når det gjelder åpenhet om kapitalstrømmer.

Heldigvis har skatteunndragelse og hemmelighold kommet stadig høyere både på den nasjonale og internasjonale arena. Den såkalte Panama Papers-saken viser at disse spørsmålene har en politisk sprengkraft, og den er også et kraftig signal til alle som har noe å skjule – nemlig at de i utgangspunktet ikke kan føle seg trygge noen plass. Vår tids digitalisering og mediebilder gjør at informasjon kan graves opp, utleveres og spres i løpet av kort tid.

I tillegg er det et faktum at mange land nå er mer fokusert på å ivareta eget skattegrunnlag og ser faren ved at mennesker, ressurser og kapital flyttes over landegrensene. På vår hjemlige arena har også dette spørsmålet vært viktig i forbindelse med behandlingen av regjeringens skattereform, hvor nettopp sikring av skattegrunnlag og hindring av overskuddsflytting har vært et viktig tema.

Jeg har forståelse for interpellantens utålmodighet etter å sikre fullt innsyn i og åpenhet om kapitalstrømmene i og via tredjeland. Samtidig er jeg glad for at vi i denne omgang får etablert en ordening som sikrer skattemyndighetene mulighet for innsyn som skal ivareta myndighetenes informasjonsbehov for å fastsette et korrekt skattegrunnlag gjennom Prop. 120 L for 2015–2016, som regjeringen fremmet denne måneden. Sivilsamfunn og presse har viktige oppgaver også i disse spørsmålene, men det aller viktigste her er allikevel at skattemyndighetene får denne type informasjon.

Norge kan ikke nødvendigvis velge på øverste hylle. OECD har lagt til grunn en anbefaling og et forslag. Dette innbefatter også et krav om konfidensialitet. Dersom norske skattemyndigheter ønsker å få tilgang til disse opplysningene, må de også akseptere systemet slik det nå foreligger med sine muligheter og begrensninger.

Som finansministeren var inne på i sitt innlegg, vil en felles tilnærming og modell-lovgivning gi en likeartet rapportering i alle land, noe som vil lette rapporteringsbyrden til de ulike foretak og forenkle skattemyndighetenes anvendelse av opplysningene.

Knut Falk Qvigstad (MDG) [17:38:56]: Panama-papirene har eksponert for en hel verden hvordan multinasjonale selskaper som ikke ønsker å betale skatt, kan organisere seg gjennom skatteparadiser og sluse ubeskattede inntekter ut av land der inntektene er generert, og over til land hvor de ilegges mindre eller ingen skatt.

Mottiltaket mot dette er mer finansiell åpenhet. Det er vanskelig å opprettholde en praksis som ikke tåler dagens lys når praksisen faktisk må rapporteres.

Dagens land-for-land-forskrift fungerer ikke etter hensikten og kan ikke synliggjøre uønsket skattetilpasning, siden det ikke er innsyn i skatteparadiser eller kostnader, og det ikke er selskapenes reviderte regnskapstall som brukes.

Utvidet land-for-land-rapportering er en forutsetning for korrekt og gjennomslagskraftig beskatning av selskaper. Grunnlaget for all beskatning er informasjon.

En utvidet land-for-land-rapportering er basert på reelle regnskapstall, den omfatter alle land, den synliggjør kostnader, gir tidsriktig informasjon og kan kvalitetssjekkes på tvers av land eller konsern, den kan enkelt settes opp i noter til årsregnskapet, den kan synliggjøre uønsket skattetilpasning, og det eksisterer ikke unntaks- og manipulasjonsmuligheter.

Det er dette tiltaket Norge bør arbeide for. Det vil innebære en endring av regnskapsloven § 3-3d, Rapportering om betalinger til myndigheter m.v., slik at vi får på plass kravene i utvidet land-for-land-rapportering. I tillegg til at rapporteringen må gjelde for alle land, må det også være krav til at det kun er regnskapstall som skal rapporteres, og ikke noe annet.

OECDs foreslåtte tiltak BEPS for at multinasjonale selskaper ikke skal flytte overskudd bort fra beskatning i landene de opererer i, er ikke godt nok til å synliggjøre uønsket skattetilpasning. Svakheter ved ordningen er bl.a.

- at den ikke er basert på reelle regnskapstall
- at den ikke omfatter alle land
- at den ikke synliggjør alle kostnader
- at den ikke gir tidsriktig informasjon
- at den ikke kan kvalitetssjekkes på tvers av land eller konsern
- at den ikke enkelt settes opp i noter i årsregnskapet
- at den ikke er offentlig, og
- at det eksisterer betydelige unntaks- og manipulasjonsmuligheter.

Kort oppsummert er vi bekymret for at BEPS-rapporteringen ikke inneholder de kravene som kan gi nødvendig klarhet og innsyn for å synliggjøre uønsket skattetilpasning, i stor nok grad.

Denne typen svakheter og omgåelsesmuligheter finnes ikke i utvidet land-for-land-rapportering.

Ved å innføre utvidet land-for-land-rapportering vil Norge kunne være et foregangsland for åpenhet og for en bærekraftig utvikling. Det oppfatter jeg at alle her i denne sal er enige om at Norge bør være.

Min utfordring til finansministeren er derfor at regjeringen må følge opp Stortingets målsetting om utvidet land-for-land-rapportering og synliggjøre uønsket skatte-

tilpasning ved å foreslå endringer i regnskapsloven som følger opp dette.

Truls Wickholm (A) [17:42:43]: Det er mange alvorlige sider knyttet til hemmelighold. Representanten Meling trekker også fram hvitvasking og terrorfinansiering, og hun tar særlig opp problemene knyttet til utviklingsland.

Det er for det første anslått at for hver krone vi sender til Afrika i form av bistand, går det ti kroner ut. 5 pst. av de pengene som går ut, er anslått å være via faktisk kriminell virksomhet, mens noe sånt som 35 pst. er litt mer gråsoneraktig – korrupte ledere og den type ting. Men med 60 pst. av de pengene som flyttes ut av et kontinent med mange utviklingsland, skjer det altså med noen av våre kjente, kjære, store multinasjonale selskaper. Det å få åpenhet rundt det, det å få satt søkelyset på hvordan dette foregår, tror jeg, som Meling sier, vil være i utviklingslandenes interesse, men også – og ikke minst – i Vestens og vestlige økonomiers interesse.

Vi liker å si at Norge er i forkant når det gjelder finansiell åpenhet, men vi troner ikke øverst – i denne sammenheng ligger vi nederst – på Financial Secrecy Index. Det handler bl.a. om at vi ikke har så stor åpenhet rundt eierskap som vi kunne hatt. Det er fortsatt OK å bruke forvalterkonti og den type ting, som vi kunne tatt mer tak i her hjemme hvis vi virkelig ville gå foran.

Så sier Meling at vi i denne omgang får nøye oss med det vi har fått i denne proposisjonen, mens jeg hørte finansministeren si at hun gjerne samarbeider med Stortinget om å få til forbedringer. Da velger jeg å forholde meg til det når Stortinget nå skal gå i gang med arbeidet med Prop. 120 L for 2015–2016. Jeg synes det er interessant å se på om det finnes noen muligheter der. Er det mulig også innenfor rammen av å følge modellovgivningen å presentere en del informasjon åpent? Det synes jeg ikke vi skal avskrive her i dag. Vi har ikke begynt arbeidet med selve saken, men jeg synes det har vært en interessant debatt, som viser interesse for å komme videre og jobbe sammen om mer finansiell åpenhet.

Statsråd Siv Jensen [17:45:53]: Takk for en god debatt.

Jeg tror det er grunn til å oppsummere med at det er bred enighet om både de tiltakene vi har iverksatt, og om behovet for at vi hele tiden og løpende vurderer hvilke forbedringer som kan gjøres i regelverket. Men jeg må være rask til å understreke at det hjelper veldig lite med store norske ambisjoner hvis vi ikke får gjennomslag for dem i internasjonale avtaler. Det er en helt grunnleggende forutsetning for at vi skal få til økt åpenhet og bedre informasjonsutveksling, som altså er hele forutsetningen for å ta knekken på skatteparadisene.

I den anledning er det verdt å minne om noen av de resultatene vi har så langt med dette. Norge har bidratt svært aktivt i det internasjonale arbeidet og har vært en pådriver for økt bruk av åpenhet og ikke minst for utveksling av opplysninger gjennom 30 år. Dette er ikke en problemstilling som nettopp har kommet på bordet. Dette har vi jobbet med lenge, og det er mange regjeringer som har

gjort det. Det har bidratt til at vi nå har et av verdens største skatteavtalenettverk. Det norske nettverket av skatteavtaler og andre internasjonale avtaler, hvor alle legger til rette for utveksling av opplysninger for skatteformål, omfatter nå rundt 140 jurisdiksjoner, herunder alle de jurisdiksjonene som ble klassifisert av OECD som skatteparadiser tilbake på 2000-tallet.

Vi var også et av de første landene som inngikk avtale om automatisk informasjonsutveksling med USA, etter at USA innførte sin FATCA-lovgivning i 2010. Det var for øvrig en lovgivning som banet veien for OECDs videre arbeid med automatisk informasjonsutveksling.

Så kan det være greit også å nevne at norske skattemyndigheter bruker skatteavtaler og informasjonsutvekslingsavtaler aktivt for å få tilgang til opplysninger fra utlandet. Til nå er det sendt rundt 90 anmodninger etter de særskilte informasjonsutvekslingsavtalene, og i perioden fra 2011 til 2015 økte skattegrunnlaget samlet med 81,7 mill. kr, og formuesskattegrunnlaget økte med 27 mill. kr. Så det er opplagt at disse tiltakene har effekt.

Jeg vil bare legge til også at i tillegg har antallet frivillige rettinger økt kraftig siden 2007. I 2015 var det 384 personer som benyttet denne ordningen, og siden 2007 har om lag 50 mrd. kr i formue og 2 mrd. kr i inntekt blitt innrapportert under denne ordningen.

Presidenten: Dermed er debatten i sak nr. 10 ferdig.

Sak nr. 11 [17:48:56]

Stortingets vedtak til lov om endringer i a-opplysningsloven og folketrygdloven m.fl. (utvidelse av Arbeids- og velferdetatens tilgang til opplysninger i a-ordningen) (Lovvedtak 67 (2015–2016), jf. Innst. 268 L (2015–2016) og Prop. 69 L (2015–2016))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 12 [17:49:00]

Stortingets vedtak til lov om endringer i sjøloven m.v. (opprydding og forenkling) (Lovvedtak 68 (2015–2016), jf. Innst. 276 L (2015–2016) og Prop. 80 L (2015–2016))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Da er Stortinget klar til å gå til votering.

Votering i sak nr. 1

Komiteen hadde innstilt:

Som nytt medlem til Stortingets delegasjon til EFTA-parlamentarikerkomiteene og Den felles EØS-parlamentarikerkomiteen velges stortingsrepresentant Elin Rodum

Agdestein og som nytt varamedlem velges stortingsrepresentant Heidi Nordby Lunde.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 2

Presidentskapet hadde innstilt:

Som leder i Personvernemnda oppnevnes lagdommer Kristel Heyerdahl, og som nestleder oppnevnes førsteamanuensis PhD Bjørnar Borvik. Som personlig varamedlem for Heyerdahl oppnevnes tingrettsdommer Mats Wilhelm Ruland, og som personlig varamedlem for Borvik oppnevnes advokat Ellen Eikeseth Mjøs. Oppnevningene gjelder for tidsrommet 1. januar 2017 til 31. desember 2020.

Det tas forbehold om at nemndas oppgaver, sammensetning og virketid kan bli endret som følge av nye personvernregler i EU og EØS-avtalen.

Votering:

Presidentskapets innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt 27 forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Heikki Eidsvoll Holmås på vegne av Kristelig Folkeparti, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne
- forslagene nr. 3–9, fra Heikki Eidsvoll Holmås på vegne av Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne
- forslagene nr. 10–22, fra Heikki Eidsvoll Holmås på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne
- forslagene nr. 23 og 24, fra Rigmor Andersen Eide på vegne av Kristelig Folkeparti
- forslag nr. 25, fra Marit Arnstad på vegne av Senterpartiet
- forslagene nr. 26 og 27, fra Knut Falk Qvigstad på vegne av Miljøpartiet De Grønne

Presidenten: Det votes først over forslagene nr. 26 og 27, fra Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 26 lyder:

«Stortinget ber regjeringen trappe opp bevilgningene til skogvern til minst 800 mill. kroner i budsjettet for 2017, og minst 1 mrd. kroner i budsjettet for 2018.»

Forslag nr. 27 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sette som mål at andelen inngrepsfri natur i Norge skal øke til minst 15 pst. innen 2035.»

Votering:

Forslagene fra Miljøpartiet De Grønne ble med 97 stemmer mot 1 stemme ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 18.01.23)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 10–22, fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen trekke tilbake rundskriv H-2/14 av 17. februar 2014.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen jobbe for å restaurere inntakte og artsrike økosystemer i de viktigste friluftsområdene rundt norske storbyer.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sette et mål om vern av 10 pst. av den produktive skogen innen utgangen av 2025, og et etappemål på 5 pst. innen 2020.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ for å sikre at norske bedrifter med utenlandsinvesteringer, særlig i sektorer der det er risiko for negative effekter på artsrike, særlig sårbare eller på andre måter verdifulle økosystemer, må rapportere på hvordan de ivaretar hensynet til naturmangfold og økosystemtjenester i sin virksomhet.»

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre retningslinjer som sikrer at det velges utbyggingsalternativer som ikke truer verneområder eller nasjonalt og internasjonalt viktige våtmarksområder.»

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sette ned et offentlig utvalg for å utrede hvordan Århuskonvensjonens krav om allmenhetens adgang til uavhengig overprøving av vedtak som påvirker natur og miljø, kan ivaretas, og herunder utrede en ordning med organisering av en statlig natur- og miljøklagenemnd.»

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber regjeringen trappe opp arbeidet med å etablere et tettere samarbeid med Sverige og Finland – med sikte på å etablere store sammenhengende nasjonalparker på tvers av landegrensene.»

Forslag nr. 17 lyder:

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ til et samarbeid med frivilligheten om hvordan støtten til natur kan videreutvikles i befolkningen.»

Forslag nr. 18 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre krav om at all oppdrettslaks dobbeltmerkes innen 2020, på en måte som gjør at rømt fisk enkelt kan identifiseres og spores tilbake til oppdrettsanlegget slik at ansvaret for den rømte fisken tillegges riktig produsent. Regelverket skal fremlegges for Stortinget senest våren 2017.»

Forslag nr. 19 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at trafikklys-systemet som skal implementeres i havbruksnæringen

er i tråd med kvalitetsnormen for villaks, slik at samlet miljøbelastning er avgjørende for om videre vekst i oppdrettsnæringen kan tillates.»

Forslag nr. 20 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med jordbruksforhandlingene ha som forhandlingsmål at en økt andel av jordbruksavtalens rammer går til beitetilskudd.»

Forslag nr. 21 lyder:

«Stortinget ber regjeringen igangsette et nytt forskningsprogram under Norges forskningsråd, som ser på økosystemfunksjoner og økosystemtjenester og sammenhenger mellom disse, samt naturmangfoldets verdier, status og utviklingstrender.»

Forslag nr. 22 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innen 2018 gjennomføre en nasjonal informasjonskampanje for å øke kunnskapen om naturmangfold.»

Votering:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 94 mot 4 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 18.01.55)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 25, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen umiddelbart sørge for at INON fjernes fra data som skal inngå i det offentlige kartgrunnlaget.»

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet ble med 92 mot 6 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 18.02.21)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 23, fra Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en sak om erstatningsordningene for skogvern, som gir mulighet til å velge mellom engangs erstatningsutbetaling og erstatningsutbetaling årlig eller hvert tiende år, basert på skogens tilvekst og hva som kunne vært tatt ut av tømmer dersom området ikke var vernet.»

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 92 mot 6 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 18.02.50)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 24, fra Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen belyse de utfordringer som foreligger i de foreslåtte nasjonalparkene i Tys-

fjord/Hellemobotn og Tretriksørøysa i Troms i forbindelse med supplerende nasjonalparkplan.»

Sosialistisk Venstreparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 89 mot 9 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.03.19)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 3–9, fra Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om at en plan for marine verneområder skal ha mål om at 10 pst. av havområdene innenfor territorialgrensen skal vernes, og skal inneholde forslag til omfattende marint beskyttede områder i havområdene utenfor territorialgrensen.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre gjenværende del av gjeldende nasjonalparkplan og gjennomføre de foreslåtte nasjonalparkene i Tysfjord/Hellemobotn og Tretriksørøysa i Troms i løpet av inneværende stortingsperiode/valgperiode.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en verneplan for kystnær vassdragsnatur.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide statlige planretningslinjer, som skal hindre ødeleggelse av myr gjennom nedbygging til veier, idrettsanlegg, tomtegrunn, vannmagasiner m.m.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen pålegge Statskog å unngå hogst i områder med gammelskog med store verneverdier.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre automatisk vern av skog eldre enn 160 år.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjeninnføre INON som forvaltningsbegrep, og gjeninnføre forbudet mot subsidiert av skogsbilveier inn i villmarkspregede områder.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 89 mot 9 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.03.47)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 1 og 2, fra Kristelig Folkeparti, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen opprette et bistandsprogram for et internasjonalt kunnskapsløft for natur. Programmet må bidra til at utviklingsland kan nå FNs bærekraftsmål og naturmangfoldmålene fra Aichi, og må koordineres med arbeidet i det internasjonale Naturpanelet (IPBES) og GBIF (Global Biodiversity Information Facility).»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen overføre ansvaret for Naturindeksen fra Miljødirektoratet til Artsdatabanken, og gi Artsdatabanken i oppdrag å utvikle Naturindeksen slik at kunnskap om truede arter og naturtyper, fremmede arter med høy økologisk risiko og bestandenes status, reflekteres i indikatorene til Naturindeksen.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Kristelig Folkeparti, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 88 mot 10 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.04.15)

Komiteen hadde innstilt:

I

Stortinget ber regjeringen sette et mål om vern av både offentlig eid skog og frivillig vern av privateid skog til 10 pst. av skogarealet.

II

Stortinget ber regjeringen utarbeide en plan for marine verneområder og komme tilbake til Stortinget med en sak om dette.

III

Stortinget ber regjeringen klargjøre hva som er god tilstand og hvilke arealer som er å regne som forringede økosystemer, og trappe opp arbeidet med å bedre tilstanden i økosystemene, med sikte på at 15 pst. av de forringede økosystemene skal være restaurert innen 2025.

IV

Stortinget ber regjeringen vurdere kvalitetsnormer for økosystemer som en del av utviklingen av nye forvaltningsmål.

V

Stortinget ber regjeringen så raskt som mulig fatte vedtak i sakene om nasjonalparkene Jomfruland, Raet, vurdere vernevedtaket knyttet til Lofotodden og varsle Stortinget om dette på egnet måte.

VI

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en supplerende nasjonalparkplan innen 2020, med forslag til nye nasjonalparker som kan sikre at et representativt utvalg av norsk natur blir vernet som nasjonalparker.

VII

Stortinget ber regjeringen revidere de helhetlige og økosystembaserte forvaltningsplanene for våre havområder minimum hvert tolvte år, og oppdatere dem hvert fjerde år.

VIII

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en oppdatert forvaltningsplan for Norskehavet, slik at den kan behandles i inneværende stortingsperiode.

IX

Stortinget ber regjeringen utarbeide en handlingsplan for å bedre situasjonen for sjøfugler. I handlingsplanen må det gjøres en vurdering av hvilke øvrige sjøfugler som bør få status som prioritert art.

X

Stortinget ber regjeringen legge fram en kvalitetsnorm for myr.

XI

Stortinget ber regjeringen vurdere ulike løsninger for å innføre meldeplikt ved hogst av trær.

XII

Stortinget ber regjeringen videreutvikle dagens ordning med utvalgte kulturlandskap med sikte på å øke antall områder frem mot 2020.

XIII

Stortinget ber regjeringen utarbeide en kvalitetsnorm for villrein, og vurdere kvalitetsnorm for flere utvalgte arter.

XIV

Stortinget ber regjeringen styrke arbeidet med et økologisk grunnkart for Norge med naturtyper, arter og landskapstyper.

XV

Stortinget ber regjeringen sørge for at svartelisten over fremmede skadelige organismer og rødlistene over true- de arter og naturtyper oppdateres fortløpende slik at alle artsgrupper og naturtyper gjennomgås hvert femte år.

XVI

Stortinget ber regjeringen utarbeide en statlig planretningslinje for naturmangfoldplanlegging i kommunene.

Presidenten: Det votes først over XI og XVI.

Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling til XI og XVI ble med 58 mot 40 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 18.04.57)

Presidenten: Det votes over VI.

Høyre, Fremskrittspartiet og Senterpartiet har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling til VI ble med 52 mot 46 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.05.31)

Presidenten: Det votes over VIII.

Høyre og Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling til VIII ble bifalt med 52 mot 45 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.06.00)

Presidenten: Det votes over I og XV.

Senterpartiet har varslet at de vil stemme imot.

Voteringstavlene viste at det var avgitt 89 stemmer for I og XV og 6 stemmer imot.

(Voteringsutskrift kl. 18.06.33)

Frank Bakke-Jensen (H) (fra salen): President, kan du registrere at jeg er for, for min stemme ble ikke registrert?

Terje Breivik (V) (frå salen): Det gjeld for meg òg!

Presidenten: Da foreslår jeg at vi tar voteringen en gang til, sånn at vi er sikre på at det blir riktig.

Votering:

Komiteens innstilling til I og XV ble bifalt med 91 mot 6 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 18.07.16)

Presidenten: Det votes over II–V, VII, IX, X og XII–XIV.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Videre var innstilt:

XVII

Meld. St. 14 (2015–2016) – om Natur for livet – norsk handlingsplan for naturmangfold – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 4

Komiteen hadde innstilt:

I

Stortinget ber regjeringen fremme forslag med sikte på å forby mikroplast i kroppspleieprodukter.

II

Stortinget ber regjeringen fremme en handlingsplan mot mikroplast etter at tiltaksanalysen er gjennomført.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Videre var innstilt:

III

Dokument 8:44 S (2015–2016) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ola Elvestuen og Ketil Kjenseth om mikroplast – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 5

Presidenten: Under debatten er det satt fram ett forslag, fra Knut Falk Qvigstad på vegne av Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ til en internasjonal konvensjon som regulerer produksjon, bruk og håndtering av plast, med sikte på å redusere utslipp, ressursbruk, forsøpling og miljøskade på globale økosystemer.»

Votering:

Forslaget fra Miljøpartiet De Grønne ble med 97 stemmer mot 1 stemme ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 18.09.18)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:48 S (2015–2016) – Representantforslag fra stortingsrepresentant Rasmus Hansson om en internasjonal konvensjon for å begrense utslipp, ressursbruk, forsøpling og miljøskade fra plast – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 6

Presidenten: Under debatten er det satt fram ett forslag, fra Rigmor Andersen Eide på vegne av Kristelig Folkeparti, Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen vedta pålegg om å benytte kraft fra nettet ved Hammerfest LNG på Melkøya, slik Miljødirektoratet skisserer, eller kraft fra gasskraftverk kombinert med karbonfangst og lagring, for slik å bidra til at Norge når sitt nasjonale klimamål for 2020.»

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti, Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 83 mot 15 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.10.30)

Komiteen hadde innstilt:

I

Stortinget ber regjeringen sikre realisering av minst ett CCS-anlegg for å bidra til at Norge når sitt nasjonale klimamål for 2020.

II

Stortinget ber regjeringen stimulere til økt bruk av hydrogen som reduksjonsmiddel gjennom risikoavlastning og støtte til industriskala demonstrasjonsanlegg og fullskala pilotprosjekt.

III

Stortinget ber regjeringen stimulere til økt bruk av trekull i ferrolegeringsindustrien gjennom risikoavlastning og støtte til industriskala demonstrasjonsanlegg og fullskala pilotprosjekt for norsk produksjon av trekull.

Høyre og Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 52 mot 45 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 18.11.01)

Videre var innstilt:

IV

Dokument 8:50 S (2015–2016) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Siv Elin Hansen, Kirsti Bergstø og Heikki Eidsvoll Holmås om oppfølging av klimaavtalen fra Paris fram mot 2020 – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 7

Komiteen hadde innstilt:

Stortinget samtykker i tiltredelse av annen protokoll til Haag-konvensjonen av 1954 om beskyttelse av kulturverdier i tilfelle av væpnet konflikt av 26. mars 1999.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 8

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt sju forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Rigmor Andersen Eide på vegne av Kristelig Folkeparti, Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne
- forslag nr. 2, fra Rigmor Andersen Eide på vegne av Kristelig Folkeparti, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne
- forslag nr. 3, fra Ola Elvestuen på vegne av Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne
- forslagene nr. 4–7, fra Heikki Eidsvoll Holmås på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne

Det votes først over forslagene nr. 4–7, fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen stanse den pågående 23. konsesjonsrunde – i påvente av en uavhengig kunnskapsbasert gjennomgang av hvilken norsk olje det vil være anledning til å hente ut i lys av klimaavtalen i Paris.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en uavhengig kunnskapsbasert gjennomgang av hvilken norsk olje det vil være anledning til å hente ut i lys av klimaavtalen i Paris.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en stortingsmelding om konsekvensene for norsk oljepolitikk i lys av klimaavtalen i Paris, basert på en uavhengig gjennomgang av hvilken norsk olje det vil være anledning til å hente ut hvis man skal nå de globale klimamålene.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen bruke konsesjonspolitikken aktivt for å legge til rette for et grønt skifte i næringslivet, og legge frem for Stortinget hvordan dette skal oppnås.»

Votering:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 94 mot 4 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 18.13.13)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 3, fra Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sette ned et petroleums-skattelovutvalg som skal gå gjennom hele norsk petroleums-skattelovgivning i tråd med de endrede rammebetingelsene for norsk petroleumssektor.»

Votering:

Forslaget fra Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 89 mot 9 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.13.43)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Kristelig Folkeparti, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen stanse den pågående tildelingen i forhåndsdefinerte områder (TFO) – i påvente av en uavhengig kunnskapsbasert gjennomgang av hvilken norsk olje det vil være anledning til å hente ut i lys av klimaavtalen i Paris.»

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 88 mot 10 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.14.11)

Presidenten: Det votes så over forslag nr. 1, fra Kristelig Folkeparti, Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen om ikke å tildele blokker i 23. konsesjonsrunde som Miljødirektoratet og Polarinstittuttet har frarådet utlyst i sin høring.»

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti, Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 83 mot 15 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 18.14.41)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:49 S (2015–2016) – Representantforslag

fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken, Siv Elin Hansen og Heikki Eidsvoll Holmås om konsekvenser for norsk oljepolitikk av klimaavtalen i Paris – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: I sakene nr. 9 og 10 foreligger det ikke noe voteringstema.

Votering i sakene nr. 11 og 12

Presidenten: Sakene nr. 11 og 12 er andre gangs behandling av lovvedtak og gjelder lovvedtak 67 og 68.

Det foreligger ingen forslag til anmerkninger, og Stortingets lovvedtak 67 og 68 er dermed bifalt ved andre gangs behandling og blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Sak nr. 13, Referat, ble behandlet tidligere i dag.

Dermed er dagens kart ferdigbehandlet.

Forlanger noen ordet før møtet heves? Så synes ikke.

– Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 18.16.
